

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

MONIKA LUŽNIK

STALIŠČA VZGOJITELJIC DO DELA Z GIBALNO OVIRANIMI OTROKI

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
PREDŠOLSKA VZGOJA

MONIKA LUŽNIK

Mentor: doc. dr. STANE KOŠIR

Somentorica: asist. dr. DAMJANA KOGOVŠEK

STALIŠČA VZGOJITELJIC DO DELA Z GIBALNO OVIRANIMI OTROKI

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

ZAHVALA

Za strokovno pomoč in usmerjanje pri izdelavi diplomske naloge se zahvaljujem mentorju dr. Stanetu Koširju in somentorici dr. Damjani Kogovšek.

Hvala vsem sodelujočim vrtcem in vzgojiteljicam ter pomočnicam vzgojiteljic, ki so mi omogočili raziskavo.

Zahvaljujem se tudi go. Ireni Pinter za lektoriranje.

Posebno zahvalo izrekam svoji družini oziroma staršem ter Tomažu, ki so mi nudili podporo in pomoč skozi celoten študij.

POVZETEK

Gibalno ovirani otroci so skupina otrok s posebnimi potrebami; do njih imajo vzgojiteljice različna stališča, zaradi različnih vzrokov. Vključenost gibalno oviranega otroka pomeni vzgojiteljici spremembe v delu. Gibalno ovirani otroci potrebujejo pripomočke in prilagoditve, ki od vzgojiteljice zahtevajo večjo fleksibilnost, največkrat pa ta način dela od vzgojiteljic zahteva več dela, saj so se primorane dodatno izobraževati, posebej načrtovati in prilagajati dejavnosti, ter ves čas sodelovati s strokovnimi delavci, spremljevalci, zunanjimi delavci in starši. Prav tako vključenost gibalno oviranega otroka v oddelek prinese posebnosti ostalim otrokom, ki se morajo naučiti sprejemati drugačnost.

Cilj diplomske naloge je bil ugotoviti, ali obstajajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki med vzgojiteljicami z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih ter med vzgojiteljicami različnih starosti. V raziskavi so sodelovale omenjene skupine vzgojiteljic, ki so odgovarjale na anketni vprašalnik s trditvami o pripomočkih in prilagoditvah, dodatnih izobraževanjih, spremljevalcih, vplivu gibalno oviranih otrok na celotno skupino, prilagoditvah dela, sodelovanju s starši in sodelovanju s strokovnimi delavci. Rezultati niso pokazali večjih razlik med vzgojiteljicami z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in vzgojiteljicami brez izkušenj, tu so se razlike pojavile samo glede dodatnih izobraževanj. Med vzgojiteljicami različnih starosti pa so razlike tudi v stališčih, ki se nanašajo na pripomočke in prilagoditve ter na dodatna izobraževanja.

Ključne besede: Otroci, gibalna oviranost, vrtec, pripomočki, prilagoditve, dodatna izobraževanja, spremljevalci, celotna skupina, prilagajanje dela, starši, strokovni delavci, vzgojiteljice, pomočnice.

SUMMARY

Children with physical disabilities are a group of children with special needs on which teachers have various points of views for different reasons. Integration of a child with physical disabilities brings changes into teacher's work. Children with physical disabilities need accessories and adjustments that demand more flexibility from the teacher and in most cases this work method requires more work from the teacher as well, because they are obliged to do additional educating, they have to plan and adjust activities and also work with social workers, companion service, other professionals and parents. Integration of a child with physical disabilities also brings something new to other children that have to learn to accept this difference.

The objective of this degree's work was to determine whether there are any differences in points of views on work with children with physical disabilities among teachers with and without the experience with this kind of work and among teachers of different age. The above mentioned groups of teachers participated in a research, where they were answering to a survey questionnaire containing statements about accessories and adjustments, additional educating, companion service, children's effect on the entire group, work adjustments, cooperating with parents and cooperating with professionals. The results did not show any major differences between the teachers with past experiences with children with physical disabilities and the teachers without the experiences. Differences were only present in regard to additional education. Among the teachers of different age there are differences in points of views that apply to accessories and adjustments and also to additional education.

Key words: Children, physical disabilities, kindergarten, accessories, adjustments, additional education, companion service, entire group, work adjustment, parents, professional workers, teachers, assistants.

Kazalo vsebine

1	UVOD	1
1.1	STALIŠČA	2
1.1.1	Značilnosti stališč	3
1.1.2	Oblikovanje in spreminjanje stališč	3
1.1.3	Komponente stališč	4
1.1.4	Ugotavljanje in merjenje stališč	5
1.1.5	Stališča, povezana z delom z gibalno oviranimi otroki.....	5
1.1.6	Obstoječe raziskave o stališčih vzgojiteljic do dela z gibalno oviranimi otroki ..	6
1.2	OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI.....	8
1.2.1	Skupine otrok s posebnimi potrebami	8
1.2.2	Gibalno ovirani otroci	9
1.2.3	Programi za predšolske otroke s posebnimi potrebami.....	15
1.2.4	Psihosocialni razvoj gibalno oviranih otrok.....	17
1.3	PRIPOMOČKI, PRILAGODITVE IN SPECIFIČNO DELO VZGOJITELJICE	19
1.3.1	Pripomočki za gibalno ovirane otroke.....	19
1.3.2	Prilagoditve	20
1.3.3	Specifično delo vzgojiteljice z gibalno oviranimi otroki	21
1.3.4	Dodatna strokovna pomoč.....	23
1.3.5	Sodelovanje s starši	27
1.3.6	Spremljevalci gibalno oviranih otrok	28
2	CILJ.....	29
2.1	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	29
2.2	HIPOTEZE	31
2.2.1	Hipoteza 1	31
2.2.2	Hipoteza 2	32
3	METODE DELA	33
3.1	OPIS VZORCA	33
3.2	SPREMENLJIVKE.....	36
3.2.1	Neodvisne spremenljivke	36
3.2.2	Odvisne spremenljivke	36
3.3	VREDNOTENJE SPREMENLJIVK.....	39
3.4	MERSKI INSTRUMENT	39

3.5	Postopek zbiranja podatkov	39
3.6	Postopek obdelave podatkov.....	40
4	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	41
4.1	GLOBALNI REZULTATI	41
4.1.1	Globalni rezultati stališč vzgojiteljic in pomočnic glede na izkušnjo dela z gibalno oviranimi otroki	41
4.1.2	Globalni rezultati stališč vzgojiteljic in pomočnic glede na starost	42
4.2	REZULTATI STALIŠČ PO POSAMEZNIH PODROČJIH ZA VZGOJITELJICE IN POMOČNICE Z IZKUŠNJIAMI IN BREZ IZKUŠENJ Z DELOM Z GIBALNO OVIRANIMI OTROKI	43
4.2.1	Prilagoditve in pripomočki.....	43
4.2.2	Dodatna izobraževanja	45
4.2.3	Spremljevalci.....	46
4.2.4	Vpliv na celotno skupino.....	48
4.2.5	Prilagajanje dela	50
4.2.6	Sodelovanje s starši	52
4.2.7	Sodelovanje s strokovnimi delavci.....	53
4.3	REZULTATI STALIŠČ PO PODROČJIH ZA VZGOJITELJICE IN POMOČNICE RAZLIČNIH STAROSTI	55
4.3.1	Prilagoditve in pripomočki.....	55
4.3.2	Dodatna izobraževanja	57
4.3.3	Spremljevalci.....	58
4.3.4	Vpliv na celotno skupino.....	61
4.3.5	Prilagajanje dela	62
4.3.6	Sodelovanje s starši	64
4.3.7	Sodelovanje s strokovnimi delavci.....	66
4.4	PREVERJANJE HIPOTEZ	68
4.4.1	Hipoteza 1	68
4.4.2	Hipoteza 2	69
5	ZAKLJUČEK	74
6	LITERATURA	76
7	PRILOGA	79

Kazalo tabel

Tabela 1: Struktura vzorca glede na spol	33
Tabela 2: Struktura vzorca glede na starost	33
Tabela 3: Struktura vzorca glede na izobrazbo	34
Tabela 4: Struktura vzorca glede na delovno mesto.....	34
Tabela 5: Struktura vzorca glede na kraj dela	35
Tabela 6: Struktura vzorca glede na izkušnjo dela z gibalno oviranim otrokom	35
Tabela 7: Globalni rezultati stališč vzgojiteljic z izkušnjo in brez izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki.....	41
Tabela 8: Globalni rezultati stališč vzgojiteljic različnih starosti	42
Tabela 9: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez teh za prilagoditve in pripomočke.....	43
Tabela 10: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja ...	45
Tabela 11: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na spremljevalce.....	46
Tabela 12: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na vpliv gibalno oviranih otrok na celotno skupino.	48
Tabela 13: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na prilagajanje dela.....	50
Tabela 14: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na sodelovanje s starši.....	52
Tabela 15: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na sodelovanje s strokovnimi delavci	53
Tabela 17: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o pripomočkih in prilagoditvah	55
Tabela 18: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o dodatnih izobraževanjih	57
Tabela 19: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o spremljevalcih	58
Tabela 20: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o vplivu gibalno oviranih otrok na celotno skupino.....	61
Tabela 21: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o prilagajanju dela	62
Tabela 22: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o sodelovanju s starši.....	64
Tabela 23: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o sodelovanju s strokovnimi delavci	66
Tabela 24: Rezultati preverjanja prve hipoteze	68
Tabela 25: Rezultati preverjanja druge hipoteze	70
Tabela 26: Preverjanje statistično pomembnih razlik v različnih starostih.....	71

1 UVOD

Gibalno ovirani otroci so skupina otrok s posebnimi potrebami z različnimi primanjkljaji in težavami, ki izhajajo iz najrazličnejših vzrokov. Vključujejo se v vse programe vzgoje in izobraževanja, torej tudi v program rednega izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo. V vrtcu z njimi delajo vzgojitelji, ki največkrat niso strokovno usposobljeni za ta način dela, saj so v času šolanja deležne premalo znanja specialne pedagogike, prav tako jim premalo izobraževanja na tem področju nudi vrtec, v katerem so zaposlene. V veliko pomoč so jim lahko spremljevalci, ki jih otroci dobijo z odločbo o usmeritvi, in ostali strokovnjaki, kot so specialni rehabilitacijski pedagogi in socialni delavci, če so v vrtcu zaposleni.

Za vzgojitelja vključenost gibalno oviranega otroka pomeni več dela. Če želi biti pri svojem delu uspešen, se mora na tem področju nujno dodatno izobraziti, večkrat posebej načrtovati in prilagajati dejavnosti v skupini. Veliko časa zahteva sodelovanje s starši in drugimi strokovnjaki, saj ves čas spremljajo otrokov razvoj in napredovanje. Za sodelovanje je potrebnega veliko prilagajanja, pogajanja in komunikacije, kar od vzgojitelja zahteva še dodatne sposobnosti.

Zaradi različnih problemov, dodatnega dela, strahov zaradi neizkušenosti, ki se pojavijo ob delu z gibalno oviranimi otroki, imajo vzgojitelji in njihovi pomočniki različna stališča do dela z njimi. Stališča so pomembna, ker vplivajo na vedenje vzgojitelja, njegove aktivnosti, v zvezi z vzgojnim delom v skupini otrok, kjer je vključen posameznik, ki je pomembno drugačen kot ostali otroci. Prav stališča opredeljujejo njegova ravnanja do vseh otrok in do gibalno oviranega posameznika.

In ne nazadnje gibalno ovirani otroci vplivajo na celotno skupino in prinašajo posebnosti, ki jih v drugih skupinah ne poznajo. Ostali otroci se tako učijo sprejemati drugačnost, prav tako pa se učijo medsebojne pomoči. Pomemben zgled pri tem je vzgojiteljica, saj otroci hitro posnemajo njeno vedenje.

1.1 STALIŠČA

Stališča so naravnanja posameznikov, ki omogočajo, da pozitivno ali negativno reagirajo na ljudi, razmere ali neko socialno dogajanje. Zaradi stališč smo se pripravljene v odnosu do oseb, dogodkov in pojavov odzivati pozitivno ali negativno. Izgradimo si jih zlasti v odnosu do ljudi, dogodkov in pojavov, ki so nam pomembnejši (Musek in Pečjak, 2001). Musek (1993) pravi, da stališča psihologi opredeljujejo kot trajna miselna, vrednostna, čustvena in akcijska naravnanja v odnosu do različnih objektov: predmetov, bitij, oseb, dogodkov in pojavov.

Nastran Ule (1992) vidi stališče, kot pomemben psihološki pojem zato, ker popolneje kot drugi psihološki pojmi zajema in prikazuje kompleksnost človekove duševnosti in njegovega obnašanja. Nobena druga osebnostna lastnost ni toliko pod vplivom socialnih dejavnikov in nobena ne vpliva tako močno na politična in kulturna dogajanja med ljudmi, kot stališča.

Stališčem so podobna prepričanja, mnenja, interesi in verovanja. Le-ti se od stališč razlikujejo v različnih deležih komponent. Pri prepričanju in mnenju je v ospredju kognitivna komponenta, pri tem so mnenja ožja in spremenljiva (Musek in Pečjak, 2001).

Stališče je kompleksen pojem, zanj obstaja veliko različnih definicij in ga je težko enoznačno definirati. Nastran Ule (2004) najde skupne značilnosti definicij:

- Stališč ne moremo neposredno opazovati, o njih lahko sklepamo le na podlagi zunanjega delovanja ljudi.
- Obstajajo stališča za vzročne dejavnike vedenja in opazovanja.
- Ne ukinejo se z manifestiranjem v določeni obliki vedenja, to pomeni, da si jih zamišljamo kot nekakšne latentne zmožnosti ali trajne duševne dispozicije za določeno vedenje ljudi.

Predsodki

Predsodki so posebna vrsta stališč, so predsodbe oziroma vnaprejšnje sodbe brez primernih argumentov. Bolj pogosti so negativni predsodki, ko ljudje podcenjujejo druge skupine, npr. manjšine, pripadnike drugih narodov, veroizpovedi, političnega prepričanja ali spola, duševne bolnike, stare ljudi in še mnoge druge skupine (Musek in Pečjak, 2001).

1.1.1 Značilnosti stališč

Stališča zajemajo in prikazujejo kompleksno soodvisnost človekove duševnosti in njegovega socialnega obnašanja. Nobena osebnostna lastnost ni pod tolikšnim vplivom socialnih dejavnikov in prav tako ne vpliva tako močno na dogajanje med ljudmi, kot prav struktura stališč človeka. Zaradi tega ljudje prehajamo v konflikte in vojne.

Njihova lastnost je tudi, da delujejo kot »posredniški« dejavnik, torej delujejo v glavi oziroma duševnosti človeka. Zaradi svoje tesne povezave s prepričanji človeka, ki se izražajo v artikuliranih odgovorih človeka na določena vprašanja, so zelo dostopna za psihološko testiranje in raziskovanje.

V vsakdanjem jeziku ima pojem »stališče« širši pomen kot v psihologiji. Pogosto označujemo človeka, ki ima stališča, z neko karakterno značilnostjo, kot so trdnost človeka, moralna drža, stabilnost ali aroganca. Za človeka, ki je neodločen in negotov, pa pravimo, da nima stališča (Ule, 2004).

Avtorica (prav tam) poudarja naslednje značilnosti stališč:

- Dispozicijski karakter stališč, kar pomeni, da so trajna duševna pripravljenost za določen način reagiranja.
- Pridobljenost stališč, kar pomeni, da jih pridobivamo skozi življenje v procesih socializacije.
- Delovanje na obnašanje, torej imajo dinamični vpliv na obnašanje ter vplivajo na doslednost človekovega obnašanja.
- Sestavljenost oziroma kompleksnost stališča, kar pomeni, da so integracija treh osnovnih funkcij: kognitivne, čustvene in aktivnostne.

1.1.2 Oblikovanje in spreminjanje stališč

Stališča se oblikujejo in spreminjajo pod vplivom različnih dejavnikov, predvsem posameznikovega okolja, kamor spadajo družinski člani, vzgojitelji, učitelji, sovrstniki in sodelavci, izkušnje posameznika ter razmišljanje. V tem času imajo velik vpliv na naša stališča tudi mediji.

Sprememba stališč je pomembna zato, ker se s to spremembo pojavi tudi sprememba v obnašanju (Musek in Pečjak, 2001). Musek (1993) ocenjuje, da stališča največkrat spremenimo pod vplivom izkušenj, ki so pretresljive. Kadar se spremeni čustvena podlaga stališča, se spremeni tudi stališče. Ule (2004) podobno obravnava spreminjanje stališč ter dodaja, da se oblikujejo in spreminjajo skozi celo življenje. Pravi, da se lahko spreminjajo v intenziteti (od bolj ekstremnih k manj ekstremnim in obratno) ter v smeri (od pozitivnih v negativna in obratno). Hkrati poudarja, da se bolj ekstremna stališča težje spreminjajo kot manj ekstremna.

Stališča se lahko spreminjajo s pomočjo prepričevanja. Cilj tega je spreminjanje stališč in prepričanj z namenom spremembe v vedenju.

Na oblikovanje stališč močno vplivajo skupine, ki jim človek pripada. Ljudje določene skupine zagovarjajo skupni vrednotni sistem, dajejo socialno podporo posameznikom znotraj nje, kaznujejo tise, ki v skupini ne delujejo skladno z vrednotnim sistemom skupine in cenzurirajo informacije, ki niso v skladu z njenim vrednotnim sistemom, z namenom, da ne pridejo do članov. Posebno vlogo pri tem imajo primarne skupine, kot so družina in vrstniške skupine.

Velik vpliv na stališča ima tudi osebnost. Ljudje, ki imajo visoko samopodobo in veliko mero samozaupanja, težijo k bolj usklajeni in trdnejši strukturi stališč. Pomemben izvor pa so tudi naše neposredne izkušnje in znanje. Neposredna izkušnja je najenostavnejša oblika pridobivanja in spreminjanja stališča (Ule, 2004).

1.1.3 Komponente stališč

Musek in Pečjak (2001) omenjata tri komponente stališč:

- Spoznavna komponenta je tista, ki vključuje znanje in sodbe o predmetu stališča ter vse podatke in razloge za njegovo sprejemanje ali odklanjanje.
- Čustvena komponenta vključuje pozitivna ali negativna čustva, ki jih vzbuja predmet stališča in s svojo naravo določajo smer stališča.
- Vedenjska komponenta je pripravljenost za delovanje. Prav ta komponenta pokaže, ali je oseba pripravljena za svoje stališče kaj storiti, na primer, ali je vzgojitelj pripravljen prilagajati način dela tako, da lahko pri vseh dejavnostih sodeluje tudi gibalno oviran otrok.

Te komponente delujejo usklajeno, vendar ne vedno, saj se lahko vedenje precej razlikuje od besednih izražanj.

1.1.4 Ugotavljanje in merjenje stališč

Včasih je pomembno, da vemo, kakšna so stališča določene osebe ali skupine, vendar je težko zanesljivo in objektivno ugotavljati vsebino stališč in meriti njihovo smer ter intenzivnost. V ta namen so psihologi razvili lestvice stališč, s katerimi ugotavljamo stališča posameznikov ali skupin glede različnih stvari. Sestavljene so tako, da posameznik na lestvici označi stopnjo strinjanja z izraženim stališčem (Musek, 1993). Cencič (2009) ugotavlja, da lestvica stališč omogoča merjenje števila oseb za in proti, hkrati pa tudi neopredeljenost ljudi do stališč. Pri stopnji se ugotavlja, koliko je neka oseba naklonjena oziroma nenaklonjena stališču: lahko se popolnoma soglaša, deloma soglaša, ne soglaša ali pa popolnoma ne soglaša.

1.1.5 Stališča, povezana z delom z gibalno oviranimi otroki

V poglavjih o stališčih sem povzemala ugotovitve strokovnjakov o tem, kaj stališča so, kako nastanejo, njihove značilnosti, spreminjanje in oblikovanje le-teh, njihove funkcije, komponente in kako jih merimo oziroma ugotavljamo. Vse to velja tudi za stališča vzgojiteljev do gibalno oviranih otrok in do dela z njimi. Med vzgojitelji so namreč velike razlike v tem, kako sprejemajo to skupino otrok. Nekateri vzgojitelji imajo do njih pozitivna stališča, drugi negativna, to pa lahko vpliva na način, kako z njimi delajo, ter na njihovo pripravljenost za delo z njimi. Njihova stališča močno vplivajo na kakovost dela in uspešnost ter možnosti otrok v skupini. Nekateri otroci lahko prav zaradi tega odlično napredujejo v običajnih oddelkih, drugi pa so lahko zaradi negativnih ali pozitivnih stališč za kaj prikrajšani in nimajo možnosti optimalnega razvoja.

1.1.5.1 Izbira vzgojiteljice

Kadar vzgojitelj prvič sprejema gibalno oviranega otroka, je pomembno, da prej razčleni svoje dotedanje izkušnje z drugačnimi ter oblikuje lastna pričakovanja, hkrati pa tudi dvome in strahove. Pred sprejetjem otroka s posebnimi potrebami v vrtec bi bilo potrebno premisliti o svojem odnosu do drugačnih. Vodstvo ima nalogo, da se pred vključitvijo otroka s posebnimi potrebami pogovori z vzgojiteljem ter njenim pomočnikom in pridobi obojestransko privoljenje. Tudi med strokovnimi delavci so osebe, ki zaradi različnih vzrokov enostavno ne zmorejo delati z njimi. Vključitev bi lahko bila v škodo tako otroka kot vzgojitelja oziroma pomočnika. Vodenje otrok z različnimi sposobnostmi predstavlja izziv za vzgojitelja, zahteva dodatna izobraževanja, načrtovanja in iskanja novih poti, kako dejavnost načrtovati, izvesti in cilj doseči (Logar, 2010). Logarjeva (prav tam) je mnenja, da so otroci s posebnimi potrebami s strani strokovnih delavcev zelo sprejeti, težava, ki ob tem nastane, pa je ta, da imajo premalo teoretičnega in praktičnega znanja. Pristojne institucije bi morale zagotoviti ustrezno izobraževanje strokovnih delavcev ter primerno opremo.

1.1.6 Obstoječe raziskave o stališčih vzgojiteljic do dela z gibalno oviranimi otroki

Ofak (2003) ugotavlja mnenja vzgojiteljic, da tako kot vsi otroci s posebnimi potrebami tudi gibalno ovirani otroci, ki so vključeni v programe vzgojnega izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo, potrebujejo pomoč strokovnjaka ustrezne specializiranosti, ki naj bi jim nudil pomoč za njihov celoviti razvoj. Menijo, da gibalno ovirani otrok najbolj potrebuje fizioterapevta.

Večji del vzgojiteljic se strinja s trditvijo, da je izmenjava informacij med njimi in starši o otrokovem razvoju, posebnostih, pomanjkljivostih ter spretnostih zelo pomembna. Tako ima otrok večjo možnost napredovanja v razvoju. Vzgojiteljice so prepričane, da starše nekoliko čustveno razbremenijo. Glede sprejemanja gibalno oviranih otrok menijo, da jih ostali otroci sprejemajo pozitivno, otroci so odprti in željni spoznavati nove osebe, ne glede na njihove težave. Vključenost gibalno oviranega otroka vzgojiteljicam prinese tudi spremembe v načrtovanju in sami organizaciji ter izvedbi dejavnosti. Vzgojiteljice so najbolj enotne v tem, da imajo težave predvsem takrat, ko gredo na daljše sprehode, drugače pa jim gibalno ovirani otroci dela ne otežujejo.

Zajec (2008) ugotavlja stališča vzgojiteljic, da otrok s posebnimi potrebami ne poruši ravnovesja v skupini, vendar vseeno menijo, da je bolje, da so vključeni v razvojne oddelke, ker jim tam lahko nudijo več. Zavedajo se, da zanje integracija otroka pomeni spremembe, odgovornost in več dela. Vzgojiteljice so mnenja, da jim strokovnjaki nudijo premajhno pomoč, zato je otrok s posebnimi potrebami zanje večje breme kot izziv.

V intervjuju vzgojiteljica, ki dela z gibalno oviranim otrokom pravi, da zanj posebej načrtuje in mu pripravlja vaje za fino in grobo motoriko. Nekaj teh vaj nato z otrokom izvaja individualno, v nekatere dejavnosti pa so vključeni tudi ostali otroci. Zase meni, da ni dovolj usposobljena za delo z gibalno oviranim otrokom. Druga vzgojiteljica trdi, da se otrok vključuje v vse dejavnosti, najraje pri komunikaciji, družabni in individualni igri. Vključuje se tudi v gibalne aktivnosti, vendar je nekoliko počasnejši. Želi si več pomoči specializiranega strokovnjaka, a je vseeno mnenja, da je dovolj usposobljena za to delo. Pravi tudi, da imajo ostali otroci gibalno oviranega otroka zelo radi, ga spoštujejo in čuvajo (Ofak, 2003).

Tudi Korun (2009) ugotavlja, da vzgojiteljice trdijo, da niso dovolj usposobljene za delo z gibalno oviranimi otroki, tako kot meni večina vzgojiteljic drugih raziskav. Hkrati navaja, da je sicer z njimi težje delati, vendar se ne bojijo sprememb, ki jim jih prinaša to delo. Vzgojiteljice menijo, da je vključevanje dobro za vse otroke, vendar jim ne morejo postavljati enakih ciljev.

Iz ugotovitev obstoječih raziskav: Zajčeve (2008), Ofakove (2003) in Korunove (2009), je razvidno, da si večina vzgojiteljic želi dodatne pomoči pri delu z gibalno oviranimi otroki. Večinoma so naklonjene integraciji teh otrok v svoje oddelke, le da jim manjka znanje, ki bi ga morale za tako delo imeti več. Drugih težav v teh raziskavah ni zaslediti. Razvidno je, da gibalno ovirane otroke oziroma otroke s posebnimi potrebami sprejemajo tudi ostali otroci ter se v skupini dobro počutijo. Le iz ene raziskave je moč razbrati, da so otroci s posebnimi potrebami vzgojiteljicam v breme in le-te menijo, da je bolje, da se taki otroci vključujejo v razvojne oddelke.

Naslednja raziskava je bila sicer izvedena med učiteljicami razrednega pouka, a bi lahko bila v nekaterih delih pomembna in bi jo lahko prenesli tudi na vzgojiteljice. Selan (2003) ugotavlja, da pomanjkanje izkušenj učiteljic pomeni nepripravljenost sprejeti v svoj razred gibalno oviranega otroka, kar je ugotovljeno tudi pri vzgojiteljicah.

Učiteljice z višjo izobrazbo želijo sprejeti gibalno oviranega otroka, ob tem pa poudarjajo nudenje ustrezne pomoči spremljevalke, lastno usposobljenost za delo z otrokom in menijo, da to od njih zahteva večjo fleksibilnost. Prav tako kot vzgojiteljice si želijo več izobraževanja na področju dela z gibalno oviranimi otroki.

1.2 OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

Vrlič Danko (2004) pojmuje kot otroke s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami vse, ki imajo ovire, primanjkljaje, slabosti, težave ali motnje na področjih gibanja, zaznavanja, govora, spoznavanja, čustvovanja, vedenja in učenja, ne glede na to, kje se izobražujejo. Resman (2003) ugotavlja, da so posebni vsi tisti otroci, ki odstopajo od svojih vrstnikov in brez dodatne pomoči strokovnjaka ali ustreznega izobraženega vzgojitelja v vrtcu med njimi ne bi bili uspešni. Poudarja pa, da je težko določiti meje med dominantnimi otroki in otroki s posebnimi potrebami, saj je pojem dominantnosti težko pojasniti. Ti dve definiciji sta vezani na vzgojo in izobraževanje, torej izhajata iz primanjkljajev na področju vzgoje in izobraževanja otrok. Skalar (1999) pa opredeli osebe s posebnimi potrebami, kot tiste, ki imajo širše težave. Posebne pojmuje vse osebe, ki imajo zaradi fizičnih, funkcionalnih in osebnostnih okvar ali primanjkljajev, zaradi razvojnih zaostankov ali neugodnih socialnih in materialnih razmer, težave pri razumevanju, odzivanju na dražljaje in pri gibanju, sproščanju ter komuniciranju s socialnim okoljem.

1.2.1 Skupine otrok s posebnimi potrebami

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011) opredeljuje naslednje skupine otrok s posebnimi potrebami, ki se bodo usmerjali v programe vzgoje in izobraževanja:

- otroci z motnjami v duševnem razvoju
- slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije
- gluhi in naglušni otroci
- otroci z govorno-jezikovnimi motnjami
- gibalno ovirani otroci
- dolgotrajno bolni otroci
- otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja

- otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami
- otroci z avtističnimi motnjami

1.2.2 Gibalno ovirani otroci

Gibalna oviranost se kaže v manjših zmožnostih pri hoji, uporabi rok in izvajanju drugih motoričnih aktivnosti. Gibalno ovirani otroci lahko imajo poleg težav na področju gibanja in mobilnosti težave tudi pri izvajanju osebne nege, govora, učenja in pri drugih življenjskih aktivnostih. Kadar je gibalna oviranost posledica okvare osrednjega živčnega sistema, so specifične potrebe otrok še posebej kompleksne, najpogosteje pride do posebnosti tudi v intelektualnem in psihosocialnem razvoju (Petkovšek, 2009). Pri Kesič Dimičevi (2010) najdemo bolj splošno opredelitev, da imajo gibalno ovirani različne telesne motnje, zaradi katerih prihaja do težav pri hoji, uporabi rok in drugih vsakdanjih dejavnostih. Opozori še na heterogenost skupine teh oseb, saj imajo nekateri pri gibanju le nekaj težav, drugi pa pri gibanju potrebujejo različne pripomočke in prilagoditve v okolju. Restoux (2010) navaja podobno trditev, da gre pri gibalnih okvarah za prizadetost celotnega telesa oziroma njegovega dela ali za zmanjšano gibljivost in samostojnost pri premikanju.

V osnovi avtorji gibalno oviranost opredeljujejo podobno, poleg težav na področju gibanja, s katerimi se srečujejo, Petkovšek (2009) opozori še na druga področja, na katera lahko gibalna oviranost vpliva, Kesič Dimič (2010) pa nas že v opredelitvi seznanj s heterogenostjo populacije.

1.2.2.1 Stopnje gibalne oviranosti

Črnetič s sodelavci je ugotovil, da sta stopnja in obseg gibalne oviranosti lahko precej različna. Odvisna sta od količine pomoči, pripomočkov, metodoloških in časovnih prilagoditev, ki jih potrebuje otrok za izvedbo določene gibalne dejavnosti, ali je odvisen od pomoči drugih oseb oziroma v najhujšem primeru določenih aktivnosti niti ne more izvajati. (Peljhan, 2009).

Kriterij za opredelitev in stopnjo primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (2004) gibalno ovirane otroke deli na:

a) Lažje gibalno ovirane otroke

Značilnost te skupine otrok je lažja funkcionalna oviranost. Hodijo samostojno, težave jim lahko povzročata tek in daljša hoja po neravnem terenu. Pripomočkov, razen pri nekaterih oblikah dela, ki zahtevajo posebna pisala, orodje, mizo in stol, ne potrebujejo. Prav tako lahko vse dejavnosti opravljajo sami, razen tistih, ki zahtevajo dobro spretnost rok.

b) Zmerno gibalno ovirane otroke

Značilnost te skupine je zmerna funkcionalna motenost. Samostojno premagujejo krajše razdalje in hojo po prostorih ob uporabi posebnih čevljev, ortoz in bergel. Največ težav jim povzroča hoja po neravnem terenu in stopnicah, tam potrebujejo nadzor ter oprijemanje. Pri premagovanju večjih razdalj uporabljajo prilagojeno kolo ali invalidski voziček, lahko pa jim pomoč nudi druga oseba. Pri opravljanju vsakdanjih opravil potrebujejo nadzor in pomoč pri zahtevnejših opravilih ter prilagoditve ali pripomočke. Fino motoriko rok imajo zmerno moteno, pojavi se lahko tudi motnja kontrole izločanja, ki jo otroci obvladajo sami ali s pomočjo drugega, prav tako potrebujejo občasno pomoč v procesu vzgoje in izobraževanja.

c) Težje gibalno ovirane otroke

Značilnost te skupine otrok je težja funkcionalna oviranost. Hoja otrok je lahko samostojna na kratke razdalje, čeprav ni mogoča brez uporabe pripomočkov, povsem nemogoča je hoja po stopnicah. Za premagovanje krajših razdalj del dneva uporabljajo ortoze, če se gibajo več pa uporabijo prilagojeno kolo ali pomoč druge osebe. Fina motorika pri otrocih je slabo razvita in ovira funkcijo rok, zato potrebujejo nenehno pomoč drugih pri vseh dnevnih opravilih. V procesu vzgoje in izobraževanja praviloma ves čas potrebujejo fizično pomoč.

d) Težko gibalno ovirane otroke

Značilnost teh otrok so zelo hude motnje gibanja in so popolnoma funkcionalno odvisni. Samostojnost gibanja jim omogoča le elektromotorni voziček. Tudi v vseh dnevnih opravilih, kamor spadajo hranjenje, oblačenje, urejanje in izločanje, potrebujejo pomoč druge osebe. Praktično nimajo funkcionalnih gibov rok, potrebujejo pripomočke za sedenje, hranjenje (sonda), v procesu vzgoje in izobraževanja pa potrebujejo stalno fizično pomoč.

1.2.2.2 Vzroki gibalne oviranosti

Vzrokov za nastanek gibalne oviranosti je več. Nastanejo lahko v različnih življenjskih obdobjih in so lahko posledica različnih obolenj ter poškodb. Različni avtorji jih različno natančno opredeljujejo.

Opara (2005) loči pridobljene ali prirojene poškodbe gibalnega aparata in centralnega ter perifernega živčevja:

- Okvare ali poškodbe gibalnega aparata, kamor sodijo roke in noge, so prirojene ali pridobljene. Na vzgojo in izobraževanje imajo le neposreden vpliv, otroke pa omejujejo pri gibanju in rokovanju. Haskell in Barrett (1993) trdita, da večina okvar nastane zaradi prekinitve rasti med četrtem in šestim tednom nosečnosti, ko se razvijajo brstički udov.
- Okvare centralnega živčevja, ki povzročajo cerebralno paralizo.
- Okvare perifernega živčevja

V Haskellu in Barrettu (1993) najdemo bolj natančno in medicinsko naravnano opredelitev obolenj in poškodb, ki povzročajo gibalno oviranost:

- cerebralna paraliza (spastičnost, atetozna, ataksija)
- mišična distrofija (Duchenova mišična distrofija, fasciokapulohumeralna mišična distrofija)¹
- nepravilnost nevralne cevi (Spina bifida)
- hidrocefalus²
- deformacija hrbtenice (skolioza, lordoza, kifoza)³
- okvare udov

Gibalna oviranost lahko nastane tudi zaradi poškodbe glave, katere posledica je lahko daljša izguba zavesti. Poškodbe so lažje, zmerne in hude, odvisne od časa, ki ga posameznik preživi v komi. Pojavijo se spremembe na področju miselnih procesov ali pri fizičnem delovanju. Pojavijo pa se lahko tudi motnje vedenjskih in čustvenih procesov.

¹ Več o mišični distrofiji si lahko preberete v Haskell in Barrett (1993).

² Več v Haskell in Barrett (1993).

³ O deformaciji hrbtenice piše Kesič Dimić (2010).

Posledice poškodbe so lahko začasne ali dolgotrajne. Stanje se s časom praviloma ne slabša, odvisno je od posameznika, kako se poškodba v teku časa izraža (Kesič Dimic, 2010).

1.2.2.3 Cerebralna paraliza

Skupina otrok, ki je v Sloveniji po veljavni zakonodaji v šolo in vrtec usmerjena kot skupina gibalno oviranih otrok, je v medicinski kategoriji obravnavana kot skupina otrok s posledicami cerebralne paralize.

Cerebralna paraliza je strokovni izraz za možgansko ohromelost in je nenapredujoča možganska poškodba oziroma okvara osrednjega živčevja, ki povzroča različne motnje. Izraz se najpogosteje uporablja za opisovanje motenj gibanja in drže, ki so posledica okvare ali anomalije osrednjega živčevja v zgodnjem razvojnem obdobju (Vrlič Danko, 2005). Restoux (2010) jo opredeljuje kot posledico okvare možganov, ki nastane v nosečnosti, ob porodu ali prve dni po porodu. Motnje se ne stopnjujejo, a jih ni mogoče pozdraviti, možno je omejiti škodljive posledice z usmerjeno nego in redno rehabilitacijo. Kesič Dimic (2010) opozarja, da poimenovanje cerebralna paraliza označuje kot posledico le motnje v gibanju, kar nedvomno drži, vendar se lahko pojavijo tudi težave pri učenju, epileptični napadi, motnje sluha, govora in vida, zaostanki v intelektualnem razvoju in vedenjske težave.

V literaturi so omenjene tri oblike cerebralne paralize:

1. Spastični tip

Spastični tip cerebralne paralize diagnosticirajo kot povečanje mišičnega tonusa. Prizadet je del možganov, ki nadzoruje mišice obraza, udov, trupa, in to onemogoča hitro gibanje. Ena skupina mišic se na prizadetih udih preveč krči, nasprotna skupina pa je prešibka in se ne zmore upreti kontrakcijam. Glede na razliko v prizadetosti udov ločimo (Vrlič Danko, 2005):

- hemiplegijo (prizadeta sta uda na eni strani telesa)
- triplegijo (prizadeti so trije udi)
- tetraplegijo (prizadeti so vsi udi)
- diplegijo (prizadeti so vsi udi, vendar noge v večji meri kot roke)

2. Atetoidni tip

Za atetoidni tip cerebralne paralize je značilno povečanje nehotenih in nekoordiniranih gibov. Ti so lahko počasni ali črvičasti, lahko pa so zelo sunkoviti. Zaradi prizadetosti možganskih celice v centralnem delu možganov otroci ne morejo nadzorovati gibanja in telesne drže. Pomanjkljivost se kaže pri hotenem gibanju in se pri spanju ali če je otrok sproščen ne odraža. Inteligentnost je pri tej obliki normalna, pogosto so nenormalni gibi obraza, prizadete so mišice, ki nadzorujejo govor, kar povzroča disartrijo (prav tam). Primožič in Bratec (1996) ocenjujeta, da gre pri atetoidnem tipu cerebralne paralize za spreminjanje stanja mišic iz ohlapnosti v napetost. Otrok lahko ima težko razumljiv govor, ker težko nadzoruje jezik, dihanje in glasilke.

3. Ataksični tip

Ataksični tip cerebralne paralize je redkejši, povzroča jo poškodba malih možganov. Pri otroku je poškodovan center za ravnotežje, posledično otrok ni sposoben integrirati informacij, ki so relevantne za njegov položaj in ravnotežje v prostoru. Mali možgani so zadolženi za sprotno popravljanje počasnih hotenih gibov. Ataksičnim ljudem se hoja, drža in funkcija rok z leti izboljšujejo (Vrlič Danko, 2005).

1.2.2.4 Izobraževanje gibalno oviranih otrok (integracija in inkluzija)

Z Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju so bili postavljeni novi temelji izobraževanja otrok s posebnimi potrebami od vrtcev do visokošolskega izobraževanja, kar velja tudi za gibalno ovirane otroke. Izhodišče za izobraževanje teh otrok v vrtcu je bilo, da mora imeti vsak otrok možnost za vzgojo v vrtcu ali zavodu, ne glede na vrsto in stopnjo motnje. Bela knjiga prinaša naziv otroci s posebnimi potrebami in nakazuje drugačno razvrščanje otrok s posebnimi potrebami (Opara, 2005).

Integracija pomeni vključitev otroka s posebnimi potrebami v običajen vrtec ali šolo, kjer se spremeni in prilagodi šolsko ter širše okolje otroka, da se ta lahko vključi v redni sistem vzgoje in izobraževanja (Kavkler in sod., 2008).

Resman (2003) navaja, da je integracija gibanje za vključevanje tistih, ki jih je sistem izključeval, hkrati pa gre za prizadevanje, da bi v okviru vrtca in šole vsakemu otroku zagotovili izobraževanje v skladu z njegovimi sposobnostmi, potrebami, značilnostmi in zmožnostmi. Pri integraciji poleg otrok s posebnimi potrebami, upošteva tudi druge, izključene zaradi njihove »drugačnosti«. Tistim, ki jih je izključil vrtec ali jih je na rob potisnilo socialno okolje in tiste, ki so se izključili sami zaradi kakršnih koli čustvenih in intimnih razlogov. Opara (2005) vidi integracijo kot mnogostranski pojem, ki ga je treba videti kot proces z različnimi aspekti, v vsakem primeru pa pomeni vključevanje otrok s posebnimi potrebami v običajno okolje. Obenem pomeni tudi zagotavljanje ustreznih razmer in načinov dela z njimi, sprejetost in spoštovanje. Z usposobljenostjo učiteljev, odpravljanjem ovir in prilagoditvijo razmer ter programov se je delež tistih, ki se lahko izobražujejo v rednih pogojih, povečal.

Avtorji navajajo podobne definicije o integraciji, vsi predvidevajo vključevanje posameznika v okolje z vrstniki. Resmanova definicija o integraciji je širša, saj ne zajema le otroke s posebnimi potrebami, ampak tudi vse ostale, ki jih vidimo kot »drugačne«. Le Opara v definiciji poudari, da mora tudi okolje zagotavljati ustrezne okoliščine za vključitev posameznika.

Skalar (2003) vidi inkluzijo kot ukrep s katerim želimo vključiti socialno izključene posameznike v socialno skupino. Razumemo jo lahko tudi kot odstranjevanje ovir za socialno udeležbo. Pojem ne izpodriva integracije, ampak je njena nadgradnja in nova kvaliteta. Inkluzija omogoča posamezniku sodelovanje v okviru njegovih zmožnosti, saj doseganje povprečnih dosežkov ni pogoj za vključitev v neko okolje. Corbett (1999) poudarja, da je inkluzija v nasprotju z integracijo popolnejši in drugačen proces vključevanja, ki omogoča oblikovanje inkluzivne kulture, v kateri se podpirajo različne potrebe in sprejemajo posebnosti, ki jih oblikujejo spol, narodnost, jezikovna pripadnost, različni družbeni statusi, stopnje izobrazbe in tudi posamezne pomanjkljivosti, težave, motnje, bolezni. Inkluzija se ne sme izvajati izolirano, ampak mora biti eden od pristopov v sistemu, ki odpravlja izključevanje vseh otrok, še posebej otrok s posebnimi potrebami. S tem vpliva na celoten vzgojni in izobraževalni sistem, saj terja spreminjanje okolja.

Namen inkluzije ni le integrirati otroke s posebnimi potrebami, ampak jim nuditi možnost optimalnega razvoja (Kavkler in sod. 2008).

Avtorji pojem inkluzije podobno razlagajo. V ospredje postavljajo otrokovo udeležbo in sodelovanje v okviru njegovih zmožnosti ter spreminjanje kulture. Integracija je torej ukrep, ki posameznika ne izključuje iz okolja in mu omogoča razmere, da se lahko vključuje, inkluzija pa je nadgradnja, ki omogoča otroku, da je uspešen in sprejet ne glede na lastnosti, ki ga ločijo od večine. Drugače je obravnavan glede na svoje zmožnosti in sposobnosti, ne glede na zmožnosti drugih.

Mnenja strokovnjakov o opredelitvi integracije in inkluzije ter o tem, ali sta lahko pojma ločena, so razdvojena, a vseeno velja, da je integracija bolj organizacijski ukrep, medtem ko je inkluzija bolj pedagoški, socialni in psihološki proces vključevanja otrok. Integracija predpostavlja prilagajanje posameznika okolju, od njega se pričakuje, da bo v vzgoji in izobraževanju dosegal predpisane norme in bodo zanj postavljena enaka pravila kot za vse ostale otroke. Pri inkluziji ne gre samo za prilagajanje posameznika okolju, ampak je to kultura življenja, v kateri se podpirajo in gojijo različne potrebe. Torej inkluzija zahteva tudi spremembe v kulturi (Resman, 2003).

Sama sem mnenja, da sta pojma integracija in inkluzija povezana in se prepletata. Brez integracije inkluzija sploh ni potrebna in obratno. Strinjam se z avtorji, ki v inkluziji obravnavajo tudi skupine otrok, ki niso otroci s posebnimi potrebami in morajo biti deležni prilagojene obravnave, saj je navsezadnje vsak posameznik individuum, ki mora imeti zagotovljene optimalne razmere, da je lahko uspešen.

1.2.3 Programi za predšolske otroke s posebnimi potrebami

V predšolskem obdobju se otroci različno intenzivno razvijajo, kažejo različne zaostanke in odklone v razvoju, kar pa se v večini primerov kasneje ne kaže več. K temu veliko pripomore sistematično in strokovno delo v vrtcu, saj je kurikulum zasnovan tako, da se lahko prilagaja vsem otrokom in jih ni treba usmerjati v druge programe. Zaradi tega večji del populacije otrok, ki potrebujejo dodatne prilagoditve, ne dobi statusa otroka s posebnimi potrebami.

Manjši del otrok s posebnimi potrebami se usmerja in s tem pridobijo status otroka s posebnimi potrebami. Zanje velja Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Z usmerjanjem se ugotovijo otrokovi primanjkljaji, ovire in motnje ter prilagoditve in pomoč, ki jo potrebuje pri vzgoji in izobraževanju.

Predšolska programa, v katera se usmerjajo otroci s posebnimi potrebami, sta: program za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo ter prilagojen program za predšolske otroke (Opara, 2005).

1.2.3.1 Programi za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo

Kurikulum za vrtce (1999) sledi različnim načelom. Med drugim poudarja, da se načelo enakih možnosti in upoštevanje različnosti med otroki uresničuje preko zagotavljanja enakovrednih razmer za optimalen razvoj vsakega otroka in ob upoštevanju individualnih razlik v razvoju in učenju, zato mora vodstvo vrtcev zagotavljati pogoje za stalno in občasno vključevanje predšolskih otrok s posebnimi potrebami v redne oddelke vrtca (Bahovec, 1999).

Ta program nudi najmanjšo stopnjo prilagajanja otrokom s posebnimi potrebami, za delo se uporablja splošni kurikulum za vrtce, prilagodi se le izvajanje programa in zagotovi se jim dodatna strokovna pomoč. Kurikulum je prilagodljiv, zato je prilagajanje mogoče. V program so vključeni otroci z blažjimi motnjami, ki so sposobni doseči cilje kurikuluma na različnih ravneh. Vzgojiteljem so pri delu v pomoč Navodila za prilagojeno izvajanje kurikuluma za vrtce s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo (2003). Vključeni so: otroci z mejnimi intelektualnimi sposobnostmi, otroci z lažjimi in zmernimi motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci in dolgotrajno bolni otroci. Program izvajajo redni vrtci, ki v skupino vključijo otroka s posebnimi potrebami. Ob prisotnosti otrok s posebnimi potrebami se zmanjša normativ za število otrok v skupini. Zakon o vrtcih (1996) postavlja normativ za oblikovanje oddelkov. V oddelek s prilagojenim programom in dodatno strokovno pomočjo sta lahko vključena le dva otroka s posebnimi potrebami. V prvem starostnem obdobju je tako lahko od 6 do 12 otrok, v drugem starostnem obdobju je lahko od 16 do 22 otrok. Nekateri otroci se vključujejo z odločbo o usmeritvi, drugi brez nje, nekateri pa na odločbo čakajo. Vrtci z ustreznim vzgojiteljskim kadrom in ostalimi strokovnimi delavci so sposobni sprejeti in ustrezno oskrbeti te otroke (Opara, 2005).

1.2.3.2 Prilagojen program za predšolske otroke

V prilagojen program za predšolske otroke se vključujejo otroci, ki imajo izrazitejše posebne potrebe. Splošni kurikulum za vrtce je zanje prezahteven, zato zahteva prilagojene cilje, dejavnosti in standarde, ki jih lahko dosežejo tudi ti otroci. V tem programu se otroci usposablajo za sodelovanje, samourejanje, verbalno in neverbalno komunikacijo, različne aktivnosti in razumevanje pravil okolja. Veliko je rehabilitacijskih vsebin, pomembne so prilagoditve prostorov, ustrezni pripomočki ter ustrezen strokovni kader. V ta program se usmerjajo: otroci z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni, gluhi in naglušni in gibalno ovirani (Opara, 2005). Vrlič Danko (2004) dnevni red in oblike dela v prilagojenem programu bistveno ne razlikuje od vrtca. Razlika je v tem, da sta v skupinah s prilagojenim programom zaposleni socialni pedagog ali defektolog ter pomočnik vzgojitelja. Poleg teh so občasno prisotni tudi fizioterapevti, logopedi in delovni terapevti. Osnova za delo v prilagojenem programu sta timsko delo in individualiziran program, ki se za vsakega otroka posebej izdelava skupaj s starši. Program izhaja iz otrokovih posebnih potreb in ostalih značilnosti posameznega otroka.

1.2.4 Psihosocialni razvoj gibalno oviranih otrok

V psihosocialnem razvoju se ves čas prepletajo biološki oziroma telesni in psihološki dejavniki, ki so povezani tudi s socialnim okoljem. Med ljudmi velja, da se otroci lažje prilagodijo na telesno prizadetost, kot odrasli zaradi svoje velike naravne prilagodljivosti, a to ne drži. Prilagodljivost namreč ni lastnost, ki bi bila dana sama po sebi in otrok je prav v zgodnjem obdobju najbolj občutljiv, zato lahko neugodni dejavniki pri otroku pustijo trajne sledi. Razlogov za zaznamovanost gibalno oviranega otroka z večjim tveganjem je več in so kompleksni.

Prvi sklop razlogov je neposredno povezan s prizadetostjo otrokovega fizičnega funkcioniranja. Telesne funkcije so povezane s procesi oblikovanja notranje psihične strukture, zato so zelo pomembne za razvoj. Senzorične funkcije, kot so vid, sluh, tip, omogočajo sprejemanje zunanjih dražljajev in so nujen pogoj, ki otroka silijo h kontaktu, povezovanju, navezanosti, sprejemanju, zaupanju in simbiozi.

Otroku aktivna kontrola motorike omogoča lastno akcijo, odzivanje navzven, prakticiranje, eksperimentiranje, samostojno iniciativnost in ostale aktivnosti, ki pripomorejo k izpeljavi razvojnih procesov separacije in individualizacije. Pomemben rizični dejavnik je torej vsaka gibalna oviranost. Okvara možganov namreč vpliva na adaptacijske zmožnosti otroka in lahko poteka z večjimi ali manjšimi zaostanki. Prav tako vpliva na odnose z drugimi, saj so ti otroci preobčutljivi, neodzivni, cmeravi, brez stalnega biološkega ritma.

Drugi sklop rizičnih dejavnikov psihosocialnega razvoja otroka z gibalno oviranostjo je vezan na neugodne odzive in reakcije s strani okolja. Takoj po rojstvu je namreč otežena kvalitetna simbioza zaradi čustev matere. Sprejemanje gibalno oviranega otroka je dolgotrajen proces, za katerega so značilni raznoliki čustveni odzivi in obrambni mehanizmi, kar vpliva na vzpostavljanje emocionalne navezanosti.

Glede na vse vzroke obstaja možnost, da psihosocialni razvoj pri gibalno oviranem otroku ne bo potekal brez težav (Peljhan, 2009).

1.2.4.1 Odnosi med otroki

Strahovi staršev ob vključitvi njihovega otroka v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo kmalu izginejo, saj se otroci v oddelkih ob dobrem vodenju dobro počutijo in navezujejo stike brez posebnih težav.

Na prihod gibalno oviranega otroka mora vzgojitelj ostale otroke pripraviti že prej, saj je to otrok z vidnimi okvarami in otroci ob tem radi postavljajo neprijetna vprašanja (Balič, 2002). Logar (2010) za razliko od Baličeve poudarja, da če sami otroke ne bomo opozarjali na drugačnost in posebnost otroka, tudi oni temu ne bodo pripisovali posebnega pomena. Na ta način se bomo izognili stigmatizaciji otroka. Sama se približujem trditvi Baličeve, saj otroci hitro opazijo drugačnost in če ne vedo za kaj gre, se lahko pojavi zasmehovanje ali izločanje iz skupine.

Navodilo h kurikulumu (2003) predvideva seznanitev ostalih otrok v oddelku z vrstnikovo gibalno oviro. Z njimi se je potrebno dogovoriti o načinih in oblikah pomoči, ki jo bodo nudili gibalno oviranemu otroku. V navodilu je poudarjeno tudi, da mora otrok v oddelku čutiti varnost in sprejetost ter začutiti, da drugi njegovo izražanje razumejo.

Otroci s posebnimi potrebami lahko vplivajo na kakovost odnosov v skupini, prinašajo strpnost, sprejemanje drugačnosti, prilagajanje drugim, upoštevanje drugih itn. Pri tem imajo pomembno vlogo vzgojitelji, ker je od njihovega sprejemanja in odprtosti do drugačnih otrok odvisno, kako jih bodo sprejemali ostali (Opara, 2005).

Kesič Dimic (2010) prav tako izpostavi pozitivno stran vključenosti gibalno oviranega otroka v skupini. Prisotnost gibalno oviranega otroka vidi kot posebnost v delovanju skupine. Meni, da so preostali otroci v skupini bolj odprti, strpni in pripravljeni pomagati.

Resman (2003) poveže vključevanje in odnose med otroki s pojmom integracija in inkluzija. Poudarja, da je treba oblikovati kulturo, da bodo otroci gledali na otroke s posebnimi potrebami tako kot nase ali vse druge, čeprav so drugačni od njih. Če tega v skupini ni, potem gre za bolj ali manj prikrito segregacijo.

1.3 PRIPOMOČKI, PRILAGODITVE IN SPECIFIČNO DELO VZGOJITELJICE

1.3.1 Pripomočki za gibalno ovirane otroke

Gibalno ovirani otroci imajo različne težave. Njihov primanjkljaj je lahko komaj opazen ali pa zahteva uporabo določenih pripomočkov pri gibanju (palice, bergle, hodulje, invalidski voziček). Otroci lahko imajo bolj okorno hojo, težave pri sedenju in kompleksnejšem gibanju. V prilagojene programe z dodatno strokovno pomočjo so vključeni otroci, ki nimajo večjih težav pri intelektualnem delovanju, potrebujejo pa veliko didaktičnih pripomočkov in učil: grafoskop, komunikator, multimedijška sredstva in blazino za počitek (Opara, 2005).

Zupan (1997) je mnenja, da je oskrba gibalno oviranih oseb s tehničnimi pripomočki in vadba uporabe le-teh pomemben del rehabilitacije. Pripomočki postajajo vse bolj izpopolnjeni in je z njimi možno kompenzirati tudi vse težje funkcijske izgube. Pripomoček mora biti predpisan osebi po predhodnem preizkusu in oceni njenih motoričnih, senzoričnih in psihičnih funkcij, funkcijskega stanja, prognoze stanja in medicinske ustreznosti pripomočka.

Invalidski voziček mora biti prilagojen posamezniku, saj lahko v nasprotnem primeru pride do neustrezne lege telesa ter posledično dodatnih deformacij trupa in kontaktur na spodnjih in zgornjih udih.

Dobro je, da ima voziček čim več sestavnih delov, ki so poljubno nastavljivi glede višine in naklona. Nekateri gibalno ovirani potrebujejo za ustrezno držo tudi steznik. K dodatni opremi vozička spadajo pasovi, ki preprečujejo padec trupa naprej, in mizica, ki je invalidu v pomoč predvsem pri prehranjevanju in pitju. Sodobni elektromotorni vozički imajo veliko motorno vodenih funkcij (Zupan, 1997).

Hodulje uporablja otrok, ki ima večjo oslabelost, motnje ravnotežja in različne bolezni, ki otežujejo možnost hoje.

Ortoze oziroma opornice uporabljajo otroci z okvarami spodnjih udov za stabilizacijo stoje in hoje. Narejene so iz različnih materialov; so elastične in imajo bolj ali manj čvrste opore za sklepe z dodatki pasov in plastičnih opor (Prav tam).

Primožič in Bratec (1996) opredeljujeta pripomočke, ki pripadajo zdravstveno zavarovani gibalno ovirani osebi. Poleg pripomočkov, ki jih omenjajo prejšnji avtorji, omenjata še dva: prilagojen otroški tricikel in toaletni stol. Slednji je namenjen otroku, ki ne more uporabljati sanitarno-higienskih prostorov.

1.3.2 Prilagoditve

1.3.2.1 Prostorske prilagoditve

Ustanova, v katero je vključen gibalno oviran otrok, mora imeti klančine na vseh glavnih vhodih in prehodih, dvigalo ali klančine namesto stopnic, prilagojene sanitarije ter rezervirana in z jasnim simbolom označena parkirna mesta (Kesič Dimic, 2010). To predvideva tudi dokument Navodilo h kurikulumu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (2003), ki obenem poudarja, da mora imeti otrok vse možnosti za nemoteno mobilnost v igralnici, sanitarijah, na hodniku, v garderobi ter hkrati nemoten dostop do drugih prostorov v vrtcu, kot so: knjižnica, telovadnica, igralni kotički, druge igralnice ...

Prilagoditi je potrebno tudi sanitarije in prostor za osebno higieno, da lahko otrok vse kar zmore sam, opravi in da je dovolj prostora tudi za pomoč odrasle osebe: prilagojena višina umivalnika, ogledala, previjalna miza, WC školjka, oprijemala itn.

Za nemoteno delo gibalno oviran otrok potrebuje prilagojen delovni prostor, ki ga omogoča prilagojena oprema, kamor spadajo: miza in stol z možnostjo nastavitve in prilagoditve delovne ploskve, jedilni pribor, pisala, veliko stensko ogledalo in prilagojen didaktični material. Zagotoviti je potrebno možnost izvajanja individualne obravnave, ki lahko poteka v igralnici ali po potrebi v ločenem prostoru.

1.3.2.2 Časovne prilagoditve

Gibalno ovirani otrok mora imeti kljub svoji oviranosti možnost, da se na dejavnosti pripravi sam, ob minimalni pomoči vrstnikov oziroma odraslih. Za pripravo in izvajanje dejavnosti potrebuje le več časa kot ostali. Za gibalno oviranega otroka je potrebno predvideti čas za nameščanje ortopedskih pripomočkov, tako da se lahko vključuje v vse skupne dejavnosti v oddelku, že v začetku izvajanja. Gibalno oviran otrok potrebuje dalj časa trajajočo osebno nego in terapevtsko pomoč. Kljub času, ki ga njegova osebna nega ter ostala pomoč zahteva, mora imeti možnost izbire med različnimi dejavnostmi in vsebinami glede na njegove interese, želje, sposobnosti, ne da bi njegovo dejavnost prekinjali. Potrebno je predvideti daljši čas za dokončanje aktivnosti, oziroma njegove dejavnosti načrtovati tako, da jih lahko konča po delih.

1.3.3 Specifično delo vzgojiteljice z gibalno oviranimi otroki

Izbira vzgojitelja in njegovega pomočnika je zelo pomembna, ko gibalno oviranega otroka vključujejo v prilagojeni program z dodatno strokovno pomočjo. Pri tem se upošteva pripravljenost osebja za delo z gibalno oviranim otrokom in pozitivna naravnost do inkluzije, kar je pogoj za iskanje rešitev, ki vodijo k uspehu (Balič, 2002). Vrhovski Mohorič (2002) meni, da so vzgojitelji pogosto obremenjeni in polni strahov ob misli na vključenost otroka s posebnimi potrebami. Navadno se bojijo več dela, večje psihične in fizične obremenitve, zahtevnega vodenja raznolikih otrok, pritiskov staršev, večjega nadzora, boljšega sodelovanja, kar pomeni več sestankov, dodatnega načrtovanja, prikrajšanosti drugih otrok in nizkih izobraževalnih pričakovanj.

Obenem se sprašujejo, kaj bodo potrebovali, če bodo sprejeli posebnega učenca v razred, kaj in kako bo treba prilagajati, kje bodo pridobile informacije in če bodo porabile veliko energije (Vrhovski Mohorič, 2002). To je v veliki meri povezano s pomanjkanjem znanja in samozaupanja, zato morajo vzgojiteljem nuditi podporo mobilni specialni pedagogi. Najbolje bi bilo, da bi se vzgojiteljem nudila dodatna izobraževanja s tega področja, a je največkrat premalo denarnih sredstev za zadostno količino le-teh. Pomanjkanje znanja se lahko nadomesti s samoizobraževanjem in študijem literature (Balič, 2002).

Izzivi ob delu vzgojitelja z gibalno oviranimi otroki so: pripravljenost za poučevanje raznolikih otrok, pripravljenost za sodelovanje z drugimi in biti avtonomen, čutiti potrebo po dodatnem izobraževanju in pridobivanju izkušenj, spremeniti običajne postopke poučevanja, metode dela, ustvariti spodbudno okolje in povečati odgovornost (Vrhovski Mohorič, 2002).

1.3.3.1 Prilagoditve s področij dejavnosti po kurikulumu

Gibalno oviran otrok se lahko vključuje v vse dejavnosti vrtca v okviru svojih zmožnosti, le ustrezno jih je potrebno prilagoditi. Pomembno je, da vzgojitelj upošteva otrokove interese, sposobnosti, ki so pri njem bolj razvite in ohranjene funkcije ter otrokovo zmožnost aktivnega sodelovanja. Otrok naj se vključuje v vsakodnevne gibalne dejavnosti s potrebnimi prilagoditvami, ki so specifične pri vsakem otroku.

Gibalne aktivnosti zahtevajo prilagoditve načina izvajanja, prostora in pripomočkov, ki jih predlagajo strokovnjaki. Če otrok ne hodi, je naloga odraslih, da ga vozijo, potiskajo po igrišču, po prostoru, na odeji, ponjavi, blazini, nizkem vozičku, z njim v naročju plešejo, tečejo, poskakujejo, se vozijo po toboganu, mu pomagajo zlesti na plezala ter mu na ta način omogočajo mobilnost.

Odrasli morajo dosledno upoštevati navodila fizioterapevta, nefrofizioterapevta ali delovnega terapevta pri gibalnih aktivnostih ob hranjenju, umivanju, oblačenju, slačenju, obuvanju in uporabi WC-ja. Ustrezno ravnanje z gibalno oviranim otrokom, kamor spadata nameščanje in prenašanje, je pot do aktivnega vključevanja otroka v dejavnosti v vrtcu. Otrok mora izvajati take dejavnosti, pri katerih je lahko čim bolj samostojen.

Pri gibalno oviranem otroku je potrebno pozornost usmeriti tudi v spodbujanje nebesednega izražanja, saj vsak otrok čuti potrebo po komunikaciji, ki se lahko začne že z vzpostavitvijo očesnega stika. Z otrokom naj vzpostavijo neposreden telesni stik, tako da ga vzamejo v naročje in se z njim pogovarjajo.

Otrok ima o sebi in okolici pomanjkljive predstave zaradi zmanjšanih gibalnih sposobnosti. Percepcija je naučena funkcija, ki jo lahko izboljšamo z načrtnim razvijanjem senzornih doživljanj na podlagi gibanja, dotika, govora, vida in sluha.

Za razvijanje senzomotoričnih sposobnosti strokovni delavec prilagodi posamezno igračo potrebam otroka. Pri tem mora upoštevati velikost, obliko, material in funkcionalnost igrač ter ostalih didaktičnih pripomočkov, ki so otroku ustrezno prilagojeni in dosegljivi. Otrok naj doživlja vsa spoznanja s področja družbe in odnosov v njej skupaj z vrstniki. Za premagovanje ovir, da lahko gre tudi na izlete, ogleda ..., potrebuje fizično pomoč odraslega.

Pri načrtovanju je potrebno predvideti dejavnosti, pri katerih bo svoje mesto v oddelku vedno našel tudi gibalno oviran otrok. Pozornost je treba usmerjati k skrbi za samega sebe ter krepitvi pozitivne samopodobe gibalno oviranega otroka. Otrok mora imeti, prav tako kot vsi ostali, na voljo slikanice, družabne igre, didaktični material, uporabne predmete v dosegu rok. Vsa pravila, oblikovana v skupini, morajo biti taka, da veljajo tudi zanj. Za gibalno oviranega otroka so cilji, ki se navezujejo na spoznavanje narave, odnosov v naravi, njenih lastnosti zelo pomembni, saj imajo pogosto zaradi svoje okvare ti otroci manj možnosti vsakodnevnih spontanih pridobivanj izkušenj. Vsebine s tega področja se izkoristijo tudi za spoznavanje samega sebe, funkcij posameznega dela telesa ter zmožnosti in omejitev lastnega telesa (Navodila h Kurikulumu, 2003).

1.3.4 Dodatna strokovna pomoč

Otroci s posebnimi potrebami, ki so vključeni v predšolske programe s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo, morajo biti deležni ustrezne strokovne obravnave, ki je nujen sestavni del teh vzgojno-izobraževalnih programov.

Dodatna strokovna pomoč ima dve funkciji (Opara, 2005):

Prva funkcija je pomoč pri premagovanju primanjkljajev, ovir oziroma motenj in zajema:

– Reedukacijo

Reedukacija pomeni vzpodbujanje in razvijanje procesov in funkcij, kar pomeni, da je gibalno oviranemu otroku treba gibalne sposobnosti razvijati in izpopolnjevati. Otroke je potrebno usposobiti za uporabo pripomočkov in sredstev, ki jih potrebujejo, ter prilagojenih metod, tehnik učenja in funkcioniranja v socialnem okolju. Strokovnjak, ki lahko otroku pri tem pomaga je specialni in rehabilitacijski ali socialni pedagog.

– Kompenzacijo

Kompenzacija pomeni, da otroka naučimo nadomeščati naloge, funkcije in procese, ki jih zaradi ovir ne more odpraviti delno ali v celoti, z drugimi organi, pripomočki, tehnikami in metodami.

– Rehabilitacijo

V najožjem pomenu rehabilitacija pomeni naučiti gibalno oviranega in ostale otroke s posebnimi potrebami sprejemanja samega sebe v realnosti, naučiti se živeti z omejitvami, organizirati življenje na svoj način ter delovati v skladu s svojimi zmožnostmi. Nekateri otroci težje sprejmejo svojo realnost, še posebej občutljivo obdobje za to je puberteta.

Druga funkcija strokovne pomoči je didaktična, torej se nanaša na pomoč pri učenju in se izvaja le v šolah, zato za področje predšolske vzgoje ni toliko pomembna.

Zakon o usmerjanju (2011) določa, da se strokovna pomoč izvaja v skupini glede na stopnjo in vrsto primanjkljaja, ovire oziroma motnje otroka. Lahko poteka skupinsko v oddelku ali izven njega, lahko pa tudi individualno v oddelku ali izven njega. Kadar dodatne strokovne pomoči ni mogoče izvajati na ta način, se lahko nudi otroku na domu. Obseg in vrsta dodatne strokovne pomoči se določita v odločbi o usmeritvi, v skladu s standardi in normativi, ki jih določi ministrstvo za šolstvo. Ne sme presegati pet ur tedensko.

1.3.4.1 Sodelovanje vzgojiteljice s strokovnimi delavci

Wilson in Pirrie (2000) poudarjata multidisciplinsko timsko delo, v katerega so poleg vzgojiteljev vključeni še specialni pedagog, socialni pedagog, spremljevalec otroka, psiholog in še kateri od strokovnjakov, ki so povezani z otrokom. Navajata, da skupine različnih strokovnjakov poudarjajo skupno delo od načrtovanja in poučevanja do vrednotenja. Pojem multidisciplinsko delo uvajata zato, ker zajema več kot dve disciplini. To delo ne zajema le brisanje mej med področji, ampak se z njim oblikuje nov način dela, ki zahteva zaupanje med člani, toleranco in pripravljenost na deljenje odgovornosti, saj je pomembna kakovost dela.

1.3.4.1.1 Mobilni specialni pedagog

Mobilna služba je organizirana za potrebe otrok in jo izvajajo specialni pedagogi. Vzgojiteljicam, ki imajo v skupini otroka s posebnimi potrebami, dajejo osnove za delo, drugače pa je delo prepuščeno njim samim (Kastelic, 1993).

Mobilni specialni pedagog dela neposredno z otrokom s posebnimi potrebami v oddelku in sodeluje z vzgojiteljico ter starši. Njegova naloga je, da opravi defektološko diagnostiko, odgovoren je za pripravo, spremljanje, prilagajanje in evalviranje individualiziranih programov, nudi strokovno pomoč in svetovanje vzgojiteljem in staršem in po potrebi organizira usposabljanje staršev ter strokovnih delavcev v vrtcu.

Njegovo delo ne sme zmotiti otrokove igre, ampak se mora vanjo vključevati kot soigralcu ali usmerjevalcu ter pri tem spodbujati otroka k urjenju posameznih spretnosti in veščin. Njuni igri se lahko po želji priključijo tudi otroci (Balič, 2002).

Podgoršek (2001) navaja, da načrtno sodelovanje med vzgojiteljico in mobilnim specialnim pedagogom poteka pri:

- opazovanju otroka,
- odkrivanju otrokovih močnih in šibkih področij,
- ugotavljanju, kaj zmore na posameznem področju,
- pripravi individualiziranega programa,
- nudenju pomoči otroku,

- sodelovanju s starši

1.3.4.1.2 Svetovalni delavec

Ena od pomoči, ki jih lahko svetovalni delavec nudi vzgojitelju, je pomoč pri uresničevanju tistih vidikov dela, za katere je slabše usposobljena ali sploh ni; sem spada delo z otroki, ki imajo posebne potrebe. Individualno delo z otrokom ne sme ločevati otroka od skupine in izključevati vzgojitelja, saj je njegov razvoj v veliki meri odvisen od odnosov med otroki ter njim in vzgojiteljem. Vedeti mora, da je vzgojitelj tisti, ki mu starši izročijo otroka, svetovalni delavec pa ji je v pomoč, da se lažje spopada z reševanjem vprašanj, ki se nanašajo na njegov razvoj.

Sodelovanje vzgojitelja in svetovalnega delavca mora temeljiti na načelu posvetovalnega sodelovanja, kar pomeni, da sta obe strokovnjaka, ki otroka poznata vsaka s svojega vidika in sta mu lahko vsaka po svoje v pomoč. Pri reševanju vprašanj delujeta kot kolega, skupaj zbirata, analizirata podatke, izmenjujeta zamisli o delu in rešitvi dilem, naredita načrt akcije, uresničujeta načrte in skupaj ugotavljata rezultate. Tako sodelovanje jima prinaša tudi delitev odgovornosti. Pri predšolskem svetovalnem delu je manj neposrednega sodelovanja z otrokom, pomembno je posredno sodelovanje, sodelovanje z vzgojiteljem in poseganje v vzgojno skupino oziroma ožji socialni prostor otrokovega dela. Svetovalno delo v vrtcih je dokaz, kako pomembno je oblikovanje ustreznega okolja za otrokov normalni telesni in duševni razvoj. Zaradi tega je pomembno sodelovanje svetovalne službe z vodstvom ustanove, vzgojitelji in starši (Resman, 1999).

1.3.4.1.3 Fizioterapevt

Fizioterapevti v vrtcih delujejo na štirih različnih področjih. Mene je posebej zanimalo delo z otroki z gibalnimi motnjami, ki so vključeni v redne oddelke (s spremljevalko ali brez nje). V tem primeru poteka program terapije zunaj oddelka in ob prisotnosti spremljevalca otroka, vseeno pa je potrebno delo uskladiti z vzgojiteljem, da lahko delo v skupini teče nemoteno. Otrok se s fizioterapevtovo pomočjo vključi v vse dejavnosti, ki mu jih po potrebi prilagodijo.

Fizioterapevti z vzgojitelji sodelujejo tako, da upoštevajo njihove predloge pri izvajanju gibalnih aktivnosti. Vzgojitelji lahko ob predhodnem posvetovanju same izvajajo vaje za dobro telesno držo. Tako vključujejo v gibalne dejavnosti elemente pravilnih gibalnih vzorcev in upoštevajo načela pravilne drže in gibanja. S tem pozitivno vplivajo na poznejši pravilni razvoj fine motorike (Gale, 2010).

1.3.5 Sodelovanje s starši

Vzgojitelj in njegov pomočnik pred prihodom otroka v skupino opravi individualni pogovor s starši, kjer vzpostavita prvi stik in dobita osnovne informacije o otroku. Pogovorijo se o načinih uvajanja otroka v novo okolje in o prilagoditvah, ki jih mora zagotoviti vrtec, da lahko otrok nemoteno deluje. Ob pogovoru lahko vzgojitelj prepozna strahove staršev, ki so največkrat povezani s skrbjo, da se otrok v oddelku ne bo dobro počutil, da ga bodo ostali otroci zasmehovali in ga ne bodo sprejeli (Balič, 2004).

Z uspešno in učinkovito integracijo Logar (2010) pripisuje velik pomen sodelovanja vzgojitelja in staršev otroka s posebnimi potrebami. Vzgojitelj mora starše seznanjati z otrokovim napredkom in morebitnimi težavami. Staršem mora posredovati informacije na njim razumljiv način tako, da bo iz njih razvidno nadaljnje delo z otrokom, prav tako pa je važno, da upošteva želje in predloge staršev. Omenja tudi, da so starši soustvarjalci pomoči otroku; to pa lahko le, če pridobijo občutek enakovrednosti in zaupanja.

Ule (2010) trdi, da vzgojitelj s starši otrok s posebnimi potrebami sodeluje enako, kot z vsemi ostalimi starši. Pogovarjajo se o vsakodnevnih zanimivostih na govorilnih urah, roditeljskih sestankih, delavnicah in prireditvah. Njihovo sodelovanje zajema tudi pregled dosežkov (skupaj z mobilno specialno pedagoginjo), ki so bili zadani v okviru individualnega programa in iskanje poti za naprej. Vzgojitelji ob bližanju otrokovega vstopa v šolo včasih opažajo, da se pri starših povečujeta strah in obup, sploh pri tistih, ki še niso povsem sprejeli otrokove posebne potrebe.

Novljan (2004) dopušča možnost, da starši vzgojiteljevih nasvetov ne bodo jemali resno, če čutijo, da na tem področju ni dovolj podkovan. Avtorica (prav tam) opisuje partnerski model sodelovanja, ki se razvija tudi med starši in vzgojiteljem.

Za partnerski model je značilno prizadevanje obeh za razvoj otroka v skladu z njegovimi psihofizičnimi zmožnostmi, zato oba sprejemata odgovornost. Sodelovanje mora izhajati iz enakovrednega položaja obeh partnerjev in temeljiti na medsebojnem spoštovanju. Spoštovati je treba vrednostne sisteme in standarde otrokovih staršev. Bistvo takega sodelovanja je skupno iskanje rešitev.

Najpomembnejša komponenta pri sodelovanju s starši je pridobitev njihovega zaupanja. Začutiti morajo, da je njihov otrok sprejet in ga imajo tako ostali otroci kot vzgojitelj radi. Veliko je odvisno od osebnosti vzgojitelja, saj se tovrstnega znanja v času šolanja ne pridobi (Ule, 2010).

1.3.6 Spremljevalci gibalno oviranih otrok

Opara (2005) navaja, da se gibalno oviranim otrokom lahko dodeli spremljevalec za zagotavljanje fizične pomoči. Spremljevalec je namenjen izključno otrokom, ki ne morejo samostojno hoditi, in tistim, ki potrebujejo za delo v skupini občasno ali stalno fizično pomoč. V to skupino otrok šteje težje ali težko gibalno ovirane otroke, ki za večji del gibanja v prostoru in zunaj potrebujejo delno ali popolno pomoč druge osebe oziroma uporabljajo ročni ali elektronski voziček.

Spremljevalca določi komisija za usmerjanje, ki določi tudi, ali bo spremljevalec občasen ali stalen, odvisno od potreb otroka. Osrednja naloga spremljevalca je nudenje fizične pomoči gibalno oviranemu otroku.

Spremljevalec skrbi, da lahko otrok nemoteno sledi dogajanju v skupini, torej mu pomaga pri organizaciji dela, pisanju in premikanju po prostoru. Taka pomoč otroku omogoča redno izobraževanje. Možne pa so tudi slabe plati njegove prisotnosti, saj ima otrok ves čas na voljo nekoga, ki zanj skrbi. Sploh v času mladostništva je lahko stalna prisotnost odraslega tudi moteča (Kesič Dimić 2010).

Spremljevalci morajo biti seznanjeni s tem, katere oblike gibanja otrok obvlada, kje potrebuje pomoč, kako mu jo nuditi in katerih oblik gibanja ne sme izvajati (Navodila h kurikulu, 2003).

EMPIRIČNI DEL

2 CILJ

Cilj diplomske naloge je ugotoviti, ali obstajajo razlike v stališčih vzgojiteljic ter pomočnic vzgojiteljic do dela z gibalno oviranimi otroki v programih za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo, in sicer med vzgojiteljicami oziroma pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, in vzgojiteljicami oziroma pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo. Ugotoviti želim tudi, ali obstajajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti.

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

1. Ali obstajajo razlike med stališči vzgojiteljic, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, in tistimi brez teh izkušenj do opredelitve najpomembnejših prostorskih prilagoditev, ki jih potrebujejo za uspešno delo z gibalno oviranim otrokom?
 - Katere prilagoditve, ki jih potrebujejo gibalno ovirani otroci, so tiste, ki vzgojiteljicam predstavljajo najpomembnejše pogoje za uspešno vzgojno-izobraževalno delo?
2. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in tistimi brez teh izkušenj, ki se nanašajo na dodatno izobraževanje za delo z gibalno oviranim otrokom?
 - Ali imajo vzgojiteljice dovolj znanja za delo z gibalno oviranim otrokom?
 - Kje so znanja pridobile?
 - Ali jim vrtec zagotavlja dodatna izobraževanja, ko dobijo v skupino gibalno oviranega otroka?
 - Ali se jim zdijo strokovna izpopolnjevanja pomembna za delo z gibalno oviranim otrokom ali jim dodatno izobraževanje predstavlja le dodatno delo?
3. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki in tistimi, ki teh izkušenj nimajo, do spremljevalcev gibalno oviranih otrok?

- Ali se jim zdi spremljevalec potreben in jim olajša delo pri vsakdanjih dejavnostih?
 - Ali morajo biti spremljevalci strokovno usposobljeni za delo, ki ga opravljajo, in se jim zdi dovolj strokovno usposobljeni?
 - Ali so jim v pomoč na sploh ali skrbijo le za prenašanje in spremstvo otroka?
 - Ali se vključujejo v vse dejavnosti in sodelujejo tudi s preostalimi otroki?
4. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, in tistimi, ki teh izkušenj nimajo, do pomembnosti vključevanja gibalno oviranih otrok za celotno skupino?
- Ali menijo, da so zaradi vključenosti takega otroka preostali otroci prikrajšani za katero izkušnjo, ki bi jim jo drugače ponudili?
 - Kako preostali otroci sprejemajo gibalno oviranega otroka?
 - Ali menijo, da se s prisotnostjo takega otroka preostali učijo sprejemati drugačnost?
 - Ali je zanje pomembno, da spodbujajo med otroki dobre medsebojne odnose in pripomorejo k temu, da gibalno ovirane otroke preostali bolje sprejemajo?
5. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami, ki imajo izkušnje z gibalno oviranimi otroki, in tistimi, ki teh izkušenj nimajo, do prilagajanja dela vzgojiteljic, ki ga zahtevajo gibalno ovirani otroci?
- Ali vzgojiteljice vključujejo gibalno oviranega otroka v vse dejavnosti, tudi gibalne?
 - Kako vzgojiteljice prilagajajo oziroma bi prilagajale dejavnosti za gibalno oviranega otroka?
 - Ali vzgojiteljicam načrtovanje in izvajanje dejavnosti za gibalno oviranega otroka predstavlja več dela?
 - Kako se vzgojiteljice spopadajo z delom z gibalno oviranim otrokom?
6. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami, ki imajo izkušnje z gibalno oviranimi otroki, in tistimi, ki teh izkušenj nimajo, do sodelovanja s starši gibalno oviranih otrok?
- Ali sodelovanje s starši gibalno oviranega otroka zahteva več časa?
 - Ali so starši gibalno oviranih otrok bolj zaščitniški do otroka, se več zanimajo za potek dela v skupini?
 - Ali jih starši dobro seznanjajo z informacijami, ki so pomembne za delo z njihovim otrokom?
 - Kateri so po njihovem mnenju največji strahovi, ki jih doživljajo starši ob vključitvi otroka v vrtec?

7. Ali se pojavljajo razlike v stališčih med vzgojiteljicami, ki imajo izkušnje z gibalno oviranimi otroki, in tistimi, ki teh izkušenj nimajo do sodelovanja s strokovnimi delavci?
 - Ali se jim zdi sodelovanje s strokovnimi delavci nujno?
 - Ali so jim strokovni delavci dobra pomoč pri njihovem delu ali jim to predstavlja le več dela?
 - S katerimi strokovnimi delavci vzgojiteljice sodelujejo oz. bi sodelovale?
 - Ali jim vrtec zagotavlja pomoč strokovnih delavcev?

2.2 HIPOTEZE

2.2.1 Hipoteza 1

Med vzgojiteljicami ter pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, in vzgojiteljicami ter pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki.

2.2.1.1 Specifične hipoteze:

1. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih do pomembnosti pripomočkov in prilagoditev, ki jih potrebujejo gibalno ovirani otroci.
2. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter pomočnicami in vzgojiteljicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja.
3. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na spremljevalce gibalno oviranih otrok.
4. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, o vplivu, ki ga imajo gibalno ovirani otroci na celotno skupino.

5. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na prilagajanje dela.
6. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s starši.
7. Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s strokovnimi delavci.

2.2.2 Hipoteza 2

Med vzgojiteljicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki.

2.2.2.1 Specifične hipoteze

1. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na pomembnost pripomočkov in prilagoditev za gibalno ovirane otroke.
2. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja.
3. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na spremljevalce gibalno oviranih otrok.
4. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na vpliv gibalno oviranih otrok na celotno skupino.
5. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na prilagajanje dela.
6. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s starši.
7. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s strokovnimi delavci.

3 METODE DELA

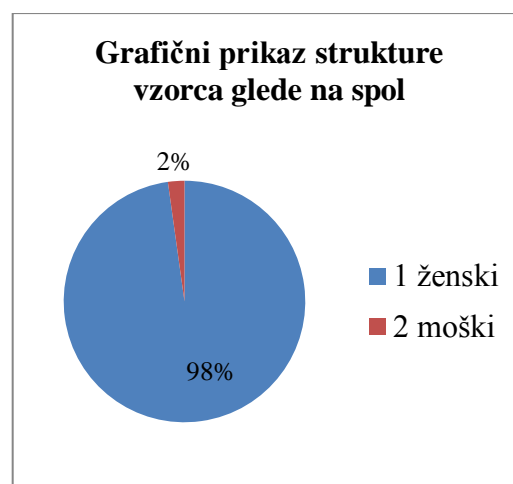
3.1 OPIS VZORCA

V raziskavo je bilo vključenih 91 vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic iz različnih vrtcev v Ljubljani, Slovenj Gradcu, Slovenskih Konjicah ter Vitanju. Od tega je 52 takih, ki imajo izkušnje z gibalno oviranimi otroki, 39 pa teh izkušenj nima. 36 je diplomiranih vzgojiteljic, 54 vzgojiteljic, ena pa je po izobrazbi svetovalna delavka.

Grafični prikaz strukture vzorca

Tabela 1: Struktura vzorca glede na spol

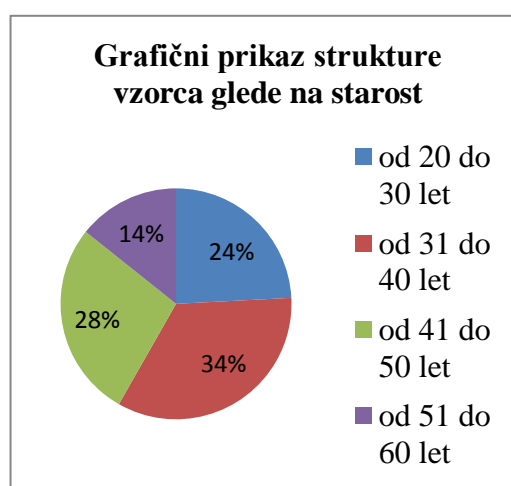
SPOL	F	%
Ženski	89	97,8
Moški	2	2,2
Skupaj	91	100

Vseh anketiranih je bilo 91, od tega 89 žensk, kar znaša 97,8 % in 2 moška, kar je 2,2%.

Tabela 2: Struktura vzorca glede na starost

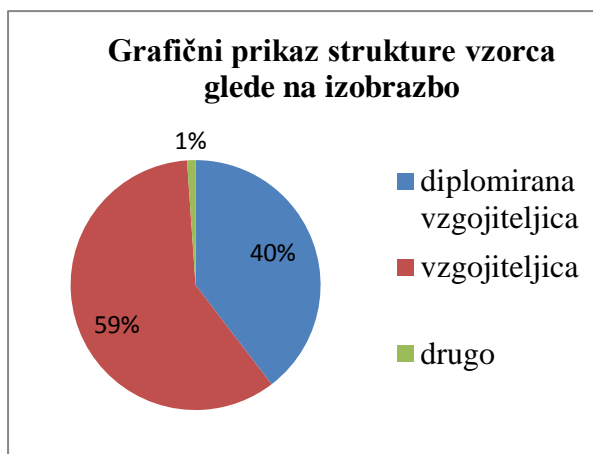
STAROST_2	f	%
20-30	22	24,2
31-40	31	34,1
41-50	25	27,5
51-60	13	14,3
Skupaj	91	100

Vzgojiteljic in pomočnic v starosti od 20 do 30 let je bilo 22, kar znaša 24%, 34% oziroma 31 jih je bilo starih od 31 do 40 let, v starostni skupini od 41 do 50 let je bilo vključenih 25 vzgojiteljic in pomočnic, kar znaša 28%, najstarejših vzgojiteljic pa je bilo 13, kar je 14%.

Tabela 3: Struktura vzorca glede na izobrazbo

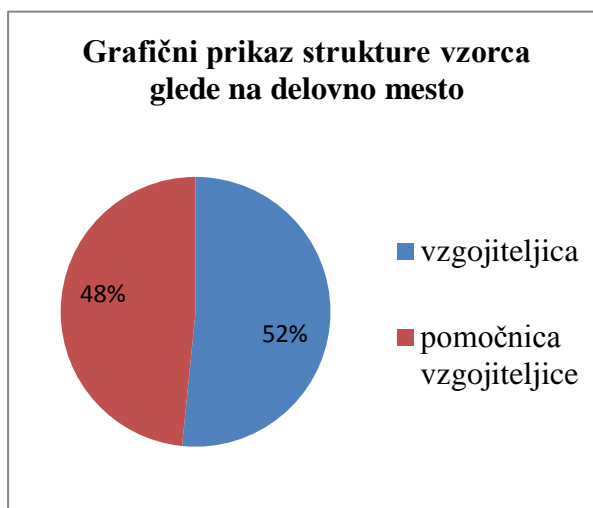
IZOBRAZBA	f	%
Diplomirana vzgojiteljica	36	39,6
Vzgojiteljica	54	59,3
Drugo	1	1,1
Skupaj	91	100

Največ je bilo v raziskavo vključenih pomočnic vzgojiteljic, in sicer 54, kar je 59%, 40% oziroma 36 je bilo diplomiranih vzgojiteljic in ena, ki po izobrazbi ni bila ne vzgojiteljica ne pomočnica.

Tabela 4: Struktura vzorca glede na delovno mesto

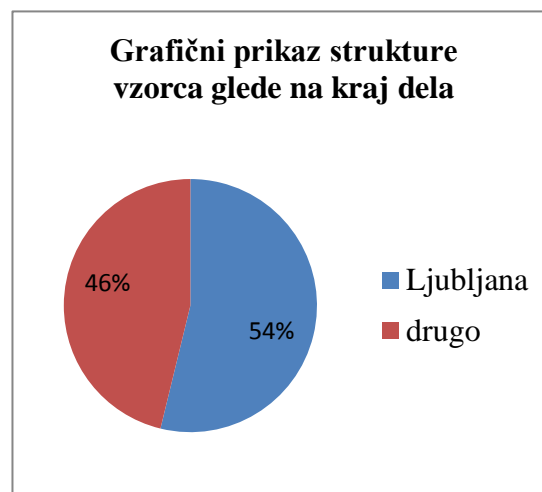
DELOVNO MESTO	f	%
Vzgojiteljica	47	51,6
Pomočnica vzgojiteljice	44	48,4
Skupaj	91	100

Na delovnem mestu vzgojiteljice je zaposlenih 52% anketirank, kar znaša po številu 47, 44 oziroma 48% pa jih je zaposlenih na delovnem mestu pomočnice vzgojiteljice.

Tabela 5: Struktura vzorca glede na kraj dela

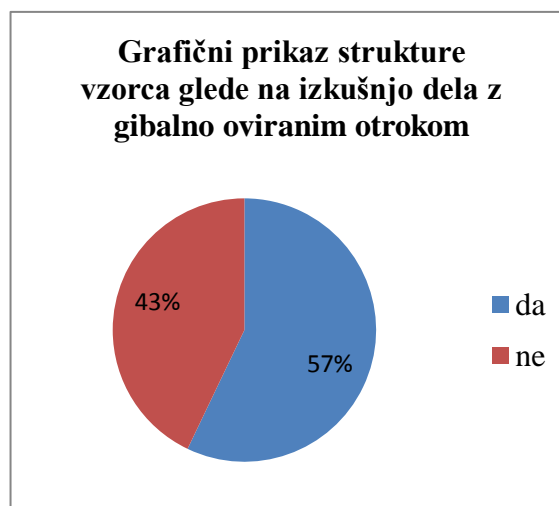
KRAJ	F	%
Ljubljana	49	53,8
Drugo	42	46,2
Skupaj	91	100

54% oziroma 49 anketirank je zaposlenih na območju Ljubljane, 46% jih je zaposlenih v manjšem mestu ali na vasi.

Tabela 6: Struktura vzorca glede na izkušnjo dela z gibalno oviranim otrokom

IZKUŠNJA	f	%
DA	52	57,1
NE	39	42,9
Skupaj	91	100

Od vseh anketiranih jih ima 57% izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, 43% pa te izkušnje nima.

3.2 SPREMENLJIVKE

3.2.1 Neodvisne spremenljivke

- starost
- izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki

3.2.2 Odvisne spremenljivke

3.2.2.1 Prilagoditve in pripomočki:

- dostop do vrtca brez stopnic
- oprijemala na sanitarijah in dovolj velik prostor
- v igralnici vse na dosegu otroka
- nemoten dostop do drugih prostorov v vrtcu (knjižnica, druge igralnice)
- prilagojen umivalnik
- prilagojena WC-školjka
- prilagojena previjalnica
- prilagojena miza in stol z možnostjo nastavitve delovne ploskve
- invalidski voziček
- prilagojen tricikel
- stezniki
- hodulje
- električni stimulatorji
- opornice
- prilagojeno didaktično gradivo
- blazina za počitek
- grafoskop
- komunikator
- multimedijska sredstva

3.2.2.2 Dodatna izobraževanja:

- znanje za delo z gibalno oviranimi otroki
- znanje, pridobljeno med šolanjem
- znanje, pridobljeno z razpoložljivo literaturo
- znanje, pridobljeno z dodatnimi izobraževanji
- znanje, pridobljeno z delom
- nujnost dodatnega izobraževanja
- dodatno delo

3.2.2.3 Spremljevalci:

- nujnost spremljevalca
- olajšanje dela z njegovo prisotnostjo
- strokovna usposobljenost
- poznavanje kurikuluma
- vključevanje spremljevalca v dejavnosti
- sodelovanje z ostalimi otroki
- skrb za otroka
- znanje o stanju otroka

3.2.2.4 Vpliv na dogajanje v skupini:

- nemoteno izvajanje dejavnosti
- prikrajšanost ostalih otrok
- sprejemanje gibalno oviranih otrok
- posvečanje časa dobrim socialnim odnosom
- učenje strpnosti
- nudenje pomoči

3.2.2.5 Prilagajanje dela:

- načrtovanje enakih dejavnosti za vse otroke
- vključevanje gibalno oviranih otrok v vse dejavnosti
- upoštevanje otrokove pripravljenosti
- izvajanje predlaganih dejavnosti strokovnih delavcev
- prekinitev in poznejše nadaljevanje dejavnosti
- več časa namenjenega gibalno oviranemu otroku
- več dela ob prisotnosti gibalno oviranega otroka
- izziv ob delu z gibalno oviranim otrokom
- spopadanje z delom

3.2.2.6 Sodelovanje s starši:

- več časa, namenjenega sodelovanju
- zaščitniško ravnanje do gibalno oviranega otroka
- zanimanje za dejavnosti in potek dela
- strahovi staršev o slabem počutju otroka v skupini
- strahovi staršev o drugačnem obravnavanju otroka
- strahovi staršev o neusposobljenosti vzgojiteljice za delo z otrokom
- strahovi staršev o slabem napredovanju otroka v skupini
- seznanjanje staršev z informacijami o otroku

3.2.2.7 Sodelovanje s strokovnimi delavci:

- pomembnost sodelovanja s strokovnimi delavci
- pomoč z nasveti strokovnih delavcev
- zagotavljanje pomoči vrtca
- pripravljenost strokovnega delavca za pomoč
- sodelovanje s specialnim in rehabilitacijskim pedagogom
- sodelovanje s socialnim pedagogom
- sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki
- več dela ob sodelovanju s strokovnjaki

3.3 VREDNOTENJE SPREMENLJIVK

Spremenljivke bodo vrednotene z lestvico od ena do pet, pri čemer ena pomeni najnižjo, pet pa najvišjo stopnjo strinjanja:

- 1- Se sploh ne strinjam
- 2- Se ne strinjam
- 3- Se ne morem opredeliti
- 4- Se strinjam
- 5- Se popolnoma strinjam

3.4 MERSKI INSTRUMENT

Podatki so pridobljeni na podlagi anketnega vprašalnika, avtorsko sestavljenega iz trditev, ki se nanašajo na stališča do dela z gibalno oviranimi otroki: do prilagoditev za gibalno ovirane otroke, dodatnih izobraževanj vzgojiteljic, spremljevalcev gibalno oviranih otrok, vpliva gibalno oviranega otroka na celotno skupino, prilagoditve dela vzgojiteljic ter sodelovanja vzgojiteljic s starši in strokovnimi delavci. Sprašuje po nekaterih splošnih podatkih o vzgojiteljicah, kot so: starost, stopnja izobrazbe, delo, ki ga opravljajo, in kraj, v katerem so zaposlene. Za vsako trditev so vzgojiteljice označile stopnjo strinjanja, od ena do pet, pri čemer ena pomeni najnižjo stopnjo strinjanja, pet pa najvišjo.

3.5 Postopek zbiranja podatkov

Podatki so pridobljeni s pomočjo anketnega vprašalnika. Najprej so bili zbrani podatki o vključenosti gibalno oviranih otrok v Sloveniji v program za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo. V nekaj vrtcev sem poklicala in tako pridobila podatke o vključenosti gibalno oviranih otrok v vrtcih. Za vrtce po Ljubljani mi je do podatkov pomagala svetovalka za otroke s posebnimi potrebami v ljubljanskih vrtcih. Na ta način sem oblikovala seznam vrtcev, v katere so vključeni gibalno ovirani otroci, in nato na njihove naslove poslala dogovorjeno število anketnih vprašalnikov ali sem jih nesla osebno. Sprejele so jih ravnateljice izbranih vrtcev, jih razdelile med vzgojiteljice ter pomočnice vzgojiteljic z izkušnjo z delom z gibalno oviranimi otroki in tiste brez njih, in te so jih izpolnile. Izpolnjene vprašalnike sem dobila vrnjene od ravnateljic osebno ali po pošti.

3.6 Postopek obdelave podatkov

Pridobljeni podatki so obdelani v programih Microsoft Excel in SPSS. Vsi možni odgovori iz vprašalnika so pretvorjeni v številke ter vneseni v program Excel, izračunani pa so v računalniškem programu SPSS. Uporabljena je deskriptivna metoda pedagoškega raziskovanja. Rezultati so predstavljeni tabelarno, z izračunom aritmetične sredine in standardnega odklona. V odstotkih so prikazani v frekvenčnih kolačih in grafih. Za ugotavljanje razlik med skupinama (po starosti in po izkušnjah) je uporabljen T-test in Anova. Hipoteze so preverjene s tveganjem $p \leq 0,05$.

4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

4.1 GLOBALNI REZULTATI

4.1.1 Globalni rezultati stališč vzgojiteljic in pomočnic glede na izkušnjo dela z gibalno oviranimi otroki

Tabela 7: Globalni rezultati stališč vzgojiteljic z izkušnjo in brez izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki

Področje stališč		Izkušnja dela z OPP	N	Aritmetična sredina	Standardni odklon
1	Prilagoditve in pripomočki	Da	52	4,08	0,587
		Ne	39	4,08	0,382
2	Izobraževanje	Da	52	3,63	0,560
		Ne	39	3,23	0,727
3	Spremljevalci	Da	52	4,03	0,481
		Ne	39	4,04	0,434
4	Skupina	Da	52	4,75	0,219
		Ne	39	4,67	0,371
5	Prilagajanje dela	Da	52	3,87	0,410
		Ne	39	3,72	0,395
6	Starši	Da	52	3,66	0,748
		Ne	39	3,57	0,473
7	Strokovni Delavci	Da	52	4,38	0,473
		Ne	39	4,34	0,422

Iz tabele je razvidno, da so stališča, po katerih sem v anketnem vprašalniku spraševala, razdeljena na sedem področij. Nanje je odgovarjalo 52 vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjo dela z gibalno oviranimi otroki ter 39 vzgojiteljic in pomočnic brez izkušnje. Rezultati obeh skupin se glede na izračun aritmetičnih sredin ne razlikujejo veliko. Glede pripomočkov in prilagoditev so si anketiranke enotne. Najbolj opazne so razlike v stališčih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja, kjer je odstopanje od aritmetične sredine najvišje.

4.1.2 Globalni rezultati stališč vzgojiteljic in pomočnic glede na starost

Tabela 8: Globalni rezultati stališč vzgojiteljic različnih starosti

Spremenljivke/Starost		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon
1	PRIPOMOČKI			
	20-30	22	4,03	0,292
	31-40	31	4,11	0,491
	41-50	25	3,94	0,678
	51-60	13	4,38	0,339
2	IZOBRAŽEVANJA			
	20-30	22	3,24	0,657
	31-40	31	3,42	0,797
	41-50	25	3,59	0,569
	51-60	13	3,67	0,380
3	SPREMLJEVALCI			
	20-30	22	3,88	0,391
	31-40	31	4,06	0,552
	41-50	25	4,06	0,408
	51-60	13	4,19	0,384
4	VPLIV- SKUPINA			
	20-30	22	4,72	0,234
	31-40	31	4,66	0,386
	41-50	25	4,72	0,240
	51-60	13	4,84	0,207
5	PRILAGAJANJE DELA			
	20-30	22	3,74	0,386
	31-40	31	3,81	0,427
	41-50	25	3,80	0,379
	51-60	13	3,92	0,472
6	STARŠI			
	20-30	22	3,43	0,626
	31-40	31	3,65	0,605
	41-50	25	3,52	0,652
	51-60	13	4,09	0,657

	STROKOVNI DELAVCI			
7	20-30	22	4,24	0,430
	31-40	31	4,36	0,473
	41-50	25	4,49	0,415
	51-60	13	4,32	0,480

Iz globalnih rezultatov vzgojiteljic različnih starosti je razvidno, da je bilo največ vzgojiteljic starih od 31 do 40 let in najmanj najstarejših vzgojiteljic. Pri aritmetičnih sredinah za posamezna področja ni očitnih razlik. Največja razlika je pri pripomočkih in prilagoditvah med najstarejšimi vzgojiteljicami, in tistimi, ki so stare od 41 do 50 let, kjer je tudi odstopanje od srednje vrednosti veliko. Razlike so opazne tudi pri stališčih, ki se nanašajo na starše, kjer so prav tako velika odstopanja.

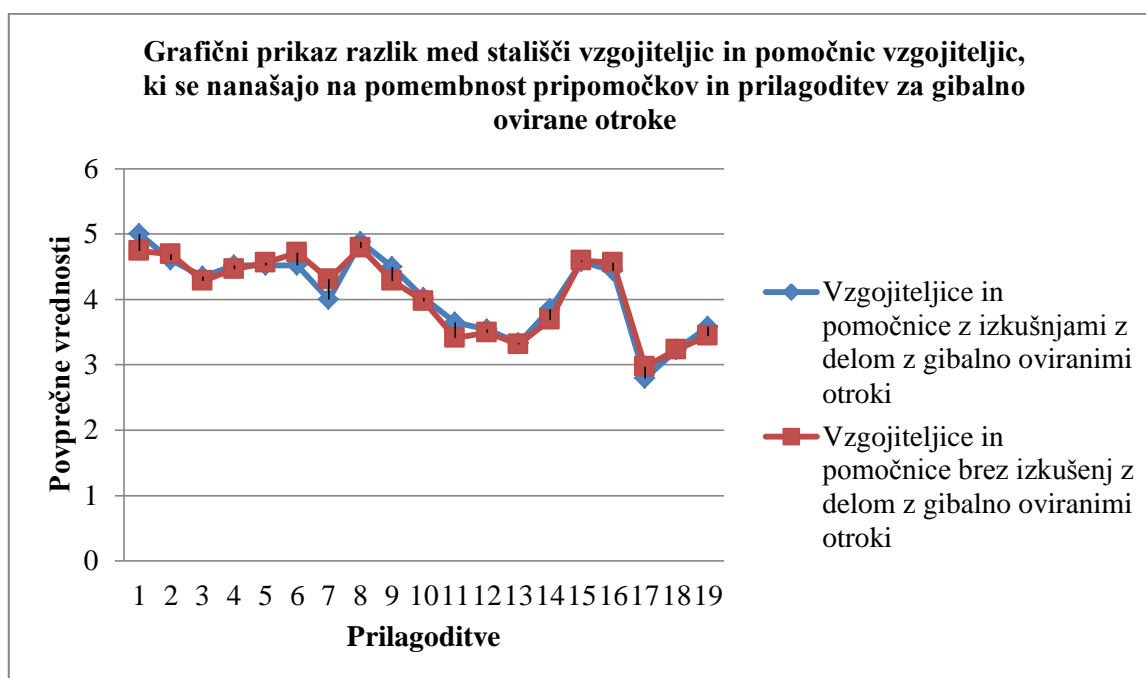
4.2 REZULTATI STALIŠČ PO POSAMEZNIH PODROČJIH ZA VZGOJITELJICE IN POMOČNICE Z IZKUŠNJAMI IN BREZ IZKUŠENJ Z DELOM Z GIBALNO OVIRANIMI OTROKI

4.2.1 Prilagoditve in pripomočki

Tabela 9: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez teh za prilagoditve in pripomočke

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Dostop do vrtca brez stopnic	5,00	4,74
2	Oprijemala na sanitarijah in dovolj velik prostor	4,60	4,69
3	V igralnici vse na dostopu otroka	4,35	4,28
4	Nemoten dostop do drugih prostorov v vrtcu (knjižnica, druge igralnice)	4,52	4,46
5	Prilagojen umivalnik	4,52	4,56
6	Prilagojena WC- školjka	4,52	4,72
7	Prilagojena previjalnica	4,00	4,31
8	Prilagojena miza in stol z možnostjo nastavitve delovne ploskve	4,88	4,79
9	Invalidski voziček	4,50	4,28
10	Prilagojen tricikel	4,02	3,97

11	Stezniki	3,65	3,41
12	Hodulje	3,54	3,49
13	Električni stimulatorji	3,33	3,31
14	Opornice	3,35	3,69
15	Prilagojen didaktični material	4,58	4,59
16	Blazina za počitek	4,44	4,56
17	Grafoskop	2,79	2,97
18	Komunikator	3,23	3,23
19	Multimedijska sredstva	3,58	3,44

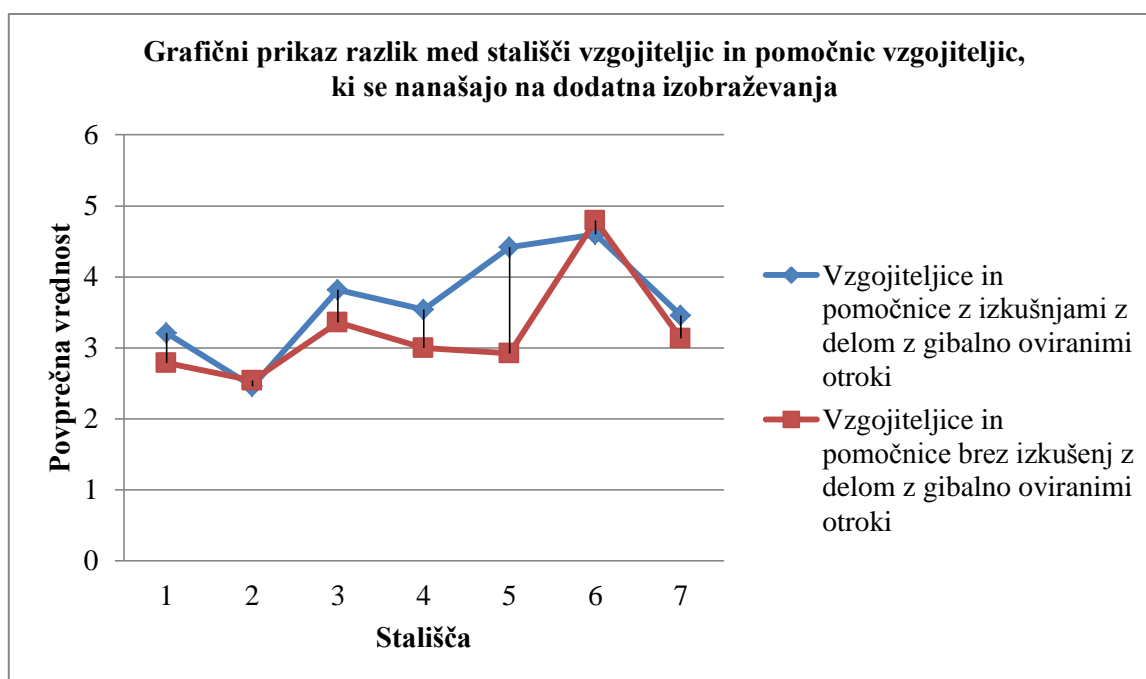

Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, in tistimi, ki teh izkušenj nimajo se ne pojavljajo razlike v stališčih o pomembnosti prilagoditev in pripomočkov za gibalno ovirane otroke, ki pripomorejo k uspešnemu delu. Vrednosti se skoraj prekrivajo. Rezultati kažejo, da sta za obe skupini vzgojiteljic najpomembnejša dostop do vrtca brez stopnic ter prilagojena miza in stol, ki ima možnost nastavitve delovne ploskve. Z malo nižjimi ocenami jim sledijo ostale prilagoditve in pripomočki, najmanjšo vrednost pa pripisujejo triciklu, stezniku, hoduljam, električnim stimulatorjem, opornicam, grafoskopu, komunikatorju in multimedijskim sredstvom. Predvidevam, da teh pripomočkov ne poznajo ali pa jih nimajo na razpolago. Omenjeni pripomočki se uporabljajo za težje gibalno ovirane otroke, torej je takih otrok v vrtcih zelo malo in vzgojiteljice pri svojem delu teh pripomočkov ne potrebujejo.

4.2.2 Dodatna izobraževanja

Tabela 10: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Za delo z gibalno oviranimi otroki imam dovolj znanja.	3,21	2,79
2	Znanje sem pridobila v času šolanja.	2,46	2,54
3	Znanje sem/bi pridobil-a sama, s pomočjo razpoložljive literature o gibalno oviranih osebah.	3,82	3,36
4	Znanje sem/bi pridobil-a s pomočjo dodatnih izobraževanj, ki mi jih je/ bi ponudil vrtec.	3,54	3,00
5	Znanje sem/bi pridobil-a med delom z gibalno oviranim otrokom.	4,42	2,92
6	Dodatno izobraževanje se mi zdi nujno za strokovno in uspešno delo z gibalno oviranim otrokom.	4,60	4,79
7	Strokovno izpopolnjevanje mi predstavlja veliko dodatnega dela.	3,46	3,13

Graf prikazuje, da imajo vzgojiteljice z izkušnjo, v primerjavi s tistimi brez izkušenj, več znanja za delo z gibalno oviranimi otroki, vrednost okoli stopnje tri pa nakazuje, da ga v večini nimajo dovolj ne ene ne druge, kar se ujema s trditvami obstoječe literature o tem.

Oboje so si najbolj enotne v drugem stališču, kjer se v največjem odstotku ne strinjajo, da so znanja pridobile v času šolanja. Torej naš šolski sistem vzgojiteljicam ne zagotavlja dovolj znanja za delo z gibalno oviranim otrokom.

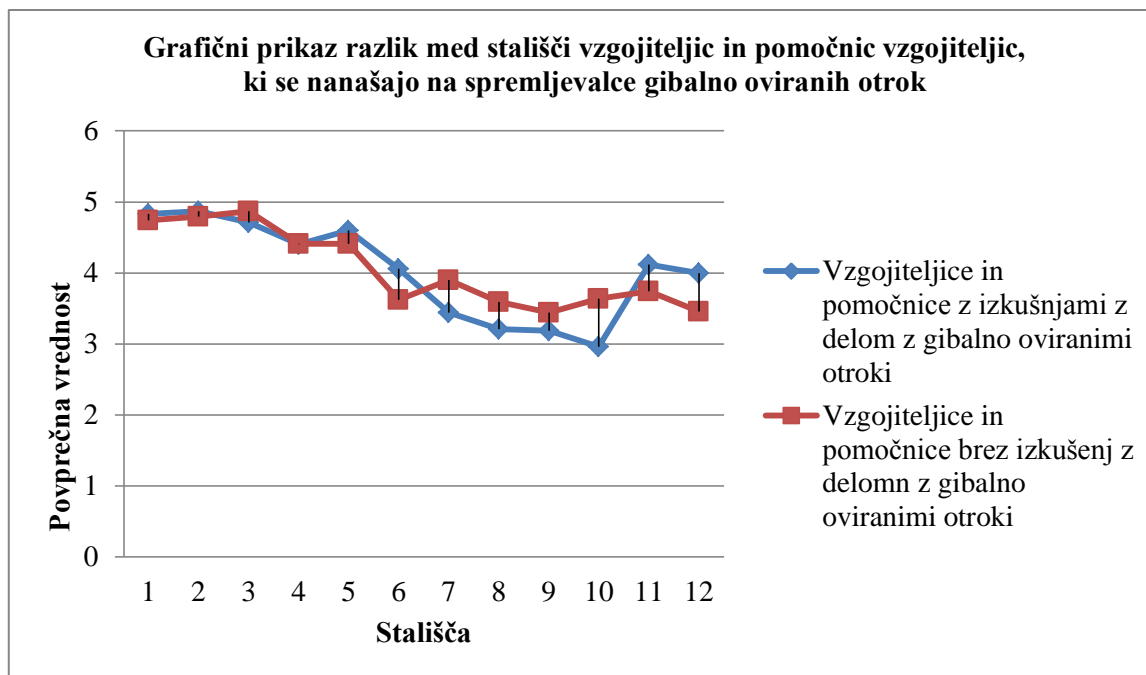
Prav tako so enotne, da so dodatna izobraževanja nujna za uspešno delo, a vzgojiteljice z izkušnjo bolj pogosto ocenjujejo, da jim to predstavlja veliko dodatnega dela. Nekoliko več znanja za delo imajo vzgojiteljice in pomočnice z izkušnjami, vendar še vedno ne veliko, saj se odgovori nagibajo k vrednosti »se ne morem opredeliti« in hkrati ocenjujejo, da so znanja pridobile z delom z gibalno oviranimi otroki. Tu se pojavi največja razlika med obema skupinama vzgojiteljic, saj se tiste brez izkušenj v večini ne morejo opredeliti, ali bi znanje pridobile z delom. Pomanjkanje izkušenj jim otežuje to odločitev, prav tako ne vedo, ali bi jim vrtec nudil dovolj izobraževanj. V večini se vzgojiteljice z izkušnjo strinjajo ali popolnoma strinjajo, da jim vrtec nudi dovolj izobraževanj, še več pa jih je znanje pridobilo s pomočjo literature o gibalno oviranih osebah. Torej vzgojiteljice največ znanja pridobijo s pomočjo literature.

4.2.3 Spremljevalci

Tabela 11: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na spremljevalce

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Spremljevalec se mi zdi nujno potreben za gibalno oviranega otroka.	4,83	4,74
2	Spremljevalec mi olajša/mi bi olajšal delo z gibalno oviranim otrokom.	4,87	4,79
3	Spremljevalec mora biti dovolj strokovno usposobljen za delo, ki ga opravlja.	4,71	4,87
4	Spremljevalec mora poznati kurikulum.	4,40	4,41
5	Spremljevalec se mora vključevati v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.	4,60	4,41
6	Spremljevalec mora sodelovati tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu je spremljevalec.	4,06	3,62
7	Spremljevalec mora skrbeti le za stvari, ki jih otrok ne zmore sam (prenašanje, spremstvo na toaleta, na sprehodih ...)	3,44	3,90
8	Spremljevalci imajo dovolj znanja o stanju otroka.	3,21	3,59
9	Spremljevalci so dovolj usposobljeni, da lahko otroku pomagajo pri dejavnostih po kurikulumu.	3,19	3,44
10	Spremljevalci poznajo kurikulum.	2,96	3,64

11	Spremljevalci se vključujejo v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.	4,12	3,74
12	Spremljevalci sodelujejo tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu so spremljevalci.	4,0	3,46

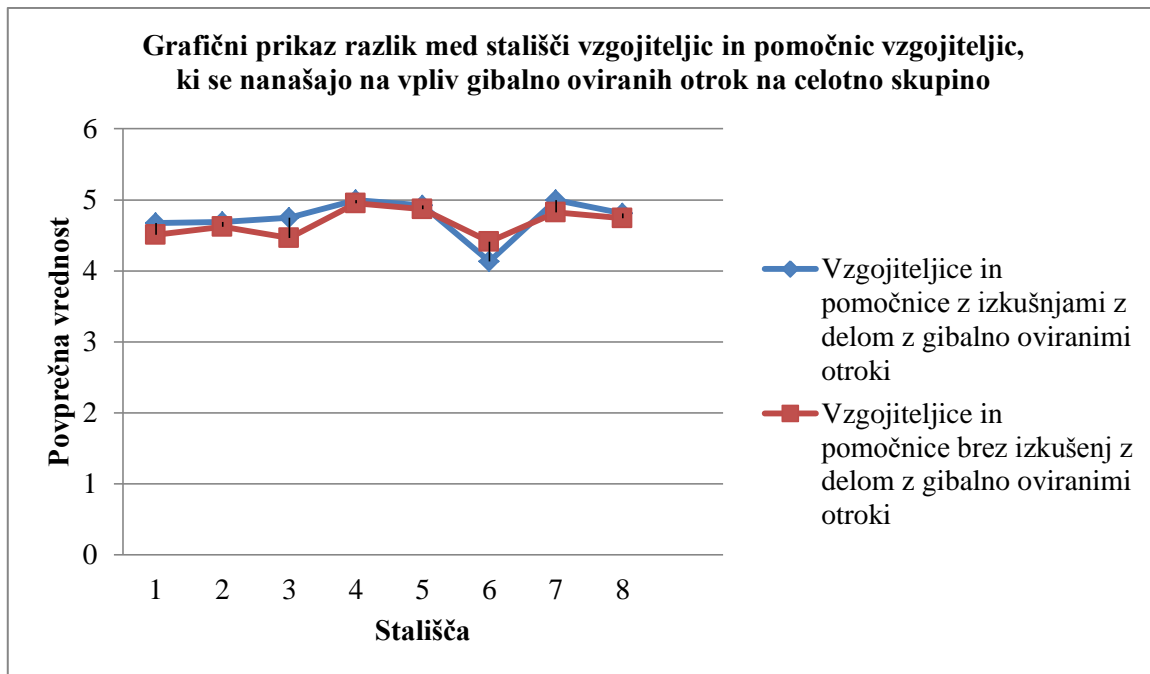
Med vzgojiteljicami in pomočnicami z izkušnjami z gibalno oviranimi otroki in brez izkušenj ni razlik v prvih petih stališčih. Velika večina se jih popolnoma strinja s trditvami, da je spremljevalec nujno potreben za gibalno oviranega otroka, da jim olajša oziroma bi jim olajšal delo z otrokom, da mora biti dovolj strokovno usposobljen, da mora poznati kurikulum in da se mora vključevati v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini. Vzgojiteljicam in pomočnicam z izkušnjami se zdi bolj pomembno, da spremljevalec sodeluje tudi z vsemi ostalimi otroki, kot tistim brez izkušenj, vendar razlika v vrednotenju ni velika. Vzgojiteljice brez izkušenj z nekoliko višjo stopnjo pomembnosti trdijo, da mora spremljevalec skrbeti le za stvari, ki jih otrok ne zmore sam (ga spremlja na toaleta, sprehodih, mu prinaša stvari ...), da imajo spremljevalci dovolj znanja o stanju otroka, da so dovolj usposobljeni za pomoč otroku pri dejavnostih iz kurikuluma, in ocenjujejo, da poznajo kurikulum. Njihovi odgovori se nagibajo bolj k odgovoru »se strinjam«, medtem ko se rezultati vzgojiteljic z izkušnjami nagibajo bolj k odgovoru »se ne morem opredeliti«.

Rezultati kažejo, da se vzgojiteljice z izkušnjo bolj zavedajo, da je delo spremljevalca še kaj drugega kot le skrbeti za stvari, ki jih otrok ne zmore sam, manj so prepričane, da imajo spremljevalci dovolj znanja o otroku ali se ne morejo opredeliti, enako je z oceno, da so dovolj usposobljeni za pomoč otroku pri dejavnostih po kurikulumu in ocenjujejo, da spremljevalci kurikulumu ne poznajo dovolj dobro. Torej vzgojiteljice z izkušnjami niso toliko prepričane v znanje spremljevalcev o otroku in kurikulumu. V največji meri trdijo, da se vključujejo v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini in sodelujejo tudi z vsemi ostalimi otroki. Treba je poudariti, da razlike niso velike.

4.2.4 Vpliv na celotno skupino

Tabela 12: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na vpliv gibalno oviranih otrok na celotno skupino.

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Ob prisotnosti gibalno oviranega otroka izvajam/bi izvajal-a dejavnosti, ki bi jih tudi sicer.	4,67	4,51
2	Ostali otroci zaradi gibalno oviranega otroka niso prikrajšani za nobeno dejavnost oz. izkušnjo.	4,69	4,62
3	Otroci v skupini brez zadržkov sprejemajo gibalno oviranega otroka.	4,75	4,46
4	Pomembno je, da v vrtcu spodbujamo dobre medsebojne odnose med otroki.	5,00	4,95
5	Pri delu sem/bi veliko časa posvetila dobrim socialnim odnosom med otroki.	4,92	4,87
6	K pozitivnemu sprejemanju gibalno oviranega otroka sem/bi največ pripomogla sama.	4,13	4,41
7	S prisotnostjo gibalno oviranega otroka se otroci učijo strpnosti do drugačnosti.	5,00	4,82
8	Ostali otroci gibalno oviranemu otroku nudijo pomoč in mu radi pomagajo.	4,81	4,74

Glede stališč, ki se nanašajo na vpliv gibalno oviranih otrok na celotno skupino, ni večjih razlik med vzgojiteljicami in pomočnicami z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih. Pri vseh trditvah se večinoma strinjajo ali popolnoma strinjajo.

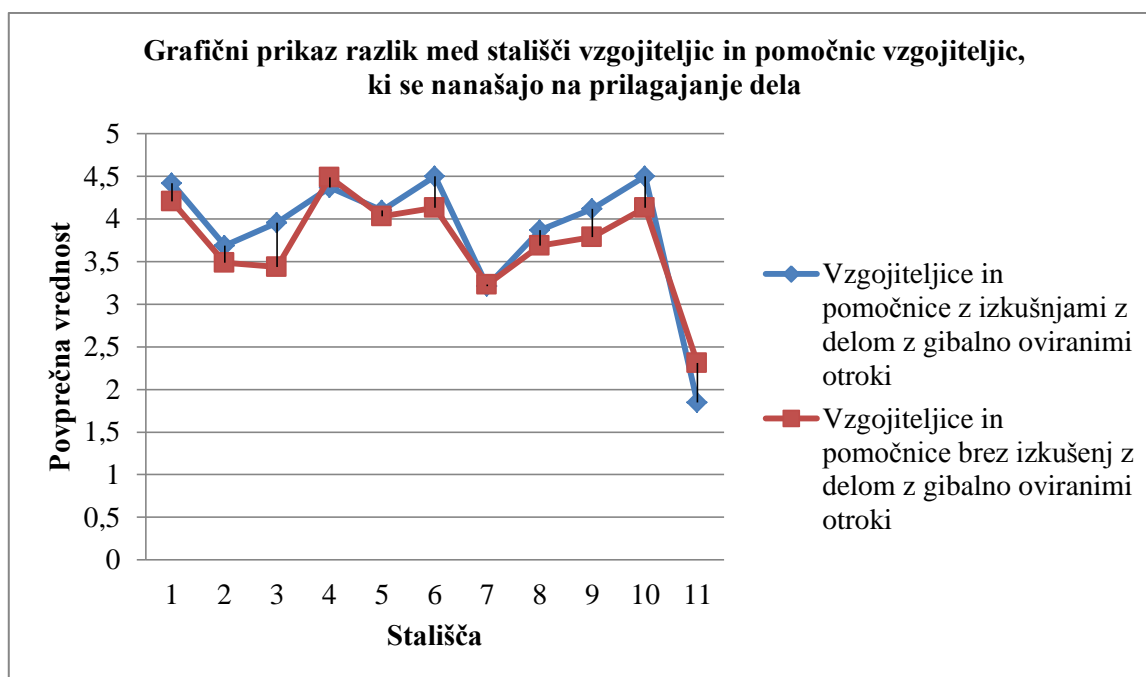
Menijo, da gibalno ovirani otroci in tudi ostali niso prikrajšani za nobeno dejavnost ali izkušnjo, ki jim jo ponudi vzgojiteljica. Drugi otroci brez zadržkov sprejemajo gibalno oviranega, mu pomagajo, kadar je to potrebno, in se s tem učijo sprejemati drugačnost. Pomembno se jim zdi spodbujanje dobrih medsebojnih odnosov, temu posvetijo tudi veliko časa oziroma bi ga posvetile in trdijo, da so k pozitivnemu sprejemanju gibalno oviranega otroka pripomogle največ same.

Ti rezultati so zelo podobni rezultatom raziskav: Zajčeve (2008), Ofakove (2003) in Korunove (2009), saj vsepovsod trdijo, kako pomemben zgled je vzgojiteljica pri sprejemanju otrok s posebnimi potrebami in da otroci do njih nimajo nobenih zadržkov.

4.2.5 Prilagajanje dela

Tabela 13: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na prilagajanje dela.

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Dejavnosti vedno načrtujem/bi načrtoval-a tako, da jih lahko opravlja tudi gibalno oviran otrok.	4,42	4,21
2	Gibalno oviranemu otroku ponudim/bi ponudil-a drugačno dejavnost kot ostalim otrokom.	3,69	3,49
3	Gibalno oviranega otroka vključujem/bi vključeval-a v vse gibalne dejavnosti, ki se dogajajo v vrtcu.	3,96	3,44
4	Pri dejavnostih upoštevam/bi upošteval-a otrokovo pripravljenost za delo.	4,37	4,49
5	Z gibalno oviranim otrokom tekom dneva izvajam/ bi izvajal-a dejavnosti, ki jih predlagajo ostali strokovni delavci, ki so v stiku z otrokom.	4,10	4,03
6	Za gibalno oviranega otroka načrtujem/bi načrtoval-a dejavnosti tako, da jih lahko prekine in kasneje nadaljuje.	4,50	4,13
7	Pri dejavnostih več časa posvetim/bi posvetil-a gibalno oviranemu otroku.	3,21	3,23
8	Za načrtovanje dejavnosti za gibalno oviranega otroka porabim/bi porabil-a več časa.	3,87	3,69
9	Prisotnost gibalno oviranega otroka zame pomeni več dela pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti.	4,12	3,79
10	Delo z gibalno oviranim otrokom mi predstavlja/bi mi predstavljalo izziv.	4,50	4,13
11	Težko se spopadam/bi se spopadel-a z delom z gibalno oviranim otrokom.	1,85	2,31

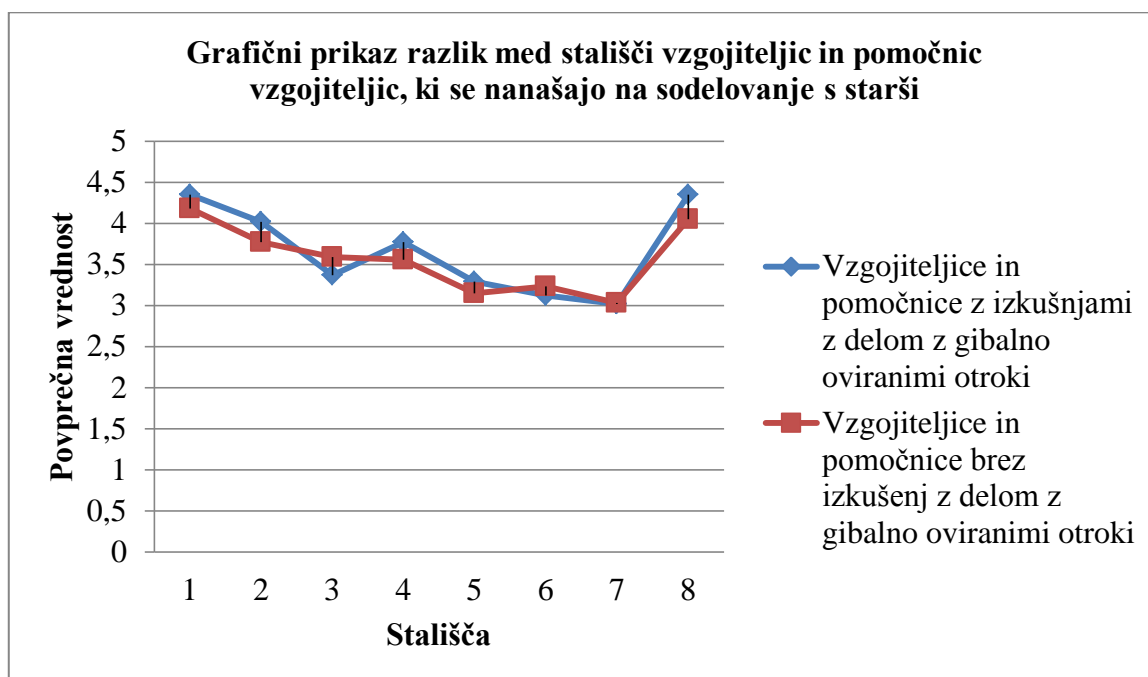

Iz rezultatov je razvidno, da se večina vzgojiteljic potrudi in načrtuje dejavnosti tako, da jih lahko opravlja tudi gibalno oviran otrok, prav tako bi ravnale vzgojiteljice, ki sicer nimajo gibalno oviranega otroka. V nekoliko manjšem odstotku odgovarjajo, da posebej načrtujejo oziroma bi načrtovale dejavnosti za gibalno oviranega otroka. Vzgojiteljice in pomočnice večinoma vključujejo otroka v vse gibalne dejavnosti, manj bi jih vključevale vzgojiteljice, ki nimajo izkušenj. Obe skupini izvajajo tudi dejavnosti, ki jih predlagajo ostali strokovnjaki, ki so v stiku z otrokom, upoštevajo otrokovo pripravljenost za delo in omogočajo, da dejavnost prekine ter jo kasneje nadaljuje. Pri dejavnostih več časa namenijo gibalno oviranemu otroku ali se ne morejo opredeliti, podobno bi ravnale vzgojiteljice brez izkušenj. Za vzgojiteljice pomeni vključenost otroka več časa za načrtovanje dejavnosti, hkrati jim pomeni več dela pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti, kar z rahlo nižjim procentom menijo tudi vzgojiteljice brez izkušenj. Med obema skupinama vzgojiteljic je minimalna razlika glede spopadanja z delom z gibalno oviranim otrokom. Tiste z izkušnjo večinoma ocenjujejo, da se s takim delom ne spopadajo težko, v nekaj manj procentih se s tem strinjajo tiste brez izkušenj. V približno enakem procentu menijo, da jim delo z gibalno oviranim otrokom predstavlja ali bi jim predstavljalo izziv. Iz rezultatov je razvidno, da so vzgojiteljice pripravljene delati s to populacijo otrok, se jim prilagajati in nimajo težav glede načrtovanja in ostalega dodatnega dela, ki jim ga lahko prinese ta način dela.

4.2.6 Sodelovanje s starši

Tabela 14: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na sodelovanje s starši

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Sodelovanje s starši gibalno oviranega otroka zahteva več časa.	4,35	4,18
2	Starši gibalno oviranega otroka so do otroka bolj zaščitniški.	4,02	3,77
3	Starši gibalno oviranega otroka se več zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini.	3,37	3,59
4	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ostali otroci njihovega ne bodo sprejeli in se otrok v skupini ne bo dobro počutil.	3,77	3,56
5	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ga vzgojiteljica ne bo obravnavala enako.	3,29	3,15
6	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da vzgojiteljica ni dovolj usposobljena za delo s takim otrokom.	3,12	3,23
7	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da otrok v programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo ne bo veliko napredoval.	3,02	3,03
8	Starši gibalno oviranega otroka me dobro seznanjajo/ bi me dobro seznanjali z informacijami, ki so pomembne za moje delo z otrokom.	4,35	4,05

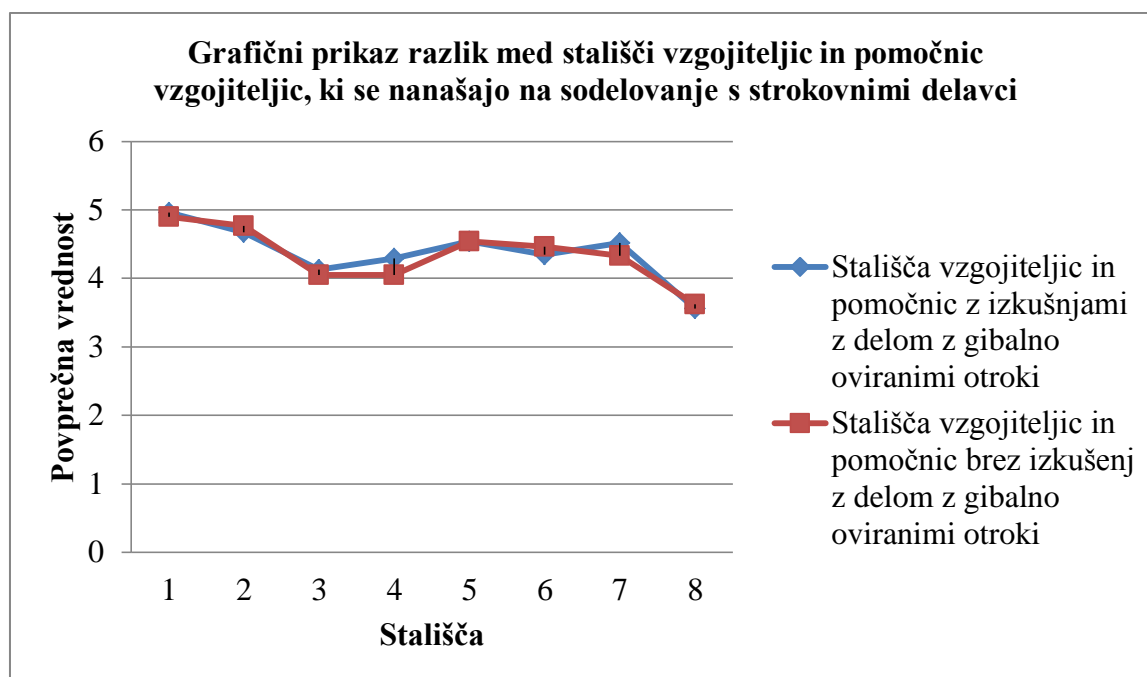

Vzgojiteljice in pomočnice z izkušnjami z gibalno oviranimi otroki in brez njih podobno ocenjujejo, da sodelovanje s starši gibalno oviranih otrok zahteva več časa in da so ti starši do otroka bolj zaščitniški. Podobno se strinjajo tudi s trditvijo, da se starši gibalno oviranega otroka več zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini. Ti rezultati so posledica tega, da so starši gibalno oviranega otroka primorani več sodelovati zaradi večje pomoči in vpletenosti drugih strokovnjakov, s katerimi posledično sodeluje tudi vzgojiteljica, in nenehna spremljanja napredovanja. Starši pa hkrati potrebujejo tudi podporo. V trditvah, ki se nanašajo na strahove staršev ob vključitvi otroka, se rezultati vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami in brez njih, nagibajo predvsem k odgovoru »se ne morem opredeliti« in so enotni, torej vzgojiteljice ne prepoznavaajo strahov staršev, starši pa jim o tem najverjetneje ne govorijo. Največji strah staršev je, da ostali njihovih otrok ne bodo sprejeli. Starši dobro sodelujejo in seznanjajo vzgojiteljice z informacijami, ki so potrebne za njihovo delo, enakega mnenja so vzgojiteljice in pomočnice brez izkušenj.

4.2.7 Sodelovanje s strokovnimi delavci

Tabela 15: Povprečna vrednost odgovorov vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic, z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in brez njih, za stališča, ki se nanašajo na sodelovanje s strokovnimi delavci

Stališča		Aritmetična sredina	
		Vzgojiteljice z izkušnjajo	Vzgojiteljice brez izkušnje
1	Sodelovanje s strokovnimi delavci je zame pomembno.	4,96	4,90
2	Strokovni delavci pomagajo z nasveti pri delu z gibalno oviranim otrokom.	4,67	4,77
3	Vrtec mi zagotavlja/bi mi zagotavljal dovolj pomoči strokovnih delavcev.	4,13	4,05
4	Strokovni delavec mi je vedno/bi mi bil vedno na voljo in v pomoč pri delu z gibalno oviranim otrokom.	4,29	4,05
5	Sodelujem/sodeloval-a bi s specialnim in rehabilitacijskim pedagogom.	4,54	4,54
6	Sodelujem/sodeloval-a bi s socialnim pedagogom.	4,35	4,46
7	Sodelujem/sodeloval-a bi z zunanjimi strokovnjaki.	4,52	4,33
8	Sodelovanje z ostalimi strokovnjaki zame pomeni več dela.	3,56	3,62

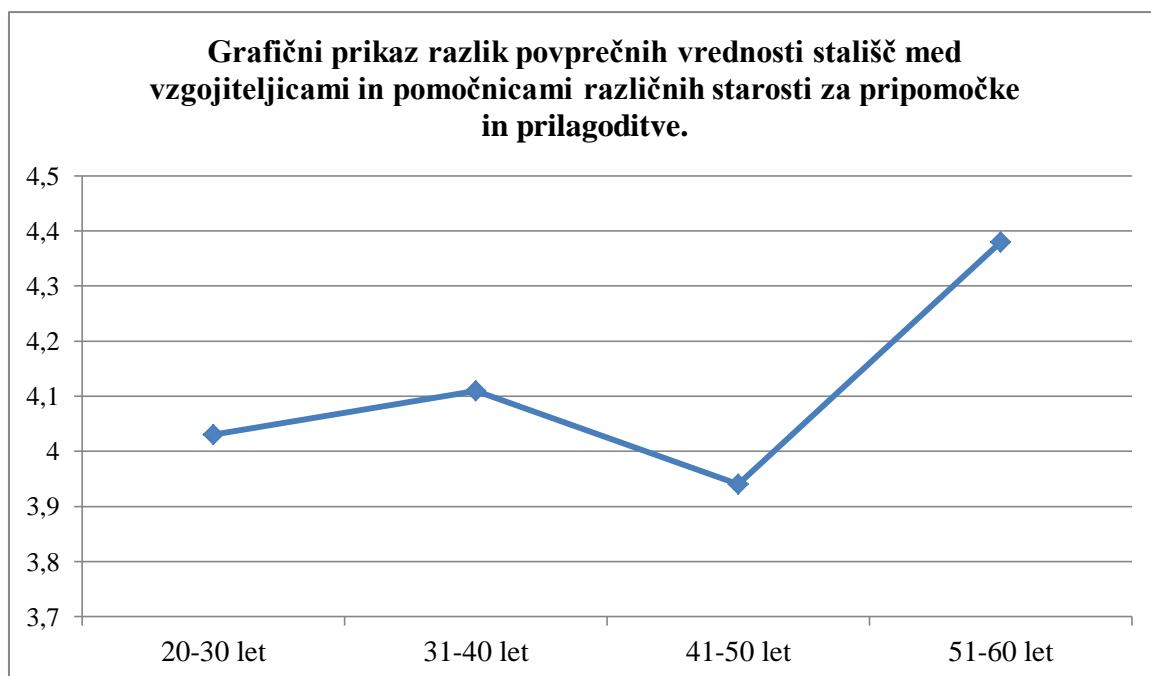
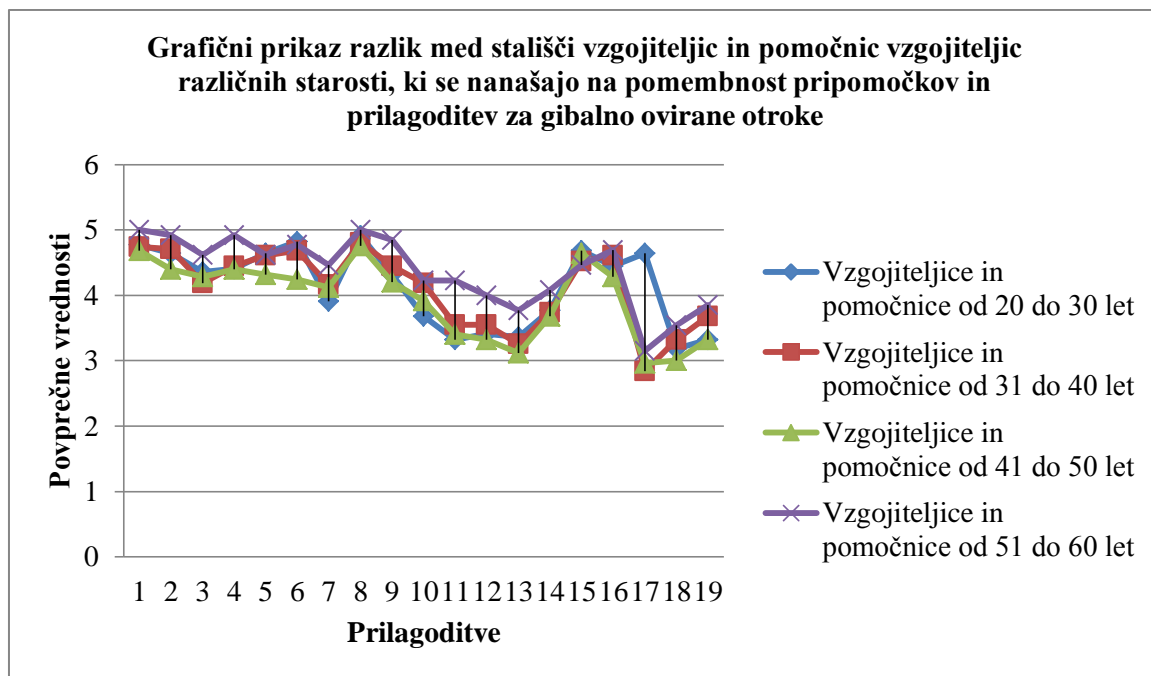
Za vzgojiteljice in pomočnice, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki in tistimi, ki teh izkušenj nimajo, je sodelovanje s strokovnimi delavci zelo pomembno, le-ti jim pomagajo z nasveti pri delu z gibalno oviranimi otroki. Menijo, da jim oziroma da bi jim vrtec zagotavljal dovolj pomoči strokovnih delavcev in da jim je oziroma bi jim bil strokovnjak vedno na voljo in v pomoč. Torej imajo vzgojiteljice podporo pri ostalih strokovnih delavcih. Iz rezultatov je razvidno, da vzgojiteljice sodelujejo s socialnim in rehabilitacijskim pedagogom, socialnim pedagogom in z zunanjimi strokovnjaki, s katerimi sodelovanje pričakujejo tudi vzgojiteljice brez izkušenj dela z gibalno oviranimi otroki. Vzgojiteljice z izkušnjami največkrat odgovarjajo, da jim sodelovanje s strokovnjaki pomeni več dela, enako vzgojiteljice brez izkušenj.

4.3 REZULTATI STALIŠČ PO PODROČJIH ZA VZGOJITELJICE IN POMOČNICE RAZLIČNIH STAROSTI

4.3.1 Prilagoditve in pripomočki

Tabela 16: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o pripomočkih in prilagoditvah

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Dostop do vrtca brez stopnic	4,77	4,74	4,68	5,00
2	Oprijemala na sanitarijah in dovolj velik prostor	4,64	4,71	4,40	4,92
3	V igralnici vse na dostopu otroka	4,36	4,19	4,28	4,62
4	Nemoten dostop do drugih prostorov v vrtcu (knjižnica, druge igralnice)	4,41	4,45	4,40	4,92
5	Prilagojen umivalnik	4,64	4,61	4,32	4,62
6	Prilagojena WC- školjka	4,82	4,68	4,24	4,77
7	Prilagojena previjalnica	3,91	4,16	4,12	4,46
8	Prilagojena miza in stol z možnostjo nastavitve delovne ploskve	4,91	4,81	4,76	5,00
9	Invalidski voziček	4,32	4,45	4,20	4,85
10	Prilagojen tricikel	3,68	4,19	3,92	4,23
11	Stezniki	3,32	3,55	3,40	4,23
12	Hodulje	3,41	3,55	3,32	4,00
13	Električni stimulatorji	3,36	3,26	3,12	3,77
14	Opornice	3,77	3,74	3,68	4,08
15	Prilagojen didaktični material	4,68	4,52	4,64	4,46
16	Blazina za počitek	4,45	4,61	4,28	4,69
17	Grafoskop	2,64	2,84	2,96	3,15
18	Komunikator	3,18	3,32	3,00	3,54
19	Multimedijska sredstva	3,32	3,68	3,32	3,85

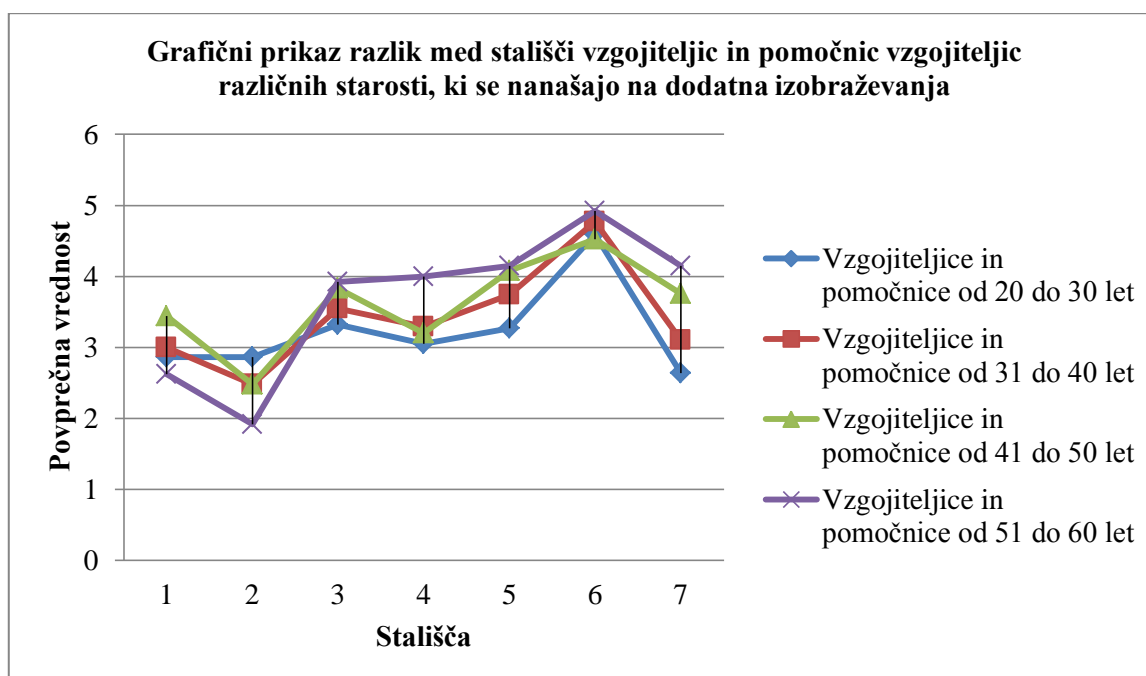
Vse starostne skupine vzgojiteljic in pomočnic ocenjujejo pomembnost pripomočkov in prilagoditev pri delu z gibalno oviranimi otroki podobno. Izstopa skupina najstarejših vzgojiteljic, ki vsem prilagoditvam in pripomočkom pripisuje nekoliko višjo vrednost, razen grafoskopu, kateremu najvišjo vrednost pripisujejo najmlajše vzgojiteljice.

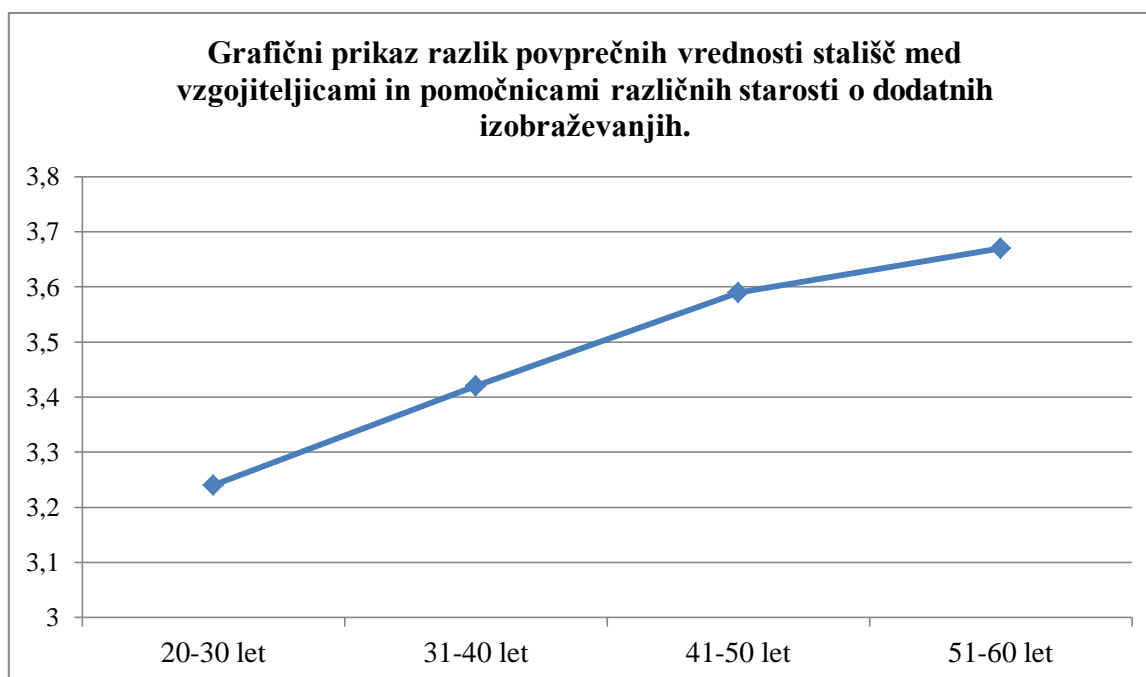
Najnižje vrednotijo pripomočke in prilagoditve vzgojiteljice v starostni skupini od 41 do 50 let, najvišje pa najstarejša skupina vzgojiteljic.

4.3.2 Dodatna izobraževanja

Tabela 17: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o dodatnih izobraževanjih

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Za delo z gibalno oviranimi otroki imam dovolj znanja.	2,86	3,00	3,44	2,62
2	Znanje sem pridobila v času šolanja.	2,86	2,48	2,48	1,92
3	Znanje sem/bi pridobil-a sama, s pomočjo razpoložljive literature o gibalno oviranih osebah.	3,32	3,55	3,83	3,92
4	Znanje sem/bi pridobil-a s pomočjo dodatnih izobraževanj, ki mi jih je/bi ponudil vrtec.	3,05	3,29	3,20	4,00
5	Znanje sem/bi pridobil-a z delom z gibalno oviranim otrokom.	3,27	3,74	4,08	4,15
6	Dodatno izobraževanje se mi zdi nujno za strokovno in uspešno delo z gibalno oviranim otrokom.	4,59	4,77	4,52	4,92
7	Strokovno izpopolnjevanje mi predstavlja veliko dodatnega dela.	2,64	3,10	3,76	4,15

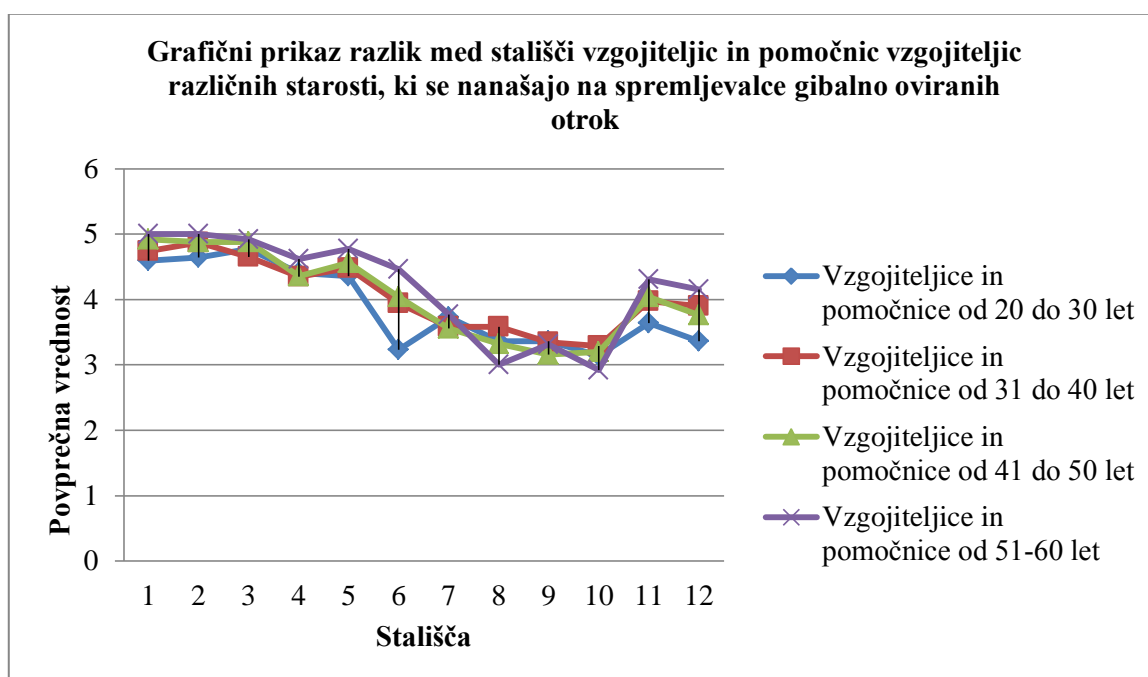
Iz obeh grafov je razvidno, da se največje razlike v stališčih do dodatnih izobraževanj pojavljajo med najstarejšimi in najmlajšimi vzgojiteljicami. Starejše z nižjo stopnjo ocenjujejo, da imajo dovolj znanja za delo z gibalno oviranimi otroki in da so znanja pridobile v času šolanja. Sklepam lahko, da v času svojega šolanja vzgojiteljice niso bile deležne toliko znanja o gibalno oviranih otrocih in so ga sedaj deležne več, kar je zelo spodbudno. Mlade vzgojiteljice imajo več znanja, kljub temu, da imajo manj izkušenj. Posledično so starejše vzgojiteljice bolj pogosto znanja pridobile s pomočjo razpoložljive literature, dodatnih izobraževanj in med delom z gibalno oviranimi otroki. Velika razlika je tudi v vrednotenju zadnjega stališča, kjer starejše vzgojiteljice ocenjujejo, da jim dodatno izpopolnjevanje predstavlja veliko dodatnega dela, kar za mlajše vzgojiteljice ne velja toliko.

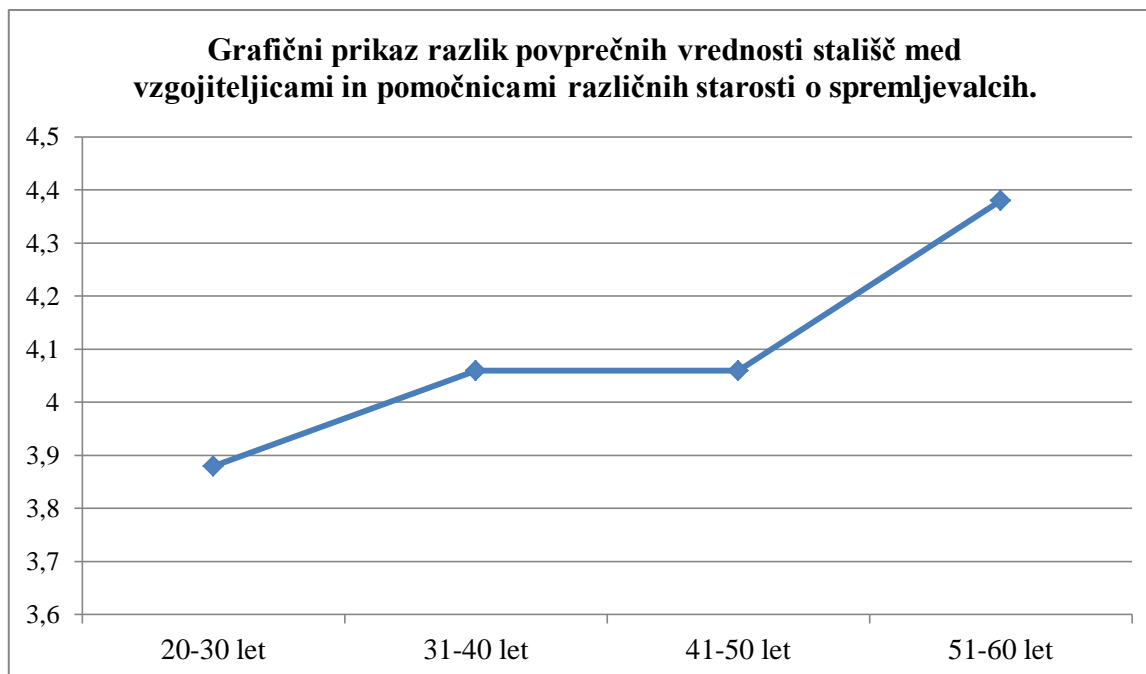
4.3.3 Spremljevalci

Tabela 18: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o spremljevalcih

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Spremljevalec se mi zdi nujno potreben za gibalno oviranega otroka.	4,59	4,74	4,92	5,00
2	Spremljevalec mi olajša/bi mi olajšal delo z gibalno oviranim otrokom.	4,64	4,87	4,88	5,00
3	Spremljevalec mora biti dovolj strokovno usposobljen za delo, ki ga opravlja.	4,77	4,65	4,88	4,92
4	Spremljevalec mora poznati kurikulum.	4,41	4,35	4,36	4,62

5	Spremljevalec se mora vključevati v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.	4,36	4,48	4,56	4,77
6	Spremljevalec mora sodelovati tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu je spremljevalec.	3,23	3,94	4,04	4,46
7	Spremljevalec mora skrbeti le za stvari, ki jih otrok ne zmore sam (prenašanje, spremstvo na toaleta, na sprehodih ...)	3,73	3,58	3,56	3,77
8	Spremljevalci imajo dovolj znanja o stanju otroka.	3,36	3,58	3,32	3,00
9	Spremljevalci so dovolj usposobljeni, da lahko otroku pomagajo pri dejavnostih po kurikulumu.	3,36	3,35	3,16	3,31
10	Spremljevalci poznajo kurikulum.	3,14	3,29	3,20	2,92
11	Spremljevalci se vključujejo v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.	3,64	3,97	4,04	4,31
12	Spremljevalci sodelujejo tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu so spremljevalci.	3,36	3,90	3,76	4,14

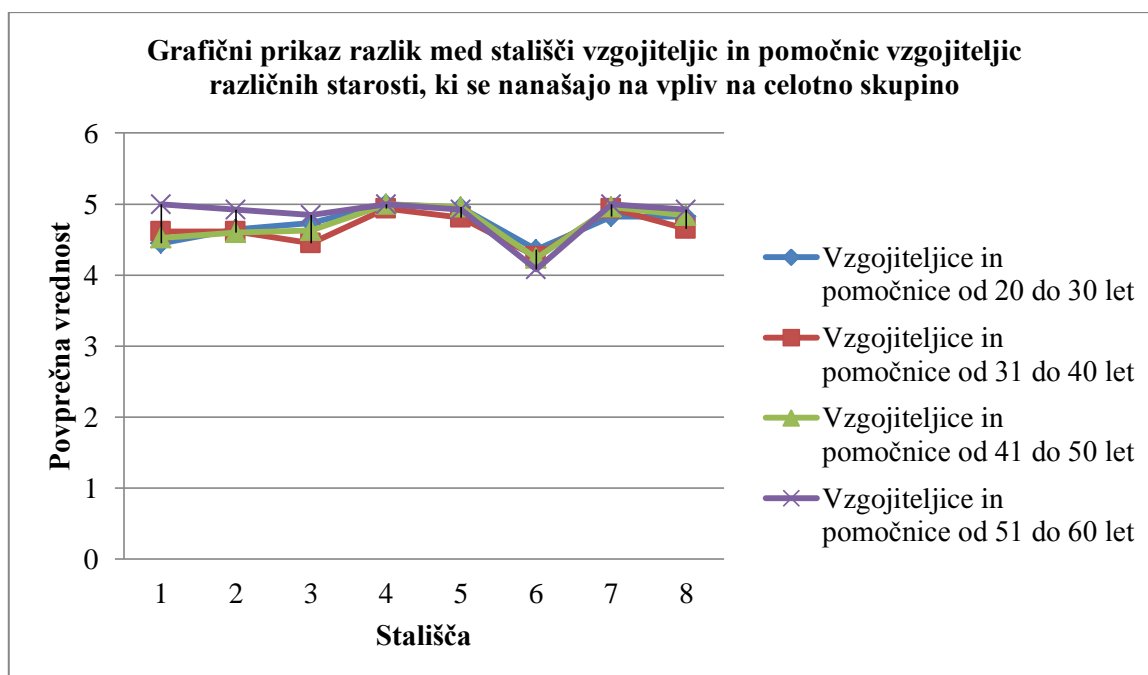

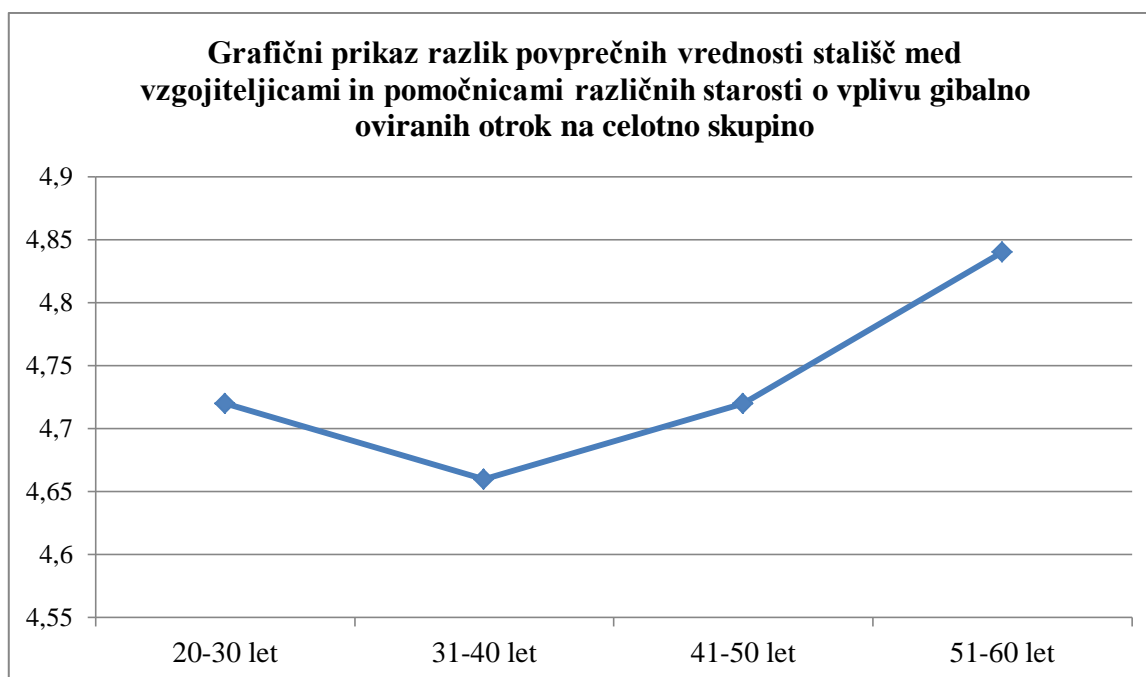
Med stališči vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti, ki se nanašajo na spremljevalce gibalno oviranih otrok ni velikih razlik. Celotno gledano so zopet največje razlike med najmlajšimi in najstarejšimi. Razlika je najbolj očitna v šestem stališču, kjer se vzgojiteljice močno strinjajo s trditvijo, da mora spremljevalec sodelovati tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le s tistim, ki mu je spremljevalec, mlajše vzgojiteljice pa se v večji meri ne morejo opredeliti. Razlika je opazna tudi v zadnjih dveh stališčih, kjer vzgojiteljice z izkušnjo v višjem odstotku ocenjujejo, da se spremljevalci vključujejo v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini, in da spremljevalci sodelujejo tudi z vsemi ostalimi otroki. Zadnje stališče se povezuje s šestim, ko ista skupina vzgojiteljic ocenjuje, da mora spremljevalec sodelovati tudi z ostalimi otroki, torej so njihova pričakovanja do spremljevalcev izpolnjena, saj v resnici sodelujejo. Mlajšim vzgojiteljicam se očitno ne zdi toliko pomembno, da spremljevalci sodelujejo z vsemi otroki, bolj pa ocenjujejo, da se to dejansko dogaja. Zelo podobno so odgovarjale vzgojiteljice od 31 do 50 leta.

4.3.4 Vpliv na celotno skupino

Tabela 19: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o vplivu gibalno oviranih otrok na celotno skupino

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Ob prisotnosti gibalno oviranega otroka izvajam/bi izvajal-a dejavnosti, ki bi jih tudi sicer.	4,45	4,61	4,52	5,00
2	Ostali otroci zaradi gibalno oviranega otroka niso prikrajšani za nobeno dejavnost oz. izkušnjo.	4,64	4,61	4,6	4,92
3	Otroci v skupini brez zadržkov sprejemajo gibalno oviranega otroka.	4,73	4,45	4,63	4,85
4	Pomembno je, da v vrtcu spodbujamo dobre medsebojne odnose med otroki.	5,00	4,94	5,00	5,00
5	Pri delu sem/ bi veliko časa posvetil-a dobrim socialnim odnosom med otroki.	4,95	4,81	4,96	4,92
6	K pozitivnemu sprejemanju gibalno oviranega otroka sem/bi največ pripomogel-a sama.	4,36	4,26	4,24	4,08
7	S prisotnostjo gibalno oviranega otroka se otroci učijo strpnosti do drugačnosti.	4,82	4,94	4,96	5,00
8	Ostali otroci gibalno oviranemu otroku nudijo pomoč in mu radi pomagajo.	4,82	4,65	4,84	4,92

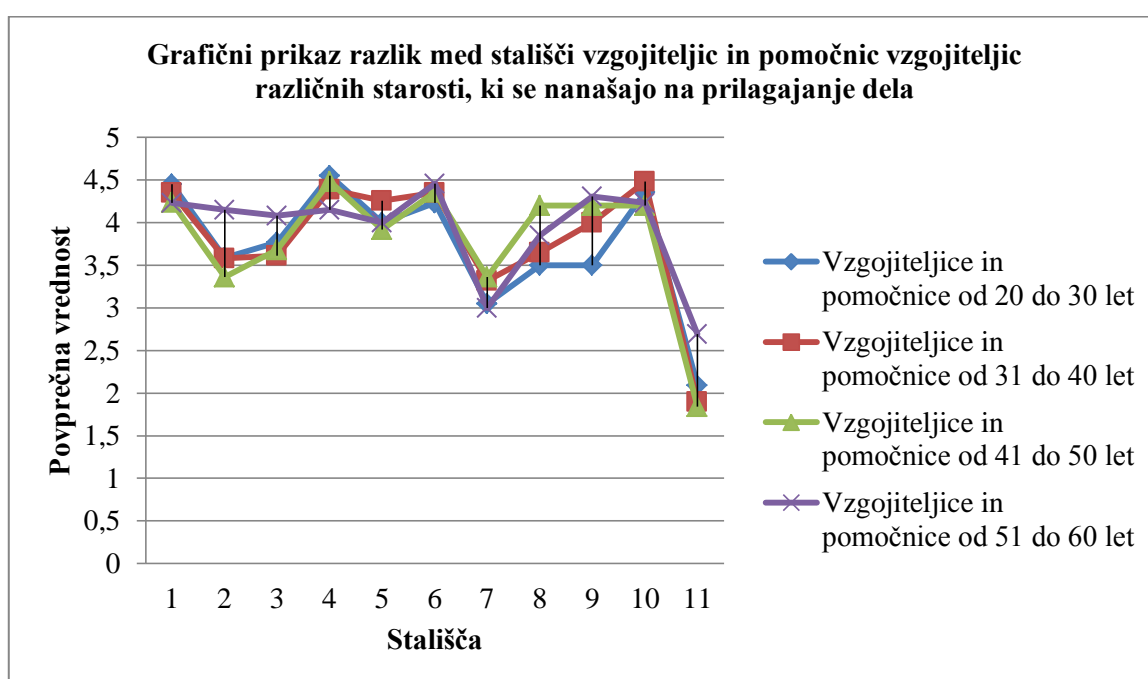
Med vzgojiteljicami različnih starosti ni večjih razlik v stališčih, ki se nanašajo na vpliv, ki ga imajo gibalno ovirani otroci na celotno skupino. Z najvišjimi ocenami so stališča ocenjevale najstarejše vzgojiteljice, z najnižjimi pa vzgojiteljice od 31 do 40 leta starosti. Za razliko od ostalih vzgojiteljic, se vse najstarejše vzgojiteljice strinjajo s trditvijo, da ob prisotnosti gibalno oviranega otroka izvajajo oziroma bi izvajale vse dejavnosti kot sicer, kar ne velja za najmlajše. Najvišje vrednotijo tudi trditve, da zaradi gibalno oviranega otroka ostali niso prikrajšani za nobeno dejavnost ali izkušnjo in da ga sprejemajo brez vsakršnih zadržkov.

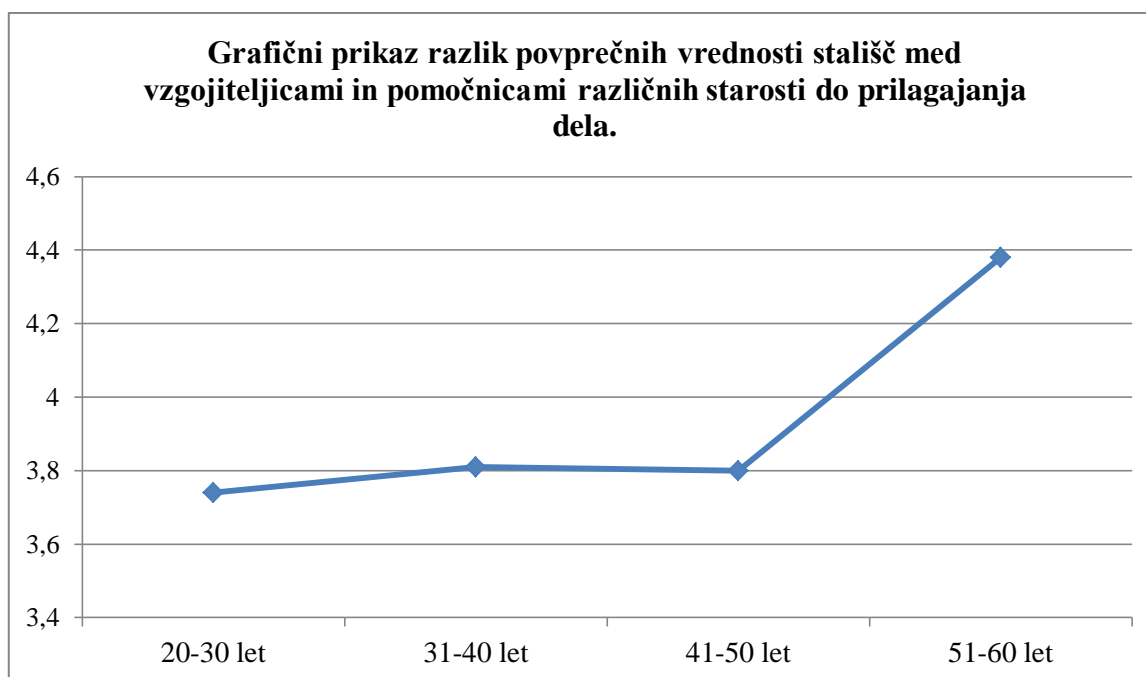
4.3.5 Prilagajanje dela

Tabela 20: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o prilagajanju dela

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Dejavnosti vedno načrtujem/bi načrtoval-a tako, da jih lahko opravlja tudi gibalno oviran otrok.	4,45	4,35	4,24	4,23
2	Gibalno oviranemu otroku ponudim/bi ponudil-a drugačno dejavnost, kot ostalim otrokom.	3,59	3,58	3,36	4,15
3	Gibalno oviranega otroka vključujem/bi vključevala v vse gibalne dejavnosti, ki se dogajajo v vrtcu.	3,77	3,61	3,68	4,08
4	Pri dejavnostih upoštevam/bi upošteval-a otrokovo pripravljenost za delo.	4,55	4,39	4,48	4,15
5	Z gibalno oviranim otrokom tekom dneva izvajam/bi izvajal-a dejavnosti, ki jih predlagajo ostali strokovni delavci, ki so v stiku z otrokom.	4	4,26	3,92	4

6	Za gibalno oviranega otroka načrtujem/bi načrtoval-a dejavnosti tako, da jih lahko prekine in kasneje nadaljuje.	4,23	4,35	4,36	4,46
7	Pri dejavnostih več časa posvetim/bi posvetil-a gibalno oviranemu otroku.	3,05	3,32	3,36	3
8	Za načrtovanje dejavnosti za gibalno oviranega otroka porabim/ bi porabil-a več časa.	3,5	3,65	4,2	3,85
9	Prisotnost gibalno oviranega otroka zame pomeni več dela pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti.	3,5	4	4,2	4,31
10	Delo z gibalno oviranim otrokom mi predstavlja/bi mi predstavljalo izziv.	4,36	4,48	4,2	4,23
11	Težko se spopadam/bi se spopadla z delom z gibalno oviranim otrokom.	2,09	1,9	1,84	2,69

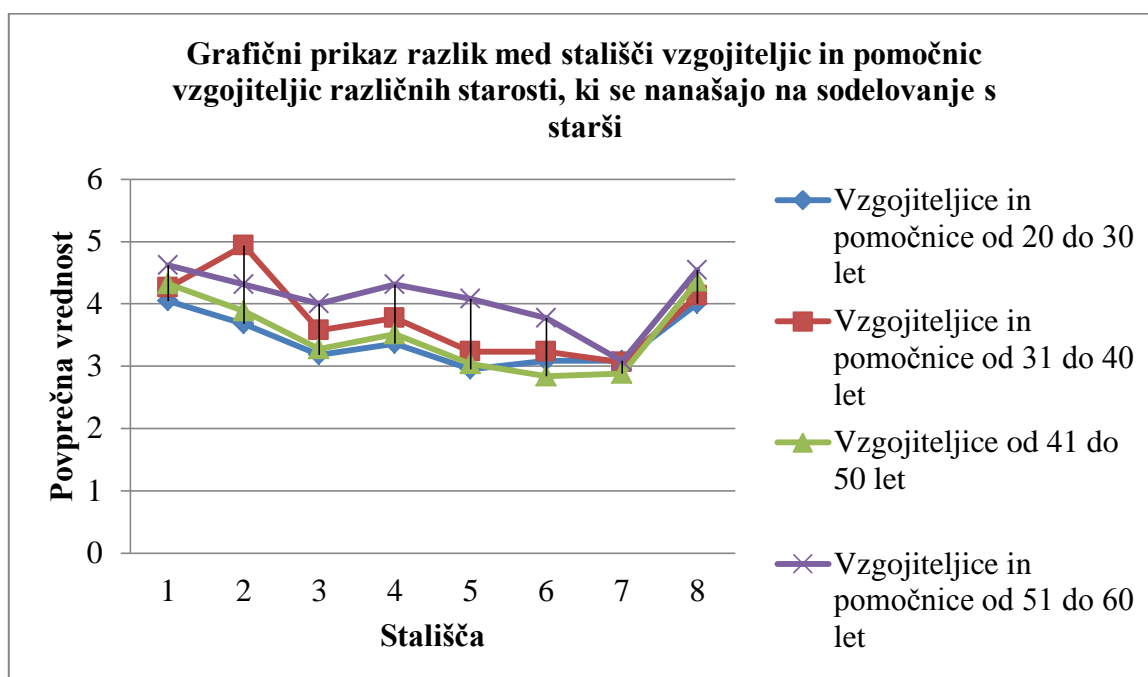
Tudi o prilagajanju dela trditve z najvišjo vrednostjo ocenjujejo najstarejše vzgojiteljice in z najnižjo vzgojiteljice najmlajše starostne skupine. Podobno so odgovarjale tiste od 31. do 50. leta. Razlika je opazna v drugem stališču, kjer najstarejše vzgojiteljice večinoma odgovarjajo, da bi gibalno oviranemu otroku ponudile drugačno dejavnost; v tretjem, iz katerega je razvidno, da bi bolj vključevale otroka v vse gibalne aktivnosti kot mlajše vzgojiteljice. Te vzgojiteljice se tudi težje spopadajo oziroma bi se težje spopadle z delom z gibalno oviranim otrokom, kot vzgojiteljice pod 50 letom starosti. Manj dodatnega dela predstavlja gibalno oviran otrok za najmlajšim vzgojiteljicam, ki bi porabile tudi najmanj časa za dodatna načrtovanja.

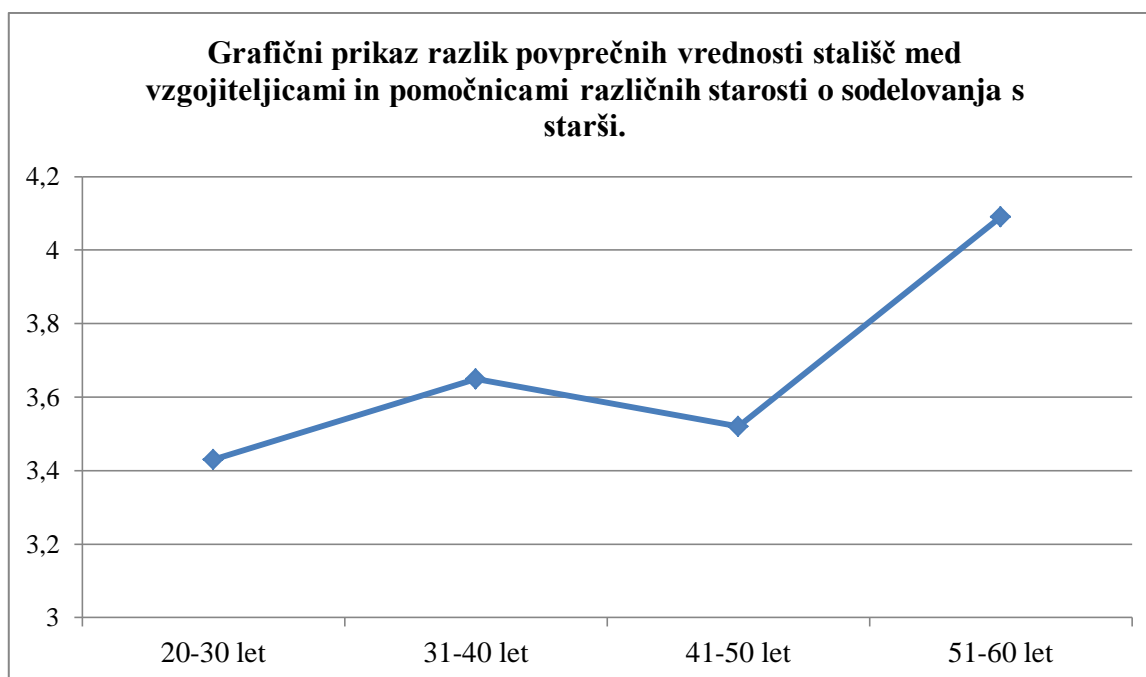
4.3.6 Sodelovanje s starši

Tabela 21: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o sodelovanju s starši

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Sodelovanje s starši gibalno oviranega otroka zahteva več časa.	4,05	4,26	4,32	4,62
2	Starši gibalno oviranega otroka so do otroka bolj zaščitniški.	3,68	4,94	3,88	4,31
3	Starši gibalno oviranega otroka se več zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini.	3,18	3,58	3,28	4
4	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ostali otroci njihovega ne bodo sprejeli in se otrok v skupini ne bo	3,36	3,77	3,52	4,31

	dobro počutil.				
5	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ga vzgojiteljica ne bo obravnavala enako.	2,95	3,23	3,04	4,08
6	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da vzgojiteljica ni dovolj usposobljena za delo s takim otrokom.	3,09	3,23	2,84	3,77
7	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da otrok v programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo ne bo veliko napredoval.	3,09	3,06	2,88	3,08
8	Starši gibalno oviranega otroka me dobro seznanjajo/bi me dobro seznanjali z informacijami, ki so pomembne za moje delo z otrokom.	4	4,13	4,36	4,54

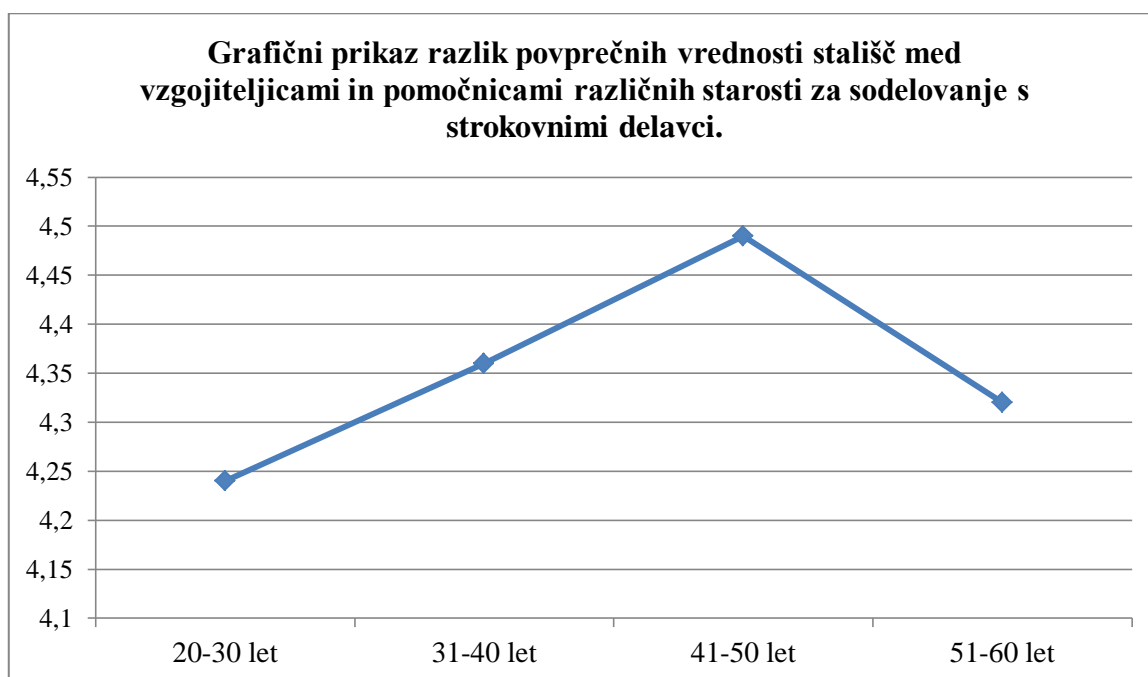
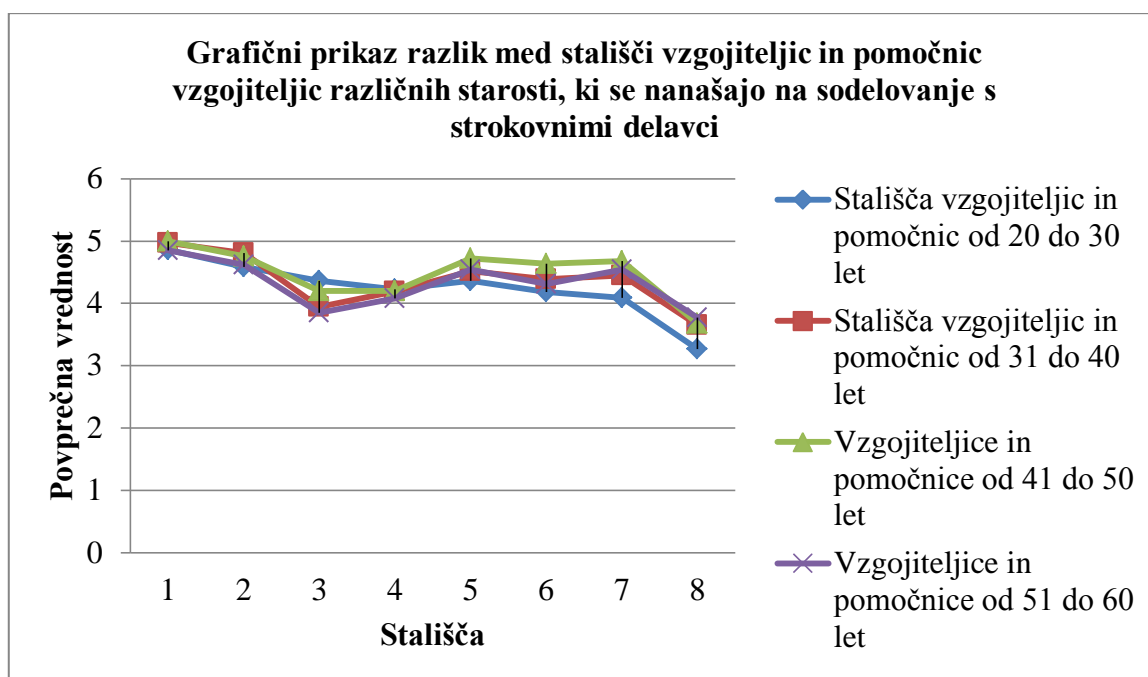
Trditve, ki se nanašajo na sodelovanje s starši, najvišje ocenjujejo najstarejše vzgojiteljice, sledijo jim vzgojiteljice v starosti od 31 do 40 let, nato od 41 do 50 let, najnižje jih ocenjujejo najmlajše vzgojiteljice. Vzgojiteljice, ki so stare od 31 do 40 let v največjem številu menijo, da so starši gibalno oviranega otroka bolj zaščitniški do otroka, najmanj pa se s tem strinjajo najmlajše vzgojiteljice. Najstarejše vzgojiteljice v primerjavi z ostalimi ocenjujejo, da sodelovanje s starši gibalno oviranih otrok zahteva več časa in da se starši več zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini in bolj pogosto ocenjujejo, da so strahovi staršev prisotni. Najbolj jih je strah, da njihovega otroka drugi otroci ne bodo sprejeli.

4.3.7 Sodelovanje s strokovnimi delavci

Tabela 22: Prikaz povprečnih vrednosti stališč vzgojiteljic in pomočnic različnih starosti o sodelovanju s strokovnimi delavci

Stališča		Aritmetična sredina			
		20-30	31-40	41-50	51-60
1	Sodelovanje s strokovnimi delavci je zame pomembno.	4,86	4,97	5	4,85
2	Strokovni delavci pomagajo z nasveti pri delu z gibalno oviranim otrokom.	4,59	4,81	4,76	4,62
3	Vrtec mi zagotavlja/bi mi zagotavljal dovolj pomoči strokovnih delavcev.	4,36	3,94	4,2	3,85
4	Strokovni delavec mi je vedno/bi mi bil vedno na voljo in v pomoč pri delu z gibalno oviranim otrokom.	4,23	4,19	4,2	4,08
5	Sodelujem/sodeloval-a bi s specialnim in rehabilitacijskim pedagogom.	4,36	4,52	4,72	4,54

6	Sodelujem/ sodeloval-a bi s socialnim pedagogom.	4,18	4,39	4,64	4,31
7	Sodelujem/ sodeloval-a bi z zunanjimi strokovnjaki.	4,09	4,45	4,68	4,54
8	Sodelovanje z ostalimi strokovnjaki zame pomeni več dela.	3,27	3,65	3,68	3,77

Za razliko od prejšnjih, trditve, ki se nanašajo na sodelovanje s strokovnimi delavci z najvišjimi ocenami ocenjujejo vzgojiteljice od 41 do 50 let, zopet pa so najmlajše vzgojiteljice tiste, ki so posamezne trditve ocenjevale najnižje.

Vendar je treba poudariti, da na splošno med njimi ni velikih razlik, saj se vse povprečne vrednosti posameznih skupin nahajajo med 4, 25 in 4, 50. Za vse je sodelovanje s strokovnimi delavci pomembno, pri delu jim pomagajo z nasveti, vrtec jim zagotavlja njihovo pomoč in sodelujejo z različnimi strokovnjaki. Sodelovanje s strokovnimi delavci predstavlja najmanj dela za najmlajše vzgojiteljice.

4.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

4.4.1 Hipoteza 1

Med vzgojiteljicami in pomočnicami, ki imajo izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ter vzgojiteljicami in pomočnicami, ki teh izkušenj nimajo, se pojavljajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki.

4.4.1.1 Rezultati preverjanja prve hipoteze

Tabela 23: Rezultati preverjanja prve hipoteze

Področje stališč		Levenov test	P	T- test	2P
1	Prilagoditve/ pripomočki	4,678	0,033	0,041	0,968
				0,043	0,966
2	Izobraževanje	0,829	0,365	3,021	0,003
				2,912	0,005
3	Spremljevalci	0,648	0,423	-0,044	0,965
				-0,044	0,965
4	Skupina	2,833	0,096	1,197	0,235
				1,116	0,269
5	Prilagajanje dela	0,043	0,835	1,758	0,082
				1,767	0,081
6	Starši	6,295	0,014	0,645	0,521
				0,686	0,494
7	Strokovni Delavci	0,505	0,497	0,393	0,695
				0,400	0,690

Rezultat T-testa kaže, da je $P > 0,05$ pri vseh sklopih trditev, razen pri tistih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja, kjer je $P < 0,05$. To pomeni, da prve hipoteze ne morem potrditi, saj razlike v aritmetičnih sredinah pri vseh skupinah stališč, razen pri stališčih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja, niso statistično pomembne.

Potrjena je druga specifična hipoteza, vse ostale specifične hipoteze so zavrnjene. Vzgojiteljice in pomočnice, ki imajo izkušnje z gibalno oviranim otrokom, imajo podobna stališča do dela z gibalno oviranimi otroki. Podobnega mnenja so glede pomembnosti prilagoditev in pripomočkov, spremljevalcev, vpliva, ki ga imajo gibalno ovirani otroci na celotno skupino, prilagajanja dela, sodelovanja s starši in sodelovanja s strokovnimi delavci. Razlike v stališčih do dodatnega izobraževanja lahko povežem z neizkušenostjo in s tem povezanim strahom vzgojiteljic in pomočnic pred pomanjkanjem znanja za delo z gibalno oviranimi otroki, kar sem zasledila tudi v literaturi. Vendar ob ostalih odgovorih, ki so podobni odgovorom vzgojiteljic z izkušnjo dela z gibalno oviranim otrokom, ni velikih razlik v znanju za delo z gibalno oviranimi otroki. Vzgojiteljice ne vedo, ali bi jim vrtec znanja ponudil, zato v manj pogosto menijo, da bi jim dodatna izobraževanja nudil vrtec. Najbolj se zanesejo nase, saj bi znanja večinoma pridobile s pomočjo literature. Za razliko od vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami, ki ocenjujejo, da so znanja pridobile z delom z gibalno oviranim otrokom, v očitno manjšem odstotku menijo, da bi znanja pridobile na ta način. Mogoče niti ne razmišljajo toliko o tem problemu, saj niso bile še nikoli v taki situaciji. Vzgojiteljice brez izkušenj bi se podobno spopadale z načinom dela, ki ga prinese gibalno oviran otrok. Pomembno je, da se vzgojiteljice zavedajo, da je dodatno izobraževanje nujno potrebno za uspešno delo z gibalno oviranim otrokom.

4.4.2 Hipoteza 2

Med vzgojiteljicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki.

4.4.2.1 Rezultati preverjanja druge hipoteze

Tabela 24: Rezultati preverjanja druge hipoteze

Spremenljivke		Levenov test		Analiza variance	
Starost		F	P	F	P
1	PRIPOMOČKI	2,998	0,035	2,303	0,083
2	IZOBRAŽEVANJA	1,622	0,190	1,648	0,184
3	SPREMLJEVALCI	0,944	0,423	1,339	0,267
4	VPLIV– SKUPINA	0,929	0,430	1,145	0,335
5	PRILAGAJANJE DELA	0,414	0,743	0,567	0,638
6	STARŠI	0,208	0,891	3,450	0,020
7	STROKOVNI DELAVCI	0,465	0,708	1,175	0,324

Tabela 25: Preverjanje statistično pomembnih razlik v različnih starostih

Spremenljivke	Starost	Starost (primerjava)	P (statistična pomembnost)
PRIPOMOČKI	20-30	31-40	0,889
		41-50	0,930
		51-60	0,027
	31-40	20-30	0,889
		41-50	0,730
		51-60	0,182
	41-50	20-30	0,930
		31-40	0,730
		51-60	0,057
	51-60	20-30	0,027
		31-40	0,182
		41-50	0,057
STARŠI	20-30	31-40	0,571
		41-50	0,964
		51-60	0,017
	31-40	20-30	0,571
		41-50	0,858
		51-60	0,129
	41-50	20-30	0,964
		31-40	0,858
		51-60	0,043
	51-60	20-30	0,017
		31-40	0,129
		41-50	0,043

Anova ni pokazala statistično pomembnih razlik v posameznih sklopih trditvah, saj je $p > 0,05$, razen pri trditvah, ki se nanašajo na sodelovanje s starši, ko je $p < 0,05$ in znaša 0,020. Torej je druga hipoteza ovržena. Med vzgojiteljicami in pomočnicami različnih starosti se ne pojavljajo razlike v stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki. Prav tako lahko ovržem vse specifične hipoteze razen šeste.

Z nadaljnjiimi analizami sem ugotavljala kje se pojavljajo razlike, v stališčih o sodelovanju s starši in pri kateri starosti. Ker je pokazala analiza variance za pripomočke in prilagoditve vrednost 0,083, kar je blizu 0,05, sem preverila še razlike v stališčih za pripomočke in prilagoditve. Ugotovila sem, da se pojavljajo statistično pomembne razlike v pripomočkih in prilagoditvah med najstarejšimi in najmlajšimi vzgojiteljicami. Statistična pomembnost znaša 0,027. Starejše vzgojiteljice vsem pripomočkom in prilagoditvam pripisujejo višjo vrednost, kot mlajše, razen za grafoskop, približno enako pa ocenjujejo pomembnost blazine za počitek in prilagojenemu didaktičnemu materialu. Razlika med obema skupinama je lahko posledica večje izkušnosti starejših vzgojiteljic, saj so lahko imele več otrok z različnimi težavami ali različno stopnjo oviranosti in so za delo potrebovale več dodatnih pripomočkov. Med vzgojiteljicami in pomočnicami drugih starosti ni statistično pomembnih razlik.

Pri trditvah, ki se nanašajo na sodelovanje s starši se statistično pomembne razlike pojavljajo v dveh starostnih skupinah vzgojiteljic in pomočnic. Med najstarejšimi in najmlajšimi ter najstarejšimi ($p=0,017$) in v starostni skupini od 41 do 50 ($p=0,043$).

Starejše vzgojiteljice se za razliko od najmlajših bolj strinjajo s trditvami, torej po njihovem sodelovanje s starši zahteva več časa, starši so bolj zaščitniški do otroka, več se zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini, strah jih je, da ostali otroci njihovega ne bodo sprejeli in se posledično otrok ne bo dobro počutil v skupini, strah jih je, da vzgojiteljica otroka ne bo enako obravnavala, in da ni dovolj usposobljena za delo s takim otrokom. Bolj se strinjajo tudi s trditvijo, da jih starši dobro seznanjajo z informacijami, ki so pomembne za uspešno delo z njim. Lahko sklepam, da starejše vzgojiteljice glede na izkušnje dela s starši starše bolj poznajo, zato bolj prepoznavajo tudi njihove strahove. Torej se pojavljajo razlike v stališčih vzgojiteljic z izkušnjo in brez izkušnje z delom z gibalno oviranimi otroki, ki se nanašaj na dodatna izobraževanja.

Med starejšimi vzgojiteljicami in tistimi, ki so stare od 41 do 50 let, se pojavljajo razlike v enakih stališčih, kot med prej omenjenimi skupinami vzgojiteljic. Bolj so si enotne le v trditvi, da jih starši dobro seznanjajo s pomembnimi informacijami. Starejše vzgojiteljice pripisujejo vsem pripomočkom in prilagoditvam višjo vrednost, razen grafoskopu. Med vzgojiteljicami različnih starosti se pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na pripomočke in prilagoditve. Prav tako višje vrednotijo vse trditve, ki se nanašajo na sodelovanje s starši. Torej se med vzgojiteljicami različnih starosti pojavljajo razlike v stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s starši.

Za predstavitev rezultatov vseh starosti hkrati sem se odločila zato, ker so med posameznimi skupinami, sploh med prvo in zadnjo, razlike, ki so opazne že na prvi pogled. Pri združevanju skupin razlike niso bile več tako izrazite in posledično ne bi bile tako zanimive za raziskovanje.

5 ZAKLJUČEK

V raziskavi sem ugotovila, da se stališča vzgojiteljic in pomočnic z izkušnjami z delom z gibalno oviranimi otroki in tistih brez ne razlikujejo veliko. Največje razlike se pojavljajo v stališčih, ki se nanašajo na dodatna izobraževanja. Vzgojiteljice z izkušnjo največkrat menijo, da imajo dovolj znanja za delo z gibalno oviranimi otroki, a ga glede na rezultate oboje nimajo dovolj. Največ znanja so pridobile z izkušnjami dela in bolj pogosto kot vzgojiteljice brez izkušnje ocenjujejo, da so znanja pridobile s pomočjo razpoložljive literature ter dodatnih izobraževanj. Vzgojiteljice brez izkušenj se največkrat ne morejo opredeliti, kje bi znanja pridobile, menijo pa, da bi največ znanja pridobile z obstoječo literaturo. Oboje so najmanj znanja pridobile v času šolanja in se zavedajo pomembnosti dodatnih izobraževanj. Strokovno izpopolnjevanje več dela predstavlja vzgojiteljicam z izkušnjo.

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da vzgojiteljice za delo z gibalno oviranimi otroki nimajo dovolj znanja, za kar največkrat ni njihova krivda. Morale bi jih pridobiti v času šolanja, a se je izkazalo, da jih ravno v tem času dobijo najmanj. Glede na to, da je v vrtec vključenih vedno več otrok, ki so gibalno ovirani, bi moral šolski sistem poskrbeti za ustrezna znanja, ki bi vzgojiteljicam olajšala delo. Spodbuden je rezultat, da so mlajše vzgojiteljice več znanja pridobile v času šolanja kot starejše, kar pomeni, da se v učne načrte postopoma vključuje več vsebin iz tega področja in se dviga zavest o pomenu kakovostnega dela z gibalno oviranimi otroki. Pomembno je, da imajo same interes za dodatna izobraževanja in se trudijo, da bi bilo izobraževanje gibalno oviranih otrok čim bolj uspešno. Uspešno je lahko samo, če se je vzgojiteljica pripravljena otroku prilagajati, mu pomagati, sposobna sodelovati z drugimi strokovnjaki in starši, kar pa je odvisno od osebnosti vzgojiteljice.

Med vzgojiteljicami različnih starosti so se pojavile razlike v stališčih do pomembnosti pripomočkov in prilagoditev ter pri stališčih, ki se nanašajo na sodelovanje s starši. Največje razlike sem ugotovila pri najmlajših in najstarejših vzgojiteljicah pri sodelovanju s starši pa tudi med najstarejšimi in starimi od 41 do 50 let. Starejše vzgojiteljice višje vrednotijo vse trditve, povezane s pripomočki in prilagoditvami, ter vse trditve, povezane s sodelovanjem s starši. Menijo, da so starši gibalno oviranega otroka do njega bolj zaščitniški, sodelovanje z njimi zahteva več časa, bolj se zanimajo za dejavnosti v skupini in jih dobro seznanjajo s pomembnimi informacijami.

Trdijo tudi, da imajo starši strahove ob vključitvi otroka v vrtec, največji pa je ta, da ga ostali otroci ne bodo lepo sprejeli in se tako v skupini ne bo počutil dobro.

V ostalih stališčih do dela z gibalno oviranimi otroki so vse skupine vzgojiteljic zelo enotne. Zanje so pomembni približno enaki pripomočki in prilagoditve, do spremljevalcev imajo podobne poglede, podobno razmišljajo, kako gibalno ovirani otroci vplivajo na celotno skupino, kako bi prilagajale delo, sodelovale s starši in s strokovnimi delavci. Glede na rezultate raziskave so spremljevalci in strokovni delavci vzgojiteljicam v pomoč, kar pa od njih zahteva več časa in jim pomeni več dela.

Rezultati raziskave glede stališč vzgojiteljic različnih starosti bi bili natančnejši in bolj objektivni, če bi vanjo zajela širšo populacijo vzgojiteljic. Najbolj kritična je bila najstarejša skupina vzgojiteljic, saj jih je bilo le trinajst. Vseeno se mi zdi, da so to znaki, da prihaja med starejšimi in mlajšimi vzgojiteljicami do razlik v razmišljanju. Zdi se, da je mlajši človek ob vstopu v službo bolj motiviran in lažje sprejema izzive. Dobro bi bilo, če bi raziskavo na tem področju še razširila, v prihodnje pa bi raziskovala tudi stališča do gibalno oviranih otrok glede na stopnjo izobrazbe in med ljudmi z različnih področij dela.

6 LITERATURA

1. Bahovec, E. in dr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
2. Balič, F. (2002). *Oblikovanje inkluzivnih oddelkov v vrtcu Pobrežje (75-82). Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami*. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
3. Cencič, M. (2009). *Kako poteka pedagoško raziskovanje*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
4. Corbett, J. (1999). *Inclusivity and School Culture: the Case of Special Education*. London: Paul Chapman Publishig.
5. Gale, E. (2010). *Vloga fizioterapevta v vrtcu (93-100). Otroci s posebnimi potrebami v vrtcu*. Ljubljana: Mib.
6. Haskell, S., Baret, E. (1993). *The educational of children with physical and neurological disabilities*. London: Champman & Hall.
7. Kastelic, L. (1993). *Republika Slovenija ne zaostaja za razvitim svetom. Živeti skupaj*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
8. Kavkler, M. in dr. (2008). *Razvoj inkluzivne vzgoje in izobraževanja - izbrana poglavja v pomoč šolskim timom*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za Šolstvo.
9. Kesič Dimic, K. (2010). *Vsi učenci so lahko uspešni. Napotki za delo z učenci s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Rokus Klett.
10. Korun, T. (2009). *Integracija/inkluzija otrok s posebnimi potrebami z vidika vzgojiteljic v vrtcih občine Šentjur*. Diplomsko delo. Maribor.
11. *Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami* (2004). Usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, pridobljeno (13. 4. 2012) s strani <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3500>.
12. Logar, D. (2010). *Integracija otroka s posebnimi potrebami v prvo starostno obdobje v vrtcu (37-45). Otroci s posebnimi potrebami v vrtcu*. Ljubljana: Mib.
13. Musek, J. (1993). *Psihologija. Človek in družbeno okolje*. Ljubljana: Educy.
14. Musek, J. Pečjak, V. (2001). *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
15. Nastran Ule, M. (1992). *Socialna psihologija*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
16. Nastran Ule, M (2004). *Socialna psihologija*. Ljubljana: FDV.

17. Navodila h kurikulu za vrtce v programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za otroke s posebnimi potrebami. (2003). Pridobljeno 15. 3. 2012 s strani http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/kurikulu_m_prilag_program.pdf.
18. Novljan, E. (2004). *Sodelovanje s starši otrok s posebnimi potrebami pri zgodnji obravnavi*. Ljubljana: Zveza Sožitje, zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
19. Ofak, T. (2003). *Problematika otrok s posebnimi potrebami v vrtcu*. Diplomsko delo. Koper.
20. Opara, B. (2005). *Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah*. Ljubljana: Centerkontura.
21. Peljhan, M. (2009). *Telesna prizadetost kot rizični dejavnik psihosocialnega razvoja v najzgodnejšem obdobju (19-21). Celostna in varna obravnava otroka in mladostnika z gibalno oviranostjo v Cirius Kamnik*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije.
22. Petkovšek, M. (2009). *Predstavitev centra za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik- Cirius Kamnik (5-11). Celostna in varna obravnava otroka in mladostnika z gibalno oviranostjo v Cirius Kamnik*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije.
23. Podgoršek, Š. (2001). *Stališča vzgojiteljic in pomočnic do dela mobilnega specialnega pedagoga v vrtcu Medvode*. Diplomsko delo. Ljubljana.
24. Primožič, J. Bratec, J. (1996). *Vaš otrok ima cerebralno paralizo (poškodbo možgan)*. Ljubljana: Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije.
25. Resman, M. (1999). *Posebnosti svetovalnega dela v vrtcih oziroma zgodnjem otroškem obdobju. Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
26. Resman, M. (2003). *Integracija in inkluzija med zamislijo in uresničevanjem. Sodobna pedagogika (Posebna izdaja) (64-83)*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.
27. Restoux, P. (2010). *Življenje z drugačnim otrokom*. Radovljica: Didakta.
28. Selan, I. (2003). *Stališča učiteljic do inkluzije gibalno oviranih učencev*. Magistrsko delo. Ljubljana.

29. Skalar, V. (1999). *Osebe s posebnimi potrebami – konceptualne iztočnice*. *Sodobna pedagogika*, letnik 50, št. 3, str. 16-17.
30. Skalar, V. (2003). *Kako vrtec in šola približati otrokom s posebnimi potrebami? Sodobna pedagogika (Posebna izdaja) (52-63)*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.
31. Ule, H. (2010). *Otroci in starši s posebnimi potrebami (66-76). Otroci s posebnimi potrebami v vrtcu*. Ljubljana: Mib.
32. Vrhovski Mohorič, M. (2002). *Novi izzivi na področju vzgoje in izobraževanja oseb z ovirami v gibanju (37-46). Osebe s posebnimi potrebami v procesu inkluzije ter vloge defektologov in specializiranih institucij*. Ljubljana: Društvo defektologov Slovenije.
33. Vrlič Danko, A. (2004). *Otroci s posebnimi potrebami v predšolskem obdobju (55-59). Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami*. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
34. Vrlič Danko, A. (2005). *Gibalno ovirani otroci z nevrološko poškodbo v vrtcu in v šoli*. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor.
35. Wilson, V. Pirre, A. (2000). *Multidisciplinary Teamworking Indicators of Good Practice*. Pridobljeno (16. 4. 2012) s strani http://moderntimesworkplace.com/good_reading/GRWhole/Multi-Disciplinary.Teamwork.pdf
36. Zajec, J. (2008). *Stališča vzgojiteljic do integracije otrok s posebnimi potrebami v redne oddelke predšolske vzgoje*. Diplomsko delo. Ljubljana.
37. *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011)*. Pridobljeno (19. 3. 2012), s strani http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r02/predpis_ZAKO2062.html.
38. *Zakon o vrtcih (1996)*. Pridobljeno (15. 3. 2012), s strani <http://predpisi.sviz.si/vzgoja%20in%20izobrazevanje/vrtci/2.html#4>.
39. Zupan, A. (1997). *Tehnični pripomočki in pogoji okolja kot pomoč neodvisnosti (33-40)*. Neodvisno življenje najtežje gibalno oviranih. Ljubljana: Inštitut RS za rehabilitacijo.

7 PRILOGA

Anketni vprašalnik

Obkrožite spol: Ž M

Obkrožite starost:

- 20 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let

Obkrožite svojo izobrazbo:

- Diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok
- Vzgojiteljica predšolskih otrok
- Drugo: _____

Obkrožite delo, ki ga opravljate:

- Vzgojiteljica
- Pomočnica vzgojiteljice

Kraj v katerem ste zaposleni:

- Ljubljana
- Drugo: _____

V skupini sem že imel-a gibalno oviranega otroka:

- DA
- NE

Pri navedenih trditvah označite stopnjo pomembnosti, pri čemer pomeni:

- 1- Sploh ni pomembna
- 2- Ne zdi se mi posebej pomembna
- 3- Ne morem se opredeliti
- 4- Dokaj pomembna
- 5- Zelo pomembna

1	Prilagoditve in pripomočki	1	2	3	4	5
1.1	Dostop do vrtca brez stopnic					
1.2	Oprijemala na sanitarijah in dovolj velik prostor					
1.3	V igralnici vse na dostopu otroka					
1.4	Nemoten dostop do drugih prostorov v vrtcu (knjižnica, druge igralnice)					
1.5	Prilagojen umivalnik					
1.6	Prilagojena WC- školjka					
1.7	Prilagojena previjalnica					
1.8	Prilagojena miza in stol z možnostjo nastavitve delovne ploskve					
1.9	Invalidski voziček					
1.10	Prilagojen tricikel					

1.11	Stezniki					
1.12	Hodulje					
1.13	Električni stimulatorji					
1.14	Opornice					
1.15	Prilagojen didaktični material					
1.16	Blazina za počitek					
1.17	Grafoskop					
1.18	Komunikator					
1.19	Multimedijska sredstva					

Pri vseh nadaljnjih trditvah označite stopnjo strinjanja, pri čemer pomeni:

- 1- Se sploh ne strinjam
- 2- Slabo se strinjam
- 3- Ne morem se opredeliti
- 4- Deloma se strinjam
- 5- Se popolnoma strinjam

2	Dodatna izobraževanja	1	2	3	4	5
2.1	Za delo z gibalno oviranimi otroki imam dovolj znanja.					
2.2	Znanje sem pridobil-a v času šolanja.					
2.3	Znanje sem/bi pridobil-a sama, s pomočjo razpoložljive literature o gibalno oviranih osebah.					
2.4	Znanje sem/bi pridobil-a s pomočjo dodatnih izobraževanj, ki mi jih je/ bi ponudil vrtec.					
2.5	Znanje sem/bi pridobil-a z delom z gibalno oviranim otrokom.					
2.6	Dodatno izobraževanje se mi zdi nujno za strokovno in uspešno delo z gibalno oviranim otrokom.					
2.7	Strokovno izpopolnjevanje mi predstavlja veliko dodatnega dela.					

3	Spremljevalci	1	2	3	4	5
3.1	Spremljevalec se mi zdi nujno potreben za gibalno oviranega otroka.					
3.2	Spremljevalec mi olajša/mi bi olajšal delo z gibalno oviranim otrokom.					
3.3	Spremljevalec mora biti dovolj strokovno usposobljen za delo, ki ga opravlja.					
3.4	Spremljevalec mora poznati kurikulum.					
3.5	Spremljevalec se mora vključevati v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.					
3.6	Spremljevalec mora sodelovati tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu je spremljevalec.					
3.7	Spremljevalec mora skrbeti le za stvari, ki jih otrok ne zmore sam (prenašanje, spremstvo na toaleta, na sprehodih ...)					
3.8	Spremljevalci imajo dovolj znanja o stanju otroka.					
3.9	Spremljevalci so dovolj usposobljeni, da lahko otroku pomagajo pri dejavnostih po kurikulumu.					
3.10	Spremljevalci poznajo kurikulum.					
3.11	Spremljevalci se vključujejo v vse dejavnosti, ki potekajo v skupini.					

3.12	Spremljevalci sodelujejo tudi z vsemi ostalimi otroki, ne le z otrokom, kateremu so spremljevalci.					

4	Vpliv na celotno skupino	1	2	3	4	5
4.1	Ob prisotnosti gibalno oviranega otroka izvajam/bi izvajal-a dejavnosti, ki bi jih tudi sicer.					
4.2	Ostali otroci zaradi gibalno oviranega otroka niso prikrajšani za nobeno dejavnost oz. izkušnjo.					
4.3	Otroci v skupini brez zadržkov sprejemajo gibalno oviranega otroka.					
4.4	Pomembno je, da v vrtcu spodbujamo dobre medsebojne odnose med otroki.					
4.5	Pri delu sem/bi veliko časa posvetil-a dobrim socialnim odnosom med otroki.					
4.6	K pozitivnemu sprejemanju gibalno oviranega otroka sem/bi največ pripomogla sama.					
4.7	S prisotnostjo gibalno oviranega otroka se otroci učijo strpnosti do drugačnosti.					
4.8	Ostali otroci gibalno oviranemu otroku nudijo pomoč in mu radi pomagajo.					

5	Prilagajanje dela	1	2	3	4	5
5.1	Dejavnosti vedno načrtujem/bi načrtoval-a tako, da jih lahko opravlja tudi gibalno oviran otrok.					
5.2	Gibalno oviranemu otroku ponudim/bi ponudil-a drugačno dejavnost, kot ostalim otrokom.					
5.3	Gibalno oviranega otroka vključujem/bi vključeval-a v vse gibalne dejavnosti, ki se dogajajo v vrtcu.					
5.4	Pri dejavnostih upoštevam/bi upošteval-a otrokovo pripravljenost za delo.					
5.5	Z gibalno oviranim otrokom tekom dneva izvajam/bi izvajal-a dejavnosti, ki jih predlagajo ostali strokovni delavci, ki so v stiku z otrokom.					
5.6	Za gibalno oviranega otroka načrtujem/bi načrtoval-a dejavnosti tako, da jih lahko prekine in kasneje nadaljuje.					
5.7	Pri dejavnostih več časa posvetim/bi posvetil-a gibalno oviranemu otroku.					
5.8	Za načrtovanje dejavnosti za gibalno oviranega otroka porabim/bi porabil-a več časa.					
5.9	Prisotnost gibalno oviranega otroka zame pomeni več dela pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti.					
5.10	Delo z gibalno oviranim otrokom mi predstavlja/bi mi predstavljalno izziv.					
5.11	Težko se spopadam/bi se spopadel-a z delom z gibalno oviranim otrokom.					

6	Sodelovanje s starši	1	2	3	4	5
6.1	Sodelovanje s starši gibalno oviranega otroka zahteva več časa.					
6.2	Starši gibalno oviranega otroka so do otroka bolj zaščitniški.					
6.3	Starši gibalno oviranega otroka se več zanimajo za dejavnosti in potek dela v skupini.					
6.4	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ostali otroci njihovega ne bodo sprejeli in se otrok v skupini ne bo dobro počutil.					

6.5	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da ga vzgojiteljica ne bo obravnavala enako.					
6.6	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da vzgojiteljica ni dovolj usposobljena za delo s takim otrokom.					
6.7	Starše gibalno oviranega otroka je strah, da otrok v programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo ne bo veliko napredoval.					
6.8	Starši gibalno oviranega otroka me dobro seznanjajo/ bi me dobro seznanjali z informacijami, ki so pomembne za moje delo z otrokom.					

7	Sodelovanje s strokovnimi delavci.	1	2	3	4	5
7.1	Sodelovanje s strokovnimi delavci je zame nujno pomembno.					
7.2	Strokovni delavci pomagajo z nasveti pri delu z gibalno oviranim otrokom.					
7.3	Vrtec mi zagotavlja/ bi mi zagotavljal dovolj pomoči strokovnih delavcev.					
7.4	Strokovni delavec mi je vedno/ bi mi bil vedno na voljo in v pomoč pri delu z gibalno oviranim otrokom.					
7.5	Sodelujem/ sodeloval-a bi s specialnim in rehabilitacijskim pedagogom.					
7.6	Sodelujem/ sodeloval-a bi s socialnim pedagogom.					
7.7	Sodelujem/ sodeloval-a bi z zunanjimi strokovnjaki.					
7.8	Sodelovanje z ostalimi strokovnjaki zame pomeni več dela.					